KASIM ARALIK 2004 SAYI: 96-97 3.000.000 TL. (KDV dahil)

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

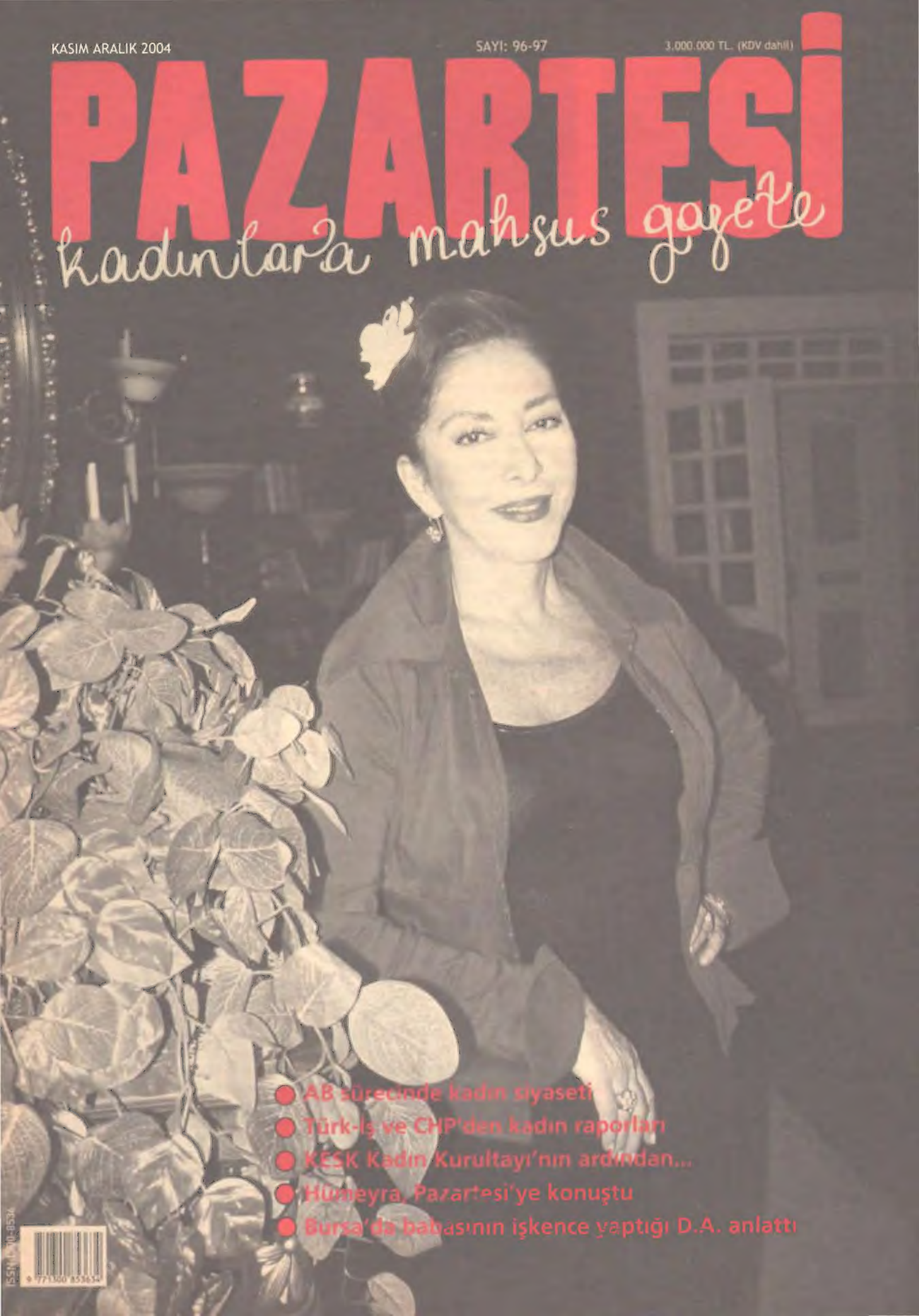

- AB sürecinde kadın siyaseti
- Türk-İş ve CHP'den kadın raporları
- KESK Kadın Kurultayı'nın ardından...
- Hüneyra, Pazartesi'ye konuştu
- Bursa'da babasının işkence yaptığı D.A. anlattı

ISSN 1300-853X

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

96-97 KASIM ARALIKR 2004

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul
Tel-Faks 0212 249 5959 / 0 212 245 8358
GSM 0 532 510 0965
E-Posta pazartesi@pazartesi.org
pazartesidergi@mynet.com

Sahibi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı adına
Beyhan Demir

Katkıda Bulunanlar
Amy Spangler, ayşe düzkan, Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz, Bilge Seçkin, Çiğdem Öztürk, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergun, Emine Çelebi, Eylem Polat, Fatoş Hacıvelioğlu, Gamze Göker, Gayal Tekin, Gülfer Akkaya, Handan Koç, Hatice Tekdal, Hülya Uğur Tanrıöver, Haziran, Marina Crespin, Mürüvvet Yılmaz, Nazan Askeran, Necla Akgökçe, Nermin Yıldırım, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül, Özlem Güneş, Övgü Güner, Özgen Atlaş, Özgün Akduran, Seda Arun, Yelda Yücel

Fotoğraf Özlem Güneş

Görsel Yönetmen Ömer Süvari

Renk Ayrımı 4 Renk 212 324 5450
Baskı Dünya Yayıncılık A.Ş. "Globus" Dünya Basınevi
100 Yıl Mah. 34440 Bağcılar-İstanbul
Tel: 0 212 440 2010

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.
Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı:
Adres:
Telefon:
E-Posta:
Abone Süresi 1 yıl ( ) 6 ay ( )
Başlangıç Tarihi:

Türkiye içi
Yıllık 36 milyon, altı aylık 18 milyon
Aboneler için posta çek numarası: 662965
Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı
Yıllık 60 Euro 6 aylık 40 Euro

Döviz Hesabı
T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No:
1052 301000 3330429
Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay PAZARTESİ *nizi gönderelim*

MERHABA,

Geçtiğimiz iki ayın gündemi kadınlar açısından ne yazık ki yine şiddet oldu. Gazete ve televizyonlardan duyduğumuz haberler, akıllara durgunluk veren şiddet biçimlerini görünür kılıyor gibi görünse de aslında yaşadığımız şiddeti alışılır kılmaktan öteye gitmiyor. Bursa'da Esra Aktursun ve D.A.'nın yaşadığı şiddetin haberine bir gazetede rastlamamız; 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele haftasına rastladı. İki genç kadının yaşadıkları hepimizin tüylerini ürpertmişti. Esra ve D.A.'nın yaşadıklarını ilk sayfalarımızda okuyabilirsiniz. Geçtiğimiz ay 25 Kasım günü kadın kurtuluş hareketi içindeki mücadelesiyle de tanınan Av. Ayşegül Kaya'nın sokak ortasında bir kadının dövülmesine müdahale etmesi sonucunda saldırıya uğraması da şiddete karşı çıkmanın şiddet uygulayanların gözünde ne kadar ters bir durum olduğunun göstergesi oldu. Fatoş Hacıvelioğlu'nun yazdığı iki kadının öyküsünü de bu sayımızda okuyabilirsiniz. Hayatımız 17 Aralık'ta yapılacak müzakerelere endeksli uzun bir süredir. AB tartışmaları kimileri tarafından önümüze cennete yolculuk tartışması gibi sunulsa da Yelda Yücel'in bu sayımızda tartışmaya açtığı başlıklar kadınlar açısından görünen tablonun pek de iç açıcı olmadığını gösteriyor. Bir yandan her şey AB kriterlerine göre düzenlenirken Kayapınar Belediyesi hiçbir AB ülkesinde rastlamadığımız bir uygulamaya imza attı. DİSK Genel-İş Sendikası ile Kayapınar Belediyesi arasında yapılan toplusözleşme kararlarını ve geçtiğimiz ay düzenlenen KESK kadın kurultayını Mürüvvet Yılmaz yazdı. TÜRK-İŞ ve CHP'nin hazırlayıp sunduğu kadın raporlarını ise Necla Akgökçe inceledi. Geçtiğimiz iki ayın gündeminin içinde yok yok. Namı diğer imparator İbrahim Tatlıses'in Asena'ya alenen savurduğu tahditler, ardından Asena'ya sahip çıkmamakla suçlanan kadın örgütleri, televizyonlarda yaptığı basın açıklamalarına on tane korumayla gelmesi gündemimizi epey işgal etti ne yazık ki. Gülfer Akkaya İmparator İbo'yu kalemşor medya imparatorları eşliğinde değerlendirdi. Avrupa Yakası dizi işgali altında oldumuz bu dönemde en çok izlenen dizilerden biri. İddiamız dizinin izlenmesine en büyük katkıyı Hümeyranın yaptığıdır. Yoğun işinin arasında Hümeyra'yla Nur Gönül görüştü. Bilge Seçkin ise bir başka kuliste Tilbe Saran'la söyleşi yaptı. Zevkle okuyacağınızı ümit ediyoruz. Hülya Uğur Tanrıöver ise bu sayımızdan itibaren televizyon ve dizileri, arka planlarıyla irdelemeye başlıyor. 19 Aralık 2000 yılında yapılan Hayata Dönüş operasyonu dördüncü yılını dolduruyor. F Tipi cezaevlerinde ölüm oruçları hâlâ sürüyor. Tecrit nedeniyle ve ölüm oruçları sonucunda bedenlerinde derin izler kalan tutuklu ve hükümlüler yeni hazırlanan ceza infaz yasası nedeniyle gelecek günler için de endişeliler. Mahkemesi sürdüğü için gerçek adını ve ismini yayınlayamayacağımız Deniz ve Tutuklu yakını Melek Akgün operasyonu ve cezaevlerini Pazartesi'ye anlattılar. Handan Koç bu sayımızda Mehmet Metiner'in tarihi dönüşümünü incelerken, Ayşe Düzkan ise zina ve türban tartışmalarını yazdı. Geçtiğimiz ay Beşiktaş-Çaykur Rizespor maçında tribünde çıkan kavgada bir gencin ölmesi üzerine tribünde terör tartışmaları yeniden alevlendi. Beyhan Demir o maçı izleyen bir kadın olarak, maçlarda olan biteni tribün erkeklerinin arenasını izleyerek yazdı. Bir kez daha hatırlatmak isteriz ki Felluce'de, Mardin'de öldürülenlerin ya da aile içi şiddete kurban verilen kadınların yanında tribünde yaşananların terör adı altında tartışılması yanlış minvalde sürüyor.

Son olarak, dergimizi maddi sebeplerle ve sadece bu defaya mahsus iki sayı olarak hazırlamak zorunda kaldık. Pazartesi'nin ömrünü uzatmak, bütün kadınların çabasına bağlı. Yüzüncü sayımızı hazırlamaya başlayacağımız bu aylarda, her kadının Pazartesi için yapabileceği bir şey mutlaka vardır.

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

Beyhan

yanındayız.. ayşegül

23 Kasım 2004 günü sokak ortasında bir kadının dövülmesine müdahale eden avukat Ayşegül Kaya saldırıya maruz kaldı. İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi kurucularından ve Mor Çatı Kadın Vakfı gönüllülerinden olan Ayşegül Kaya kadınlarla birlikte yaptığı basın açıklamasıyla olayın arkasını bırakmayacağını ve kadın kurtuluşu için sürdürdüğü mücadelesine devam edeceğini söyledi.

25 Kasım bütün dünyada kadına yönelik şiddete karşı mücadele günü. Erkek iktidarının ve şiddetinin yılın her günü hüküm sürdüğü dünyamızda kadınların birlik ve mücadele mesajları verdiği 25 Kasımda bir kadın arkadaşımızın daha uğradığı şiddet hep birlikte daha alacak çok yolumuz olduğunu gösterdi hepimize. Kadın kurtuluş hareketi içinde yer alan kadınlar, kadın örgütleri, televizyonlar için Ayşegül Kaya oldukça tanıdık bir yüz. Kendisini kâh bir televizyon kanalında kadın hakları ve yasal değişikliklerin kadınların günlük yaşamlarında yol açacağı değişiklikler üzerinde konuşurken görürüz. Kâh bir 8 mart etkinliğinde konuşurken, kâh bir kadının davasında onu savunurken, kâh mahallelerde kadınlara yasal değişiklikleri anlatırken. 25 Kasımda maalesef Ayşegül Kaya'yı tüm kamuoyu uğradığı saldırı nedeniyle bir kez daha gazetelerde gördü. Çünkü o, işten çıkıp evine gitmek üzere yola çıktığında, Taksim Tepebaşı'nda karşıdan karşıya geçerken bir kadının bir erkek tarafından hakaret edilerek sürüklendiğini ve dayak yediğini görmüş ve müdahale etmişti. Olaya müdahalesi oldukça netti: "hey napıyorsun, bir kadını dövemezsin," hepimizin her kadının her insanın, insan olması gereken herkesin müdahale etmesi gerektiği, yapması gerektiği gibi müdahil olmuştu olaya. Dünyanın neresinde olursa olsun dünyanın paryaları olan kadınların artık sömürülmemeleri gerektiğini, artık ezilmemeleri, dayak yememeleri gerektiğini söylediği gibi refleks bir şekilde söylemişti bu cümleyi. Kadın düşmanı adamın bu müdahaleye cevabı da tıpkı diğerleri gibi, sinirlenmek, aile meselesine karışanı bertaraf etmek amaçlıydı. Küfür ederek yaklaşan adam Ayşegül Kaya'ya saldırdı. Olayı izleyen kimse müdahale etmemişti. Ki saat akşam üstü altı sularıydı. Yol gayet kalabalıktı. Trafik akıyordu. Anlık gelişen bu olaya tepki veren olmamıştı. Sadece bir kişi saldırganın kaçtığı arabanın plakasını alarak Ayşegül iletti. Ayşegül Kaya saldırının ardından karakola giderek suç duyurusunda bulundu. Hastaneye giderek tedavisini yaptırdı. Yedi günlük rapor alan Ayşegül Kaya 25 Kasım günü Mor Çatı'da yaptığı basın açıklamasında mücadele arkadaşlarıyla birlikte yolundan dönmeyeceğini, saldırganın sert kayaya çarptığını söyledi. Kadına yönelik şiddet özellikle aile içinde yaşanıyorsa polisin dahi müdahale etmediği, yasalar tarafından engellenmeye çalışılsa bile "aile meselesine karışılmaz" zihniyetiyle yaklaşılan bir şey ne yazık ki. Yıllar önce üniversitede okurken öğrenci eyleminden gözaltına alınıp götürüldüğüm karakolda sadece iki kadın olduğumuz için bizi erkekler nezaretteyken ayrı bir odada bekletmişlerdi. Gecenin bir vakti yanımıza iki Rus uyruklu kadın ve bir de kocası tarafından öldüresiye dövüldüğü için karakola sığınmış bir kadınla karşılaşmıştım. 4320 sayılı aileyi koruma yasasının yeni çıktığı zamanlardı. Karakola gelen kadına polislerin ilk söylediği, " ne var bu kadar büyütecek, idare ediversen o da sinirlenmezdi, "kocandır sever de döver de," diyerek kadına bırakın yasal haklarını anlatmayı, hiçbir şey olmamış gibi evine geri dönmesini öneriyorlardı. Önce hastaneye gönderilmesi, sonra da diğer haklarını öğrenebilmesi için, polislerle kavga ederek zar zor bir avukat ayarlatabilmiş, yanımızdaki Rus uyruklu kadınlarla birlikte yüzündeki kanları temizlemeye çalışmıştık. Biz sabah mahkemeye çıkarılacaktık. O kadın ise o gece kocasıyla birlikte yeniden evine gönderildi. Başına neler geldiğini bilmiyorum ama sadece adının Arzu olduğunu hatırladığım otuz sekiz yaşındaki o kadın için Ayşegül için, Ayşegül'ün korumaya çalıştığı diğer kadın, öldürülen, bekâret kontrolünü götürülen kadınlar için, yüzüne kezzap atılan, babası tarafından elektrik verilerek cezalandırılan Duygu için mücadele etmeye devam etmekten başka seçenek yok. Bu şiddet durana dek, erkeklerin üzerimizde kurduğu sömürü düzeni yıkılana kadar, ikinci sınıf insan muamelesi görmeyeceğimiz özgür olacağımız o günler için hepimiz bu 25 Kasımda ve yaşayacağımız, göreceğimiz her yeni günde bir şeyler yapmalıyız. Ölmeyelim diye,

25 Kasım 2004

25 Kasım 2004 Perşembe günü, İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Platform, Şişli Adliyesine yaptığı yürüyüş ve basın açıklamasıyla kadına yönelik her türlü şiddete karşı mücadeleyi sürdüreceğini açıkladı. Şiddetin durması için yasal değişikliklerin yeterli olmadığını, değişikliklerin uygulanabilmesi için gerekli düzenlemelerin bir an önce yapılmasını istedi. Şiddete uğramış kadın resimlerinin taşındığı eyleme katılan yüz kadın hep bir ağızdan kadına yönelik şiddetin durması için mücadele edeceklerini haykırdılar.

27 Kasım 2004 Cumartesi günü platformun ikinci eylemi Kadıköy iskele önünde elli kadının katılımıyla yapıldı. Yapılan basın açıklamasının ardından platformun hazırladığı el ilanları dağıtılarak kadınlara şiddete uğradıklarında neler yapabilecekleri anlatılmaya çalışıldı.

Nermin Yıldırım / Beyhan Demir

D.A ile Esra

Gazetelerde gördüğümüz haberin her gün rastladığımız üçüncü sayfa haberlerinden çok büyük farkı yok zannettik önce. "Eve geç geldiği için kızına işkence yapıp elektrik veren baba çıkarıldığı mahkemede serbest bırakıldı. On beş yaşındaki D.A. yetiştirme yurduna yerleştirilirken, İsrafil Aktursun'un eşi de boşanma davası açarak ailesinin evine döndü." Bursa'da dinlediğimiz hikâye, olayın iç yüzünde kadın tüccarlığı, dayak, işkence, polislerin ve savcının aymazlığı gibi birkaç olayın aslında iç içe olduğunu gösterdi bize.

öldürmesinler diye...

Geçtiğimiz ay, gazetelerin üçüncü sayfalarına malzeme olan bir haberle sarsıldık. Bursa'dan gelen haber, İsrafil Aktursun adındaki "baba"nın eve geç geldiği bahanesiyle, on beş yaşındaki kızına elektrik vermek, hortumla dövmek ve son olarak kafasını kanlar içinde bırakacak bir biçimde saçlarını jiletle kazımak suretiyle yaptığı işkencelerden söz ediyordu. Haber, D.A'nın kanlar içindeki fotoğrafı ile "süslenmişti." Aktursun'un ikinci eşi Esra ve işkence ettiği kızı, ellerindeki adli tıp raporu ile savcılığa başvurduklarını ne var ki işkencecinin her ne hikmetse salıverildiğini, Esra'nın ailesinin yanına döndüğünü, D.A.'nın ise Bursa'da bir kız yetiştirme yurduna yerleştirildiğini okuduk. Gazetelerin üçüncü sayfalarına sıkışıp kalan, aslında işlerin göründüğünden çok farklı biçimde yürüdüğünü tahmin ettiğimiz pek çok haber gibi yitip gitmesin istedik bu olay. Olayın mağdurları hafızalardan silindikten bir süre sonra tekrar üçüncü sayfalarda boy göstermesin istedik. Hafiye değildik ama işin içinden aile içi şiddetin de ötesinde bir bit yeniği olduğu gerçeğinin kuşku götürmez olduğunu düşünüyorduk. İsrafil Aktursun'un gözaltına dahi alınmadan salıverilmesi, Esra'nın savcılığa yaptığı suç duyurularından her defasında eli boş dönmesi, Bursa'ya gitme fikrini soktu aklımıza. Aklımızı kurcalayan binlerce soru ile Bursa yollarına düştük.

Esra

İlk başta Esra ile başbaşa görüşebilmeyi umuyorduk. Ne var ki beş kardeş, anne baba ve torunlardan oluşan kalabalık bir aile karşıladı bizi. Bu kalabalık içinde Esra'yla pek de rahat konuşamayacağımıza ve neler olduğunu tam anlamıyla öğrenemeyeceğimize dair duyduğumuz korkuların yersiz olduğunu kısa zamanda anladık. Hayretle ve mutlulukla gördük ki babası ve annesi başta olmak üzere, Esra'nın ailesi, alışkın olduğumuz pek çok ailenin tersine, kızlarına sonuna kadar sahip çıkıyor, arkasında duruyor ve dışarıdan gelebilecek baskılara dayanamayarak yüzünü yere eğmesin diye ellerinden geleni yapıyorlardı. Sohbetimiz boyunca hem Esra hem de onlar, geride bıraktığımız 18 ay boyunca başlarından geçen her şeyi büyük bir açık yüreklilikle teker teker anlattılar. Biz de kah gözlerimiz dolu dolu, kâh onların güçlü ve cesur duruşlarından yüreklenerek, karmakarışık bir ruh haliyle dinledik...

Bundan on sekiz ay önce yani kendisi on dokuz yaşındayken, kırk bir yaşındaki İsrafil Aktursun ile tanışmış Esra. Evlenmeye karar vermişler. Aile aradaki yaş farkını öne sürerek evliliği kabul etmeyince de kaçarak nikâh kıymışlar. O zamanlar Esra kocasının bir ailesi olmadığını, daha önce başından evlilik geçmediğini ve yaşamını sahip olduğu oto galeri yoluyla kazandığını düşünüyormuş. Daha doğrusu sorduğu sorulara aldığı cevaplar bunlarmış. Zaman ilerledikçe yaşamlarında garip giden bir şeyler olduğunu fark etmiş. Adamın eve getirdiği ve "yakın bir aile dostu" diye tanıttığı bir takım kadınlar ve o kadınların arada bir yanlarında getirip "kızlarım" dedikleri genç

şehirlerdeki çocukları da ortaya çıkmaya başlamış. Hatta Esra kendi evlilikleri sırasında meydana gelen bir hamilelikten de haberdar olmuş. İsrafil'in bütün ısrarlarına rağmen hamile kalmayı reddetmiş. Uzunca bir süre kocasından gizli iğne vurularak, hamile kalmamayı başarmış. Derken günün birinde hamile olduğunu fark edince de kendi yöntemleriyle çocuğu düşürmüş. Bütün bu süreç boyunca, ailesiyle görüşmesini ya da kendisini terk etmesini engellemek isteyen İsrafil, Esra'yı bir şehirden diğerine sürüklemiş. Hazır bavuluyla sürekli yer değiştirmek zorunda kalan Esra, gittiği yerlerde İsrafil'in ağabeyiyle birlikte kadın ticareti yaptığını, Bursa'da buldukları kadınları çalıştırdıklarını ya da başka şehirlerdeki genelevlere sattıklarını öğrenmiş. İsrafil, genelevlerin yönetimini yapan ağabeyine, çalıştırması için kadın bulup gönderiyormuş. Bu kadınlar kimi zaman herhangi bir eve bağlı olmadan yalnız çalışan kadınlar arasından seçiliyor; kimi zaman da kendileriyle birlikte çalışan genç erkekler tarafından evlenmek üzere kaçırılarak genelevlere satılıyormuş. Kocası, ailesiyle görüşürse, "canından çok sevdiği insanların başına çok kötü şeyler geleceğine" dair tehditler savurduğu için, zaten sessiz ve ürkek bir yapıya sahip olan Esra da çaresiz bir şekilde kendisine her söyleneni yapmak zorunda kalmış. Esra'nın gözünü iyice korkutmak isteyen İsrafil, bir zaman sonra işkence metotlarını da anlatmaya başlamış. Yanında çalıştırdığı kadınlar, bir biçimde istediği gibi davranmadıklarında, gözaltlarına elektrik vererek işkence yaptığını; verdiği emirlerin dışına çıktığı takdirde, kendisini öldürecek olsa kimsenin cinayet olduğunu bile fark edemeyeceğini, bu sebeple kolaylıkla paçasını sıyırabileceğini anlatmış. Ölüm sebebinin tespit edilemeyeceği cinayet yöntemlerinden söz etmiş.

İsrafil Aktursun

Bu esnada Esra'nın annesi alıyor sözü. Her sabah evden çıkıp akşama kadar Esra'yı ve İsrafil'in onu nereye götürmüş olabileceğini aradığını, çalmadık kapı bırakmadığını anlatıyor. Bir iz bulabilmek için çırpınmış durmuş. Kızının yaşadığını sandığı evi boşaltılmış bulunca çılgına dönmüş. Damadının çalıştığını sandığı, kapısına kilit vurulmuş galerinin önünde haftalarca beklemiş. Çevredeki esnaftan burada kadın ticareti yapıldığını öğrenince de dehşete kapılmış. Esnaf kızının yirmi iki yaşını doldurup doldurmadığını sormuş ona. Şayet 22'sini doldurduysa, Adana, Malatya gibi şehirlerdeki genelevlerin birinde olabileceğini ancak kendisini tanımayan ve müşteri olduğunu söyleyen yabancı bir erkek tarafından bulunabileceğini söylemişler. Nerede olursa olsun kızlarını bulup, sahip çıkmak isteyen aile, yılmayarak arayışlarını sürdürmüşler. Polise müracaat ettiklerinde, "Onlar evli. Bizim yapabileceğimiz bir şey yok" yanıtını alıyorlarmış. Bu noktada İsrafil'in polis arkadaşlarına dikkat çeken Esra, kocasının mafya ile çevirdiği bir takım işlerden dolayı arandığı günlerde, bir polis arkadaşı tarafından dosyasının çalındığını, ancak af çıktıktan sonra dosyanın emniyetteki yerine konularak, bu işten sıkıntısızca sıyrıldığını anlatıyor. Çevirdiği bütün bu işlere rağmen, bir biçimde her defasında dört ayağının üstüne düşen İsrafil'in bütün bu gücü nereden aldığını, polis ve mafya ile kurduğu ilişkinin kökeninde ne olduğunu ne Esra ne de ailesi biliyor. Kocasının madde bağımlısı olduğunu söyleyen Esra, yanında çalışan kadınlara düzenli olarak uyuşturucu sağladığını anlatıyor.

Üç ay kadar önce İsrafil ve Esra tekrar İstanbul'a yerleşmişler. Fakat Esra kocasının yapabileceklerinden korktuğu için ailesini görmeye gidememiş. Çoğu günler İsrafil'in arabanın içinde oturup sokaktan evi ve kendisini gözlediğini anlatıyor. Derken İsrafil'in on beş yaşındaki kızı D.A., yanlarına yerleşmiş. Daha önceleri babasıyla ortak çalışan amcasının yanında kalan D.A'nın ne sebeple yer değiştirdiğini ve onlarla yaşamaya başladığını bilmiyoruz. Bu esnada aile Esra'nın izini bulmuş. Bir gün İsrafil'in de evde olduğu bir saatte annesinin kapıya kadar geldiğini ancak İsrafil kapıyı açtığı taktirde annesini döveceğini ve çok kötü şeyler olacağını söylediği için kapıyı açamadığını anlatıyor Esra. Derken bir gün D.A. eve her zamankinden daha geç bir saatte, yedi buçukta gelmiş. Üçüncü sayfaların anlattığı olaylar da işte o gece yaşanmış. Kızına sinirlenen İsrafil, Esra'dan bıçak istemiş. Neler olabileceğini tahmin edemeyen Esra bıçağı getirdiğinde, İsrafil'in elindeki hortumu kesmeye başladığını görmüş. D.A'yı salona sürükleyen İsrafil, onu yere yatırıp hortumla dövmeye başlamış. Hiçbir şey yapamayan Esra ise D.A'nın çığlıklarına dayanamayarak diğer odaya kaçmış. Tekrar içeri girdiğinde İsrafil, bir kablo bularak, D.A'nın gözaltlarına ve kafasına elektrik vermeye başlamış. Bu sırada şalterler atmış ve İsrafil onları onarmış. İşi bittikten sonra da Esra'dan makas istemiş. Esra makası bulamıyormuş gibi yaparak evin içinde dolanmaya başlayınca, İsrafil makası getirmezse kendisinin de başına kötü şeyler geleceğini söylemiş. Acıya dayanamayan D.A., her şeyin bir an önce son bulmasını umarak babasına makasın yerini söylemiş. Makası alan İsrafil, kızını banyoya götürerek saçlarını kesmeye başlamış. Sonuçtan memnun kalmayarak jilet almak için bakkala gitmiş. İsrafil evden çıkar çıkmaz D.'yi banyoda yıkayan ve yatağına yatıran Esra, korkuyla İsrafil'i beklemeye başlamış. İsrafil geldiğinde D.A.'yı yatağından kaldırıp yeniden banyoya götürmüş. Jiletle saçlarını kazırken, zaten şişmiş olan kafasını parça parça kesmiş, yaralamış. İsrafil esrar almak için evden çıktığında Esra da yardım istemek için alttaki komşuyu eve çağırmış. D.A.'nın halini gören komşu hemen doktora gitmeleri gerektiğini söylemiş. Bu arada dışarıda kızlarıyla görüşebilmek için İsrafil'in dışarı çıkmasını bekleyen aile de eve gelmiş. Esra D.A.'ya şikâyetçi olmak isteyip istemediğini sorduktan sonra, eşyalarını hazırlayan D.A.'yla beraber adli tıbba giderek rapor almışlar. Oradan da savcılığa giderek suç duyurusunda bulunmuşlar. Birkaç gün polisten kaçan İsrafil, savcılığa gittiğinde beklendiği gibi gözaltına falan alınmadan salıverilmiş. Hatta bütün bunlar yetmezmiş gibi, neredeyse İsrafil'e arka çıkan Savcı Rıza Akbal, Esra'dan şikâyetini geri almasını ve kocasının yanına dönmesini, böylelikle olayın kapatılmasını istemiş. Bu süreçte D.A, Saniye Rıza Kız Yetiştirme Yurdu'na yerleştirilirken, Esra da ailesinin yanına taşınmış. Ne var ki yaptığı bunca işkenceye ve yasadışı işe rağmen salıverilen, hatta korunan İsrafil'in bitmek bilmeyen tehditlerine maruz kalmaya

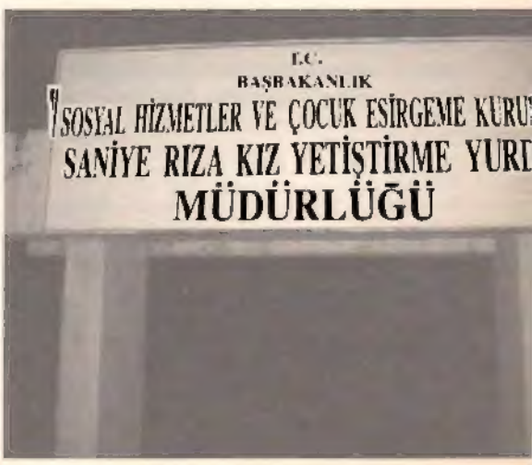

Ne var ki yaptığı bunca işkenceye ve yasadışı işe rağmen salıverilen, hatta korunan İsrafil'in bitmek bilmeyen tehditlerine maruz kalmaya da devam etmiş. Can güvenliklerinin olmadığını söyleyen aile, nereye başvurmaları gerektiğini bilmediklerini ifade ederek, kadın kuruluşlarına ulaşmak, güvenliklerini sağlamak ve tüm bu yaşananlardan sonra sıkıntı çeken Esra'ya psikolojik destek verecek profesyonel bir yer bulmak istiyor. Türkiye'de kadınların erkekler tarafından sürekli şiddete maruz kaldığına dikkat çeken baba Hasan Yılmaz, bu konudaki yasal boşlukların giderilmesi, şiddet mağduru kadınlar için daha fazla sayıda sığınma evi açılmasını ve bu kadınlara psikolojik destek verecek kurumların sayısının arttırılmasını istiyor. "Biz kızımıza sahip çıktık. Ama böyle durumlarda sığınacak, destek alacak kimsesi olmayan kadınlar, çok zor durumlarda kalıyorlar ve nereye gideceklerini nasıl yaşayacaklarını bilemiyorlar. Bu kadınlara ulaşmanın bir yolu bulunmalı" diye baba, bu işin peşini bırakmayacaklarını, bir başkasına işkence yapan bir insanın sokaklarda dolaşmasının adil olmadığını söylüyor. Biz de içimizde sonsuz bir öfke, kalbimizde tarifsiz bir acıyla kafalarımız karmakarışık bir şekilde bu harika ailenin evinden ayrılıp, D.A.'nın kaldığı yurdu bulmak üzere, Bursa sokaklarına dalıyoruz. Söyleyecek onca şeye rağmen, susmak gerekiyor o zaman. Kelimeler acımızı ve öfkemizi tarif etmekte kifayetsiz kalıyor.

D.A.

D.A'yı Saniye Rıza Kız Yetiştirme Yurdu'nda buluyoruz. Gazetelerden haberleri okuduktan sonra, kendisini görmeye gelen bir kadının hediye ettiği perukla çıkıyor karşımıza. Saçları biraz uzayıncaya ve başındaki yara izleri iyileşinceye kadar onu kullanacak. Bütün yaşadıklarına karşın sağlam duruyor karşımızda. Gözlerinde yaşına yakıştıramadığımız bir şey var. Adını koyamıyoruz. Kaybedecek bir şeyi olmayan insanlara has umursamaz, garip bir şey gördüğümüzü biliyoruz sadece. Sanki olanları da olacakları da umursamıyor artık. Tek amacının hiç tanımadığı ve nerede yaşadığını bilmediği gerçek annesini bulmak olduğunu söylüyor. Ona sormak istediği şeyler var. Buradan çıkarak eskisi gibi amcasının yanında yaşamak istiyor. Eğer yurttan çıkmayı ve babasının ya da amcasının yanına dönmeyi kabul ederse, başından geçenleri tekrar yaşayabilme ihtimalinin onu korkutup korkutmadığını soruyoruz.. "Kaybedecek hiçbir şeyim yok. En fazla ölürüm. O da korktuğum ya da kaçtığım bir şey değil artık" diye cevaplıyor bizi. Eğer yurttan çıkarsa kadın ticareti yapan amcasının ya da işkenceci babasının yanına dönecek. İstediği, bir yerlere dönmek değil, sadece yurttan çıkmak zaten. Yaşadığı olaylardan sonra okuluna ara vermiş. Psikolojik destek görüyor. Babasını affedip affetmediğini ya da ona karşı ne hissettiğini tam olarak anlayamıyoruz. "İyi düşündün mü?" diyebiliyoruz sadece ama o kararını çoktan vermiş gibi görünüyor. Gidecek. Gidecek ve neler olabileceğini bir gün üçüncü sayfalarda göreceğiz belki de. Oysa bir yolu olmalı diyoruz içimizden oradan çıkarken. Yurttaki diğer kızlarla birlikte arkamızdan el sallıyor. Bir yol bulmak istiyoruz. Dönmesin istiyoruz işte. Onu bir daha herhangi bir üçüncü sayfada görmeyelim istiyoruz.

hülya serbest bırakılsın

Lambda İstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Örgütü ve İnsan hakları Derneği 25 Kasım günü bir travestinin daha yaşadığı işkenceyi göz önüne sermek ve işkence yapan polisler hakkında suç duyurusunda bulunmak üzere Sultanahmet Adliyesi önündeydi.

Hülya, birçok travesti gibi hayatını seks işçiliği ile sürdürmek zorunda. 17 kasım günü Kadıköy'de bir müşterisi tarafından şiddete maruz kalınca polislere şikâyet etmek için başvuruda bulunduğunda karşılaştığı muamele ne yazık ki müşterisinin yaptığından farklı olmadı. Hülya, Kadıköy Emniyet Müdürlüğü'nde yaşadığı işkence nedeniyle iki kolu kırılmış bir şekilde ve "polislere mukavemet" ettiği gerekçesiyle tutuklanarak Ümraniye E Tipi Cezaevi'ne konuldu. Sultanahmet Adliyesi önünde İHD Başkan yardımcısı Eren Keskin ve Demet Demir tarafından yapılan açıklamanın polisler hakkında suç duyurusunda bulunuldu. Yapılan açıklamada; "Halen Ümraniye Cezaevi'nde bulunan Hülya'nın daha fazla mağdur edilmeden serbest bırakılmasını talep ediyoruz. Hülya'nın polise mukavemet suçlamasıyla haksız yere yargılandığı davanın beraatla sonuçlandırılması gerekiyor. Biz artık, polise karşı açılan davalarda polisin suçunun göz ardı edilip, davaların takipsizlik ile sonuçlandırılmasını istemiyoruz. Bu suç duyurusunun davaya dönüşmesi ve işkencecilerin gereken cezayı görmesi için mücadelemizi sürdüreceğiz.işkencenin bitmesi için daha kaç travestinin kollarının kırılması, kaçımızın polisten kaçarken arabalar altında ezilmesi, kaçımızın öldürülmesi gerekiyor," denildi. Hülya şu anda Ümraniye F Tipi cezaevinde tecrit koşullarında bulunmakta. İki kolu kırıkken polise mukavemet ettiği iddiaları ise komik. Hülya'nın İnsan Hakları Derneği üyesi olması, bu yetmiyormuş gibi travesti olması polislere ona her türlü şiddeti yaşatma hakkı veriyor ne yazık ki. Diliyoruz ki, Türkiye'de işkencenin bittiğinin iddia edildiği şu günlerde, dava, Hülya'nın serbest kalması, polislerin de yaptıklarının cezasını çekmesiyle sonuçlanır.

Mürüvvet Yılmaz

Kayapınar ve Bismil Belediyeleri şiddet uygulayan erkeğin maaşını eşine veriyor

şiddete karşı örnek karar

Kadınların maruz kaldığı şiddet yeni biçimler eklenerek devam ederken, şiddetle baş etmenin ilk adımı olan deşifre etme ve şiddete maruz kalan kadınların yalnız olmadıklarını hissetmelerine yönelik olumlu adımlar da yaşama geçiyor. Kürt illerindeki belediyelerde bu tür uygulamaların başlatılması çok anlamlı. Geçtiğimiz ay, Kayapınar ve Bismil Belediyeleri, DİSK'e bağlı Genel-İş sendikasıyla yaptıkları toplu sözleşme görüşmelerinde, eşine şiddet uygulayan erkeğin maaşının kadına verilmesine yönelik karar aldılar. Biz de kadınlar için bir nefes olan bu kararla ilgili kararın mimarlarından Bedriye Aydın'la görüştük...

Çalışmanın ve uygulamanın içeriğini anlatır mısın?
Belediyemiz bünyesinde doksan dört işçi çalışmaktadır. Genel-İş Sendikası ile Belediye yönetimimiz arasında yapılan 2004 -2005 dönemi toplu sözleşme sırasında, sözleşmede yer alan sosyal haklar bölümü ile ilgili olarak aslında daha çok ekonomik kaygıların ön plana çıktığını ve bu amaçtan uzaklaşıldığını gördük. Bir kadın olarak, evde çalışan tek kişi erkek/eş olduğu sürece, bunun kadının evdeki konumunu süreklileştirme ve kendince meşrulaştırmanın bir aracı olarak kullanılacağını ya da kullanılabileceğini görmekteyiz. Bu durum maalesef çoğu zaman kadına yönelik fiziksel şiddete kadar ileriye gitmektedir. Kadın da sosyo-ekonomik kaygıları nedeni ile çoğu zaman buna boyun eğmektedir. Bu uygulama ile kadınlara öncelikli olarak şu mesajı veriyoruz. "Yalnız değilsiniz, size uygulanan şiddetin meşru hiçbir nedeni yoktur." Bu uygulama ile kadına yönelik şiddetin sona ereceğini düşünmüyoruz. Biz doksan dört işçi ile başladık. Bunun Türkiye'deki tüm işyerlerinde yapılacak olan toplu sözleşmenin bir maddesi haline geldiğini düşünün. İşte asıl başarı o zaman sağlanacaktır.
Toplu sözleşmedeki ikinci hüküm ise aslında bence Türkiye'deki kadına yönelik şiddet sorununun daha kalıcı bir çözüm getirmeyi hedeflemektedir. Bu hüküm, kız çocuklarını okula göndermeyen işçilerin aldığı eğitim/çocuk yardımının kesilmesini öngörmektedir. "Haydi kızlar okula," demekle kızlar hemen okullu olmuyor. Sözleşmedeki bu hüküm, haydi kızlar okula kampanyasına da bir destektir.

Bu kararı alma ve uygulama fikri nasıl olgunlaştı, hangi veriler üzerinden yola çıktınız?
Bizim verilerimiz aslında her gün dinlediğimiz hikâyeler, bölge kadınının durumu. Kürt kadınları tabii ki çatışma dönemi boyunca çok büyük fedakârlıklar gösterdiler. Her zaman en ön safta ve cesurca direndiler. Yani hiç korkmadan devleti ya da onun kurumlarını karşılarına alabildiler. Ancak kendilerine aileden biri şiddet uyguladığında maalesef bu şiddetin teşhir edilmesi veya önlenmesi konusunda oldukça gönülsüz davranmaktadırlar. Çünkü eşinin şiddetine karşı koymayı düşünen kadın; bölgenin sosyal, ekonomik, kültürel yapısı ve dinsel motiflerin algılanma biçiminden dolayı yalnız kalacağını, sokağa itileceğini, çocuklarına bakamayacağını düşünmektedir. Bu düşünce onu şiddete karşı koyma fikrinden hemen her zaman vazgeçirmektedir. Biz de erkeğin silah olarak kullandığı maaşa, kadını da ortak etmeye, bu şekilde hep kapalı kapılar ardında kalan şiddetin teşhir edilmesi için şiddet mağduru kadınlara cesaret vermeyi düşündük. Bu fikir sendika temsilcileri tarafından da son derece olumlu karşılandı.

Uygulamadan sonra kadınların ilişkilerinde nasıl bir değişim yaşandı.?
Konu basında yer alınca bazı kadınlar ve kadın örgütlerinin temsilcileri belediyeyi arayarak tebrik ettiler. Açık söylemek gerekirse bugüne kadar belirgin bir değişime tanık olmadım. Ama zaten ben bu konuda hemen bir değişim de beklemiyorum. Şimdi yıllardır eve hapsedilmiş, bastırılırmış, şiddete uğramış kadının birdenbire bu kalıpları kırarak karşı refleks geliştirmesi mümkün değil. Biz bir süreç başlattık, takip edeceğiz ve bunun uygulanması için yeni taktikler geliştirmeyi de hedeflemekteyiz.

Karardan sonra kadınların yaşadıkları şiddetin azalması açısından bir değişim oldu mu?
Bu girişim aslında kadına yönelik şiddete karşı bir duyarlılık çağrısıdır. Soruna dikkat çekme yöntemlerinden birisidir ve bu şiddeti durdurmanın bir aracıdır. Az ama, şiddet mağduru bazı kadınlar belediyeleri arayarak yardım talebinde bulunmuş.

Bir örnek verebilir misin?
Bir süre önce bir kadın, Büyükşehir belediyesini arayarak eşinin bir bankada çalıştığını ancak kendisini ve çocuklarını ihmal ettiğini söyleyerek yardım talebinde bulunmuş. Dolaysıyla yukarıda da belirttiğim gibi bu hükümlerin toplu sözleşme yapacak tüm çalışan kesimi kapsamasının önemini ortaya koymaktadır. İşte o zaman daha çok kadın başvuracak, daha çok kadın cesaretlenecek ve şiddet daha etkili bir şekilde önlenecek.

Şükran Aydın-Bismil Belediye Başkanı

Uygulamayı ilk Kayapınar Belediyesi başlattı. Çok olumlu ve umut verici bir uygulama. Böyle olmasını biz de uygun gördük. Türkiye'de kadınlar eziliyor ama bölgede daha fazla eziliyorlar. Feodalizmin etkisi bölgede daha da yoğun yaşanmaktadır. Bu sene uyarı amaçlı olarak toplu sözleşme sürecinde böyle bir karar aldık. Şiddet uygulayan erkeklerin maaşlarının yarısının kadına verilmesine yönelik bir karar. İkinci üçüncü senelerde ise resmi işlemlere başvuracağız.

Tunceli Belediye Başkanı Songül Erol Abdil

Kayapınar Belediyesinde başlatılan uygulama çok güzel ve başarılı. Ne yazık ki Tunceli'de ben seçilmeden önce toplusözleşme görüşmeleri tamamlanmıştı. O sebeple bizim böyle bir uygulamayı resmen yapmamız en azından bu dönem için mümkün değil. Fakat günlük hayatta ve pratik işleyiş içinde ben personele bu konulatda sürekli uyarılarda ve ikazlarda bulunuyorum. Mesela bir personelime, eğer eşine şiddet uygularsa maaşını vermeyeceğimi, maaşını eşine vereceğimi söyleyerek engellemeye çalışıyorum. Çünkü Tunceli'de alkol ve şiddet çok yaygın.

Kayapınar Belediyesi Belediye Meclis Üyesi Hasan Zollu

Yapılan uygulamanın demokratik bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Bu uygulamanın başlamasının eşine şiddet uygulayan erkekler açısından caydırıcı bir sonuç doğuracağını düşünüyorum. Kadınlar üzerindeki baskının biraz azalabileceğini düşünüyorum böylece. Ama kadınlar için daha kapsamlı uygulamalar da yapılmalı bence.

Yelda Yücel

Sermaye - Devlet - Din İttifakının Gölgesinde

AB ve kadın siyaseti

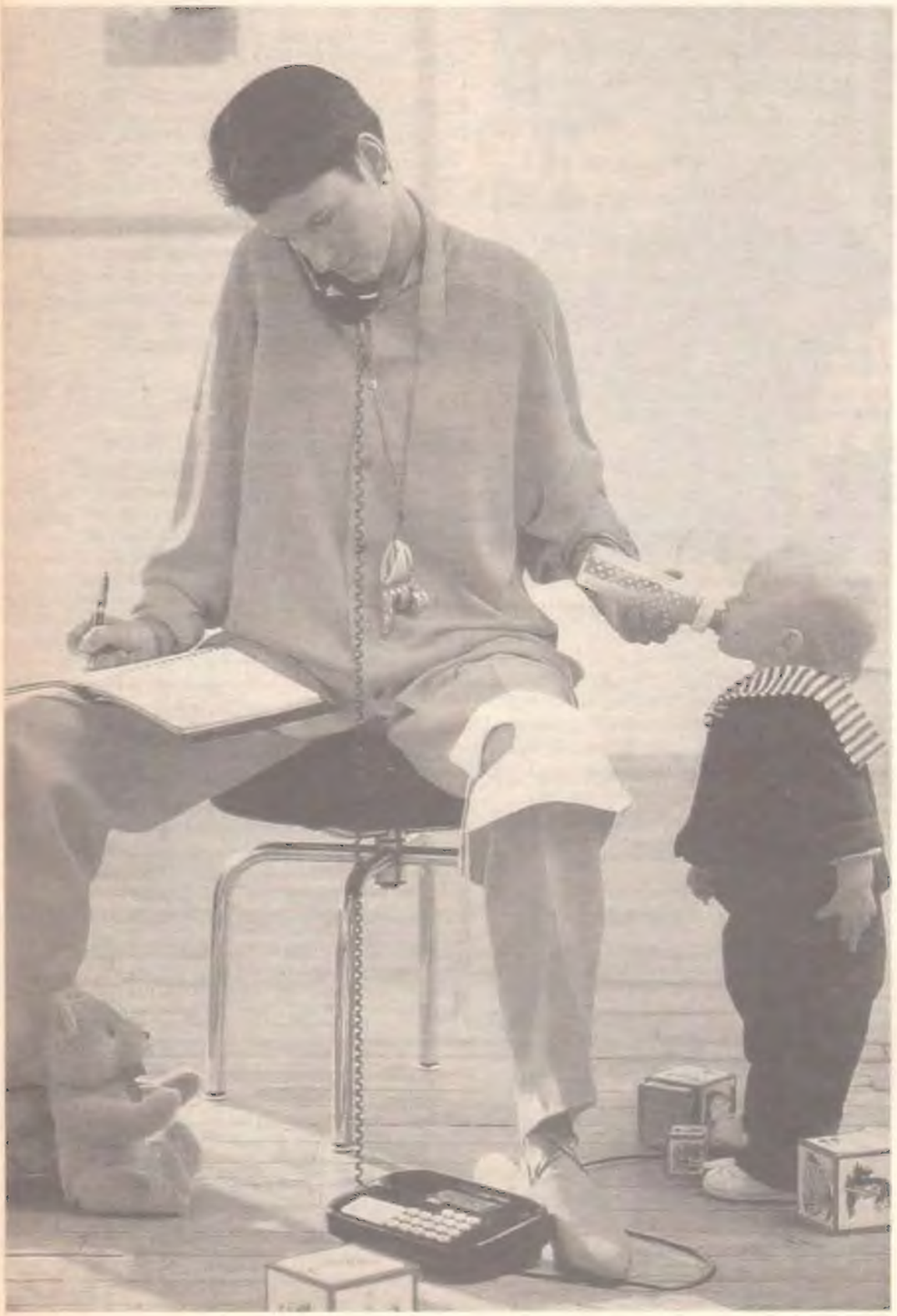

AB'ye uyumun toplumun hangi kesimleri üzerinde nasıl bir değişikliğe yol açacağı, kimin kazanıp kimin kaybedeceğini iyice ölçülüp biçip tartışmak durumundayız. Bu yazıda biraz şeytanın avukatlığını yapalım ve benzer süreçlerden geçmiş gelişmiş ya da "gelişmekte olan" ülkelerde kadınların nasıl deneyimler yaşadığına göz atalım. İçeriği tartışılmamış bir AB taraftarlığındansa, bilgi ve farkındalık seviyemizi arttırmak önümüzdeki sürecin daha sağlıklı işlemesi açısından yararlı olacaktır.

17 Aralık'ta Avrupa Birliği (AB) Konseyi Türkiye'yle üyelik müzakerelerine başlama kararı konusunda karar alacak. Yanıtın olumlu olması halinde, toplumun her kesimi için, özellikle de kadınlar açısından çok boyutlu bir süreç başlayacak: Türkiye kanunlarını ve uygulamalarını –son bir iki yılda kısmen yapmaya çalıştığı gibi- AB müktesebatı ile uyumlandırmaya çalışacak. Önümüzdeki günler, sosyal ve hak ve özgürlüklerle, iş piyasası ya da tarım sektörü ile ilgili düzenlemelere sahne olacağa benziyor. Kadınlar da bu arada boş durmadı: *"Türkiye için Kadın İnisiyatifi"* Avrupa'ya sefer düzenledi; KADER Eczacıbaşı'nın desteğiyle *"Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar"* adlı bir kitap hazırladı ve bu konuda Boğaziçi Üniversitesi'nde bir de sempozyum düzenlendi.

Ancak, medyada şimdiden bu uyumun içeriğinden çok, iştah kabartan AB fonları ve bunları kimlerin nasıl kullanacağı konuşulmaya başlandı. Önümüzdeki günlerde dil bilen, biraz siyaset biraz da hesap kitaptan anlayanlara proje yazımı, diplomatik ilişkiler, çeviri gibi yeni iş sahaları açılacağa benziyor. Oysa, her şeyden önce, AB'ye uyumun toplumun hangi kesimleri üzerinde nasıl bir değişikliğe yol açacağı, kimin kazanıp kimin kaybedeceğini iyice ölçülüp biçip tartışmak durumundayız. Bu yazıda biraz şeytanın avukatlığını yapalım ve benzer süreçlerden geçmiş gelişmiş ya da daha bize benzer "gelişmekte olan" ülkelerde kadınların nasıl deneyimler yaşadığına göz atalım. İçeriği tartışılmamış bir AB taraftarlığındansa, bilgi ve farkındalık seviyemizi

arttırmak önümüzdeki sürecin daha sağlıklı işlemesi açısından yararlı olacaktır. Bu yazı, bu anlamda, daha ayrıntılı bir çalışmanın ön aşaması sayılabilir.

Türkiye'de AB ile ilgili öne çıkan görüşler

Son bir iki aydır Türkiye'de feministlerin ve akademisyenlerin AB ile ilgili yazılarında öne çıkan nokta, AB'nin dışsal bir faktör olarak "Türkiye'de demokratikleşme sürecini tetikleyen ve bu süreci derinleştirmeye yarayan" bir araç olduğu (Ayşe Kadıoğlu, İ. Ö. Kerestecioğlu, S. U. Çubukçu) ve "AB'nin ekonomik bir birlikten çok yaşama ve çalışma koşullarının sürekli iyileştirilmesini içeren toplumsal bir proje olmasının" kadınlar açısından pragmatik sonuçlarının önemi (Fatmagül Berktay). Öte yandan, kadınlar AB konusunda bir dizi eleştiri de yapıyor. Bu projenin ataerkil yapıları ve aile içi eşitsizlikleri değiştirme konusundaki isteksizliği (İ. Ö. Kerestecioğlu), AB'nin "ekonomik entegrasyon olarak başlayan küresel nitelikli kapitalist bir proje ve oluşum olduğu" (S.U. Çubukçu) dile getirilirken, "Türkiye'deki feminist hareketin perspektifinin kesinlikle AB'yi aşan bir perspektif olduğu"nun (İ. Ö. Kerestecioğlu) söylenmesi, içimize biraz olsun su serpiyor. Kadın hareketini AB müzakere sürecinde terkisine alma niyetinde olanlara da bir cevap bu aynı zamanda.

AB'ye ve AB'deki kadın siyasetine yönelik eleştiriler

Yurtdışında Avrupa Birliği projesinin kendisi de özellikle muhalif çevrelerden ciddi eleştirilere uğruyor. Örneğin, alternatif küreselleşme savunucularından Fransız ATTAC, AB projesinin neoliberalizme bir siper olmaktan çok onun öncüsü ve yaygınlaştırıcısı olduğu görüşünde (Wissen, 2003). Özellikle iş piyasalarında öngörülen değişikliklerin nihai olarak neoklasik iktisatçıların "beşeri sermaye" dediği emek kalitesini iyileştirmeyi hedeflemesi, diğer toplumsal ve medeni kanun değişikliklerinde ise iş piyasaları düzenlemelerinde olduğu kadar ısrarcı olunmaması muhalif kesimlerden önemli ölçüde tepki alıyor.

Cinsiyet politikaları bu çerçevede değerlendirildiğinde, biz kadınlar şu ikilemle karşı karşıya kalıyoruz: İş piyasasında kadınlar lehine düzenlemelerin yaratacağı ve bizim de asla reddetme lüksümüz bulunmayan kazanımlar ile bu piyasadaki değişimlerin başka alanlardaki kadınlar üzerinde yaratacağı yeni baskı ve sömürü biçimleri. Gerçekten de, 1997'de AB'nin "gender mainstreaming"[1] denen, topluluğun tüm politika ve faaliyetlerinde kadın-erkek eşitsizliğini gidermeyi ve bunu her düzey ve alanda yapma siyasetini –kısaca eşitliğin içerilmesi- (Terzi, 2004, s. 125) kabul etmesi ve daha sonra 1999'da Roma Anlaşması'nın ilgili maddesinde değişiklik yapılarak bunun anayasal nitelik kazanması, kadınlar açısından çok önemli bir taahhüt. Bu hüküm, daha planlama aşamasından başlayarak her evrede istihdam politikalarının cinsiyet etkilerinin incelenmesini ve eşitlik sağlama yönünde önlem alınmasını şart koşuyor. Üye pek çok ülke bu sayede son yıllarda cinsiyet eşitliği konusunu en önemli gündem maddesi olarak ele almaya başlamış ve kadınlar doğum haklarının güçlenmesinden düşük ücretli, daha çok kadın yoğun sektörlerde iş ve ücret koşullarında iyileştirmeler gibi kazanımlar elde edilebilmiş.

Öte yandan, AB müktesebatında kadınların lehine iyileştirmeler konusundaki başlıca eleştiri toplumda varolan güç ilişkilerinde bir dönüşümün ve buna bağlı olan ücretli ve ücretsiz emeğin yeniden dağılımı konusunun AB'nin gündeminde önemli bir yer teşkil etmiyor olması. Buradaki kritik konu, kadına yüklenen ve ev içinde bildik bulaşık-çamaşır dışında çocukların ev ödevlerine yardımdan hastahane ziyaretlerine kadar geniş bir çerçevede hizmeti kapsayan "bakım faaliyetinin" erkekler tarafından paylaşımı konusunda yaptırım uygulamada pek çok ülkenin isteksiz davranması. En basitinden Avrupa'nın her yerinde küçülen refah devletleri bakım sorunun kadınların kendi aralarında hallettiği –bu Moldovyalı kaçak bir bakıcı, anneanneler ya da özel paralı kreşler olabilir- bireysel bir sorun haline gelmesine çok da ses çıkarmıyor. Tabii, bu haliyle eşitlik politikası varolan cinsiyet hiyerarşileriyle mücadele etmede oldukça sınırlı kalıyor ve daha çok "beşeri sermayenin iş piyasalarında daha etkin kullanımına aracılık ediyor" (Wissen, 2003)

Bu ikilem önümüzdeki günlerde hayatımızın önemli bir parçası olacak. Aklımızın bir köşesinde sürekli tutmamız gereken nokta, AB düzenlemelerinin tek başına tüm kadınları kapsayan ve biz feministlerin özlemini duyduğumuz, eşitsizliklerin olmadığı dünya tahayyülümüzdeki model olmadığı.[2] Ücretli doğum izinlerinin uzaması, kız çocuklarının eğitiminin artması, mecliste daha çok cinsiyetçi

bakış açısına sahip olmayan kadın temsilci bulunması, ücret eşitsizliklerinin azalması, elbette arzu ettiğimiz değişimler ve bizler kadınların lehine her değişimi destekliyor ve bunun için mücadele ediyoruz. Ancak, Türkiye'de kadın istihdam oranının düşüklüğü göz önünde bulundurulduğunda, başta iş piyasası ve sosyal güvenlik düzenlemelerinin nüfusa oranla sınırlı bir sayıda kadını kapsayacağı tahmin edilebilir. Oysa, örneğin tarım sektöründeki olası dönüşümlerden sonra bu sektörde çoğu ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınlar[3], üst-orta sınıftan olmayan, işgücü piyasası ve eğitim olanaklarına sahip olmayan kadın ve kız çocuklarının durumu; kadının karşılıksız emeği üzerine kurulu düzende ne kadar gedik açılabileceğimiz; muhafazakar hükümetin, bazı AB ülkelerindeki uygulamalardan güç de alarak, kadın haklarının altının oyulmasında ne kadar ileriye gidebileceği gibi sorular AB'den üyelik müzakereleri alsak da, AB'ye rağmen, gündemimizi işgal etmeye devam edecek. Kadınların AB süreci ile neden rehavete kapılmamaları gerektiğini ve AB'nin nerede samimi olmadığı konusundaki izleri çeşitli ülke örnekleri üzerinden daha ayrıntılı tartışalım:

Kadınların parlamentoda temsilci olarak azlığını bir demokrasi açığı olarak gören AB'de Mayıs 2004 genişlemesi öncesinde kadın oranı %25.4'tür (Terzi, s. 128). Bu oran, bildiğimiz en yüksek oran olsa da, yine de oranın nüfusa oranla düşüklüğü cinsiyet ayrımcılığıyla mücadelede mevzuat ve eylemlilik bazında en "gelişkin" sayılan bir coğrafyada bile eşitlik politikalarının halen tam olarak işletilmediğine dair ipucu veriyor. İstihdam verilerinin AB üyesi ülkelerde 1990'dan günümüze kadınların istihdam oranlarında (%50'den %56'ya) bir

artış olduğunu göstermesine rağmen, erkekler hala daha fazla oranda işe sahipler. Bundan başka, AB'de varlığını sürdüren pek çok cinsiyetçi uygulama daha var. Örneğin, düşük eğitimli ve yaşlı kadınlar ile çocuğu olan kadınların istihdam oranları genç ve çocuksuz kadınlara göre daha düşük ama buna karşılık, erkekler için çocuklu olma hali onların istihdam edilmelerinde bir sorun oluşturmuyor. Kadın ve erkek arasındaki ücret farklılıkları halen sürüyor; özel sektörde kadınlar lehine düzenlemelerin daha zor uygulanması nedeniyle özel sektörde çalışan kadın sayısı çok düşük ve kadınlar "kadın işi" diye bilinen geleneksel hizmet sektörlerinde sıkışıp kalmış durumda. (Terzi, s. 132-134)

Aile içi ve kadına yönelik şiddet söz konusu olduğunda da "tencere dibin kara; seninki benden kara" halindeyiz. AB içinde en yakıcı konuların başında gelmesine rağmen, bu konuda çok da fazla ilerleme kaydedilememiş. Özlem Terzi'nin çalışmasında sunduğu istatistikler çok çarpıcı: AB'de her beş kadından biri hayatının bir döneminde partnerinden şiddet görmüş. İngiltere'de dakikada bir kişi aile içi şiddet nedeniyle polisi arıyor. İspanya'da 2000 yılında her beş günde bir kadın erkek partneri tarafından öldürülmüş ve Fransa'da her yıl 25,000 kadın tecavüze uğruyor. (Terzi, s. 135) Ve bu liste uzayıp gidiyor.

Diğer taraftan, AB'de kadına yönelik siyasetler içinde samimi bulmadığım bir diğer nokta insan/kadın ticareti ile ilgili olanları. Topluluğa üye ülkeler yeterince kararlı olsa, bugün yılda 500,000 kadının tacirler tarafından seks kölesi ya da ucuz işgücü olarak Avrupa'da satışı önlenebilir. Burada bir çifte standart olduğu açık. Devletler, kendi ülkelerindeki görece yüksek ücret ve sosyal güvenceler nedeniyle maliyetli iş standartlarına karşılık, arka bahçelerinde ucuz işgücü pazarı oluşmasına göz yumuyor, hatta el altından bu ticareti destekliyorlar. Ucuz ve sigortasız emeğin, AB'nin eşitlikçi ücret politikalarından yararlanabilen şanslı kadınlar için de, evdeki işin organizasyonunda hayati olduğunu gözden kaçırmamak gerekiyor.

Ülke örnekleri

AB sürecinin Birlik'e sonradan katılan gelişmekte olan ülkelerde nasıl yaşandığı ve bunlardan Türkiyeli kadınlar için çıkarılabilecek öneriler daha uzun soluklu bir çalışmanın konusu. Ancak, burada bu ülkelerdeki bazı eğilimlerden söz etmek yerinde olabilir. Örneğin, topluluğa 1 Mayıs 2004'ten sonra katılan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri için AB'ye katılım süreci kadın ve erkek eşitsizliklerinin giderilmesi için atılan adımlarda itici güç işlevi görmüş. Ne var ki, ilk düzenlemeler istihdama erişim, terfi ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine dönük olmuş ve sosyal güvenlik konusu –yukarıda da değindiğimiz gibi- ikinci plana bırakılmış. (Forsman ve Terzi, 2004, s. 147) Kadınların karşılıksız emeğine dayalı yeniden üretim ve bakım etkinliklerinin devletin sorumluluğu dışında bir şekilde halledilmesi, ne yazık ki, devletlere bu konuları ihmal etme kolaylığı sağlıyor.

Çek Cumhuriyeti'nin AB'ye katılım sürecini değerlendiren Haskova (2003) ise AB sürecinin kurumsal ve hukuki alanda cinsiyet ayrımcılığına yönelik önlemlerin artması konusunda bir baskı unsuru oluşturduğunu teslim etmesine rağmen, uygulamanın ve halkın bu düzenlemeleri öğrenmesi amacıyla bilgilendirilmesinin eksik kaldığı görüşünde. Hükümetin kurduğu "eşitlik" kurumlarını iş yapmaktan çok görüntüyü kurtarma telaşında olmaları nedeniyle eleştiren Haskova'nın dile getirdiği ve önümüzdeki dönem Türkiye'de de epeyce konuşacağımız bir başka konu ise Avrupa Birliği fonlarının dağılımı meselesi. Kendi devletlerinden kaynak sağlayamayan kadın örgütlerinin, AB fonlarına yönelmek zorunda kaldığını; aracı durumdaki yerel görevlilerin cinsiyet körü olması ve bunların cinsiyet ve kadın konularının ikincil sorunlardan sayması nedeniyle bu kaynaklara ulaşımın da kolay olmadığını söyleyen Haskova, kadın hareketi için finansman konusunun dışa bağımlılığının olumsuzluğunu tartışıyor. Fonların dağılımında AB'nin de yeterince kadınlar lehine duyarlı davranmadığını da ekliyor.

Bundan başka Birlik'e eski ve yeni üye olmuş ülkelerde kadına yönelik ayrımcı düzenlemelerde epey bir mesafe alındı. Ama hala bazı ülkelerde din baskısıyla kadın ve üreme haklarına yönelik saldırı endişe verici düzeyde: Komünist rejimde serbest olan kürtaj Polonya'da bugün yasak. İşin vahim tarafı 1990'lardaki siyasal liberalleşmenin peyderpey kadının kürtaj hakkının kısıtlanması yönünde kullanılmış olması. (Forman ve Terzi, s.152) Portekiz'de kürtajla ilgili sınırlamalar sürerken, İrlanda'da kürtaj hala yasadışı. Dolayısıyla, öncelikli olarak çalışma hayatı ve sosyal politika alanlarını kapsayan AB müktesebatı, başka pek çok alandaki düzenlemeleri devletlerin

inisiyatifine bırakabiliyor ve bu durum, AB üyesi olunsa da, kadınların kurtuluş mucadelesi açısından iyimser olmaktan çok kuşkucu ve dikkatli olmaları için önemli sebepleri olacağını gösteriyor. Kuresel piyasa ekonomisinin inşası sırasında, devlet, din ve sermaye gibi ataerkil kurumların ittifakının gözden çıkaracağı öncelikli alan kadına yönelik ayrımcılığın yokedilmesi konusu olacaktır. O yüzden, Pazartesi Dergisi'nın geçen sayısında dendiği gibi "**AB böyle dursun, mücadele durmayacak**".

(1) "Gender mainstreaming" siyasetleri feministler arasında başlı başına bir tartışma konusu. Bu konudaki feminist eleştirileri başka bir yazının konusu olarak atlıyorum.
(2) Buna rağmen, bugunku konjonkturde Turkiye'nin AB tarafından dışlandığı alteratif senaryo, totalitarizmin, milliyetçiliğin ve kadınlar uzerindeki baskıların daha da artması ihtimalini barındırdığı için kadınlar tarafından elbette daha az tercih ediliyor.
(3) Teşviklerin azaltılması ve spesifik urunlere donuk ihracat politikaları pek çok gelişmekte olan ulkede yaşamsal tarım uretimini ve çeşitliliği azaltmaktadır. Bu durum açlığı ve işssızlığı çoğaltırken, kadınlar uzerindeki hayatta kalma yukü daha çok artmıştır

- Forsman, Zeynep Kıvılcım, Terzi, Özlem. 2004 "Avrupa Birliğ 'ne Üye Ülkelerde Kadının Durumu: Seçilmiş Örnekler", Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar. Der. Fatmagul Berktay. Kader Yayınları. 139-153
- Haskova, Hana 2003. "Czech Women's Civic and Political Participation in the Process of the EU Enlargement".
- Pazartesi Dergisi, "AB Böyle Dursun, Mucadele Durmaz" başlıklı röportajlar. Sayı 95 Ekım 2004.
- Radikal Cumhuriyet Eki, 29 Ekım 2004
- Wissen, Markus 2003 "Bulkward on Occupied Terrain: Is the European Union Any Use to Progressive Politics?".
- Terzi, Özlem. 2004 "Avrupa Birliği'nde Toplumsal Cinsiyet Politikaları", Turkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar. Der. Fatmagul Berktay. Kader Yayınları. 123-138.

EĞİTİM-SEN

8.' No'lu Şube Kadın Komisyonu'ndan Sevtap Akdağ

"Avrupa'yı cennet ilan etmek için erken"

AB ulke erinde kadının konumunun bizim gibi ulkelerdekinden daha iyi bir noktaua olduğunu kabul etmek durumundayız. Kadın erkek eşitliği bu ulkelerde oze ukle istıhdam ve iş guvencesi konularında oncelikli olarak ele alınmış, sıvasal temsiliyet konusunda da kota benzeri uygulamalarla eşitliğin onü açılmaya çalışılmıştır Ancak, yasal duzenlemeler ve bunların hayata geçirilmesini sağlayacak kurumsal yapılanmalar kadının durumunda çeşitli iyileştirmeleri hayata geçirse de durum hâlâ hedeflenen eşitliğin oldukça gerisindedir. Hâlâ kadınların ucreti erkeklerinkinin yuzde 75-80'i oranındadır Yerel parlamento arda kadın oranı yuzde 25 ulusal parlamentolarda yuzde 22 civarındadır Bu konularda alınması gereken epey yol olmasının dışında kadın bakış açısından gerçekliği değerlendirdiğimiz zde kadın n ozgurleşmesi ve ataerkil ilişkiler karşısında kadının konumunun guvenceye alınması konuların n yasal guvenceye alınma noktasından da gerde olduğunu gozlemleyeb l riz Ev-içi emeğe ilişkin bir yaklaşım geliştirilmemiş olması, aile içi şiddetin hala azımsanmayacak oranda seyretmesi, kadın bedeninin meta aştırılmasının devamı, her yıl seks kolesi olarak Avrupa'ya 500 bin kadın n goç ettirilmesi vb gerçekuikler bu durumun gorunguerinden bazıları olarak kabul edilmelidir Butun bunlarla birlikte bakıldığında kadınlar açısından Avrupa'yı bir "cennet" o arak ilan etmek için erken davranıldığını soyleyebiliriz Bunu soylerken Avrupa Birliği muktesebatında bulunan kadın erkek eşitliğine ilişkin duzen emelerin hiçbir anlamının olmadığını soylemiyorum.Ve tabii AB ye girme hedefiyle çeşitli yasal duzenlemelere soyunmuş olan Turkiye deki yasa değişikliklerinin hiçbir anlamının olmadığını da Gerek kadın mucadelesinin gerekse sınıf mucadelesinin içinde bulunan biri olarak hak ve ozgurluklerin kazanılması ve korunmasındaki asıl unsurun orgutluluk ve mucadele olduğunu soylemek istiyorum Avrupa'daki sosyal devlet, tum Avrupa kıtasını sarsan işçi sınıfı eylemliliklerinin bir urunudur Kadın hakları konusundaki kazanımlar ise sufrajetlerin oy hakkı mucadelesi surecinden başlayan ve çeşitli biçimlerde devam eden kadın hakları mucadelelerinden ayrı ifade edilemez Şu an hepimizin içinde yaşadığı sistemler sermayenin çıkarlarına gore orgutlenmiş, erkek egemen ideoloji ile hal hamur olmuş sistemlerdir. Emekçi ve kadın olarak ezilen konumumuzun değişmesi bu konularda verebileceğimiz mucadelenin gucuyle mumkundur ancak Son yırmı yıldır yaşadığımız gelişmeler bir kez daha bunları kanıtlar nitelikteydi Uretim surecilerinin parçalanması ve esnekleştirilmesini mumkun hale getiren yeni uretim teknikleriniin gelişmesi Avrupa'daki emek orgutlerinin zayıflatılmasının onunu açınca ve sendikalar geriye başlayınca orada da sosyal haklar tırpanlanmaya başlamıştır Sermayenin kureselleşen pazarda daha fazla rekabet etme ihtiyacı, emek gucunun ucretini dusurmeye yonelince işten çıkarma, sağlık ve eğitim gibi hakların ticarileştirilmesi, esnekleştirme ve kayıtdışılaşma surecilerinin hız kazanması Avrupada'da bir gerçeklik halini almıştır. Açıktır ki bu durumlardan en fazla etkilenecek olanlar kadınlardır. Yani neoliberal politikaların saldırısı altındaki dunyanın hiçbir yerinde emekçilerin guvencesi yoktur. Yoksulların yoksulu, ezilenlerin ezileni olan kadınlar içinse bu daha fazla gerçekliktir
Bugun gazetelerden Avrupalı kadın orgutlerinin kısa sure once kabul edilen Avrupa anayasasına 'varolan hakları kısıtlamaya yonelik yaklaşımları' olduğu gerekçesiyle eleştirileri olduğunu okuyoruz. Butun bu gelişmeler belli bir refah seviyesi ve sosyal hakları bulunan Avrupa toplumunda da bu durumların kadınlar dahil tum ezilenler aleyhine değişebileceğinin kanıtları. Bu nedenlerle bir kez daha belirtmek gerekirse kadının ozgurluğu sorunu oncelikle kadınların kendi mucadelelerinin bir eseri olacaktır Elbetteki her mucadele surecinde tarihsel ve sosyal faktorler surece olumlu veya olumsuz olarak etkide bulunabilir Ve eğer olumlu etkide bulunacak bir konjonktur soz konusu ise mucadelenin kazanımları daha fazla sonuçlara ulaşabilir. Bizler de AB surecine ilişkin konjonkturu bu bakış açısıyla değerlendirmeliyiz. Umudumuzu oraya bağlamadan... Yarattığı zemin yumuşamasını değerlendirerek... Bundan oteye yapılacaklara ilişkin soyleyecekler hangi ozgul durumun hangi sonuçlar yarattığını değerlendirmeye ve bu değerlendirme kapsamında gucumuz oranında somut politika uretmeye yonelik olmalı diye dusunuyorum

TÜRK-İŞ

Türk-İş Kadın İşçiler Dairesi Şule Ozkızıkıran

AB surecinde Turkiye'de kadının durumu

Ab yolunda, yeni Turk Ceza Kanunu'nda yapılan duzenlemeler sevindirici olmakla beraber kadın ların maruz kaldığı bir şiddet turu olan namus cinayetleri ve bekâret testleri gibi konularda yeterli olçude etkili değildir 2004 yılı ilerleme raporunda da değinildiği uzere Turkiye, kadına yonelik ayrımcılık ve şiddet konularında henuz tatmin edici bir ilerleme sağlayamamıştır. Bu nedenle gerek anayasada olsun gerekse yeni Turk Ceza Kanunu'nda olsun Medeni Kanun'da gosterilen başarı sağlanmalı, kadınlara yonelik her turlu ayrımcı uygulama ortadan kaldırılmalıdır 4857 sayılı yeni İş Kanunu ile de kadınlara yonelik bazı kazanımlar sağlanmıştır Analık izni, emzirme izni gece çalışması gibi konularda kadın çalışanlar için yeni duzenlemeler yapılmıştır Ancak hâlâ yapılması gereken duzenlemeler bulunmaktadır Ornegin, ebeveyn izni gibi, kadınların iş ve aile yaşamları uyumlaştırmaya ve erkeklerin de aile sorumluluklarını kadınlarla paylaşmalarına yonelik duzenlemeler yapılmalıdır Eğitim ve istıhdam alanında kadın ve erkek arasında hâlâ farklılıklar bulunmaktadır Bu tur farklılıkların onlenmesi için devlet ve sivil toplum kuruluşları işbirliği içinde olmalı ve ozellikle devlet, yeni istıhdam alanlar yaratmaya yonelik çalışmalar yapmalıdır. 2004 aralık sonuna kadar kadın erkek eşitliğini sağlamaya yonelik gerekli duzenlemeler yapılmadığı takdirde uyelik muzakerelerine başlanmasının mumkun olmayacağı unutulmamalıdır

Fatoş Hacıvelioğlu

Derik'ten Çukurova'ya uzanan iki hazin hikâye:

aynur ve sakine

11 Temmuz 2004 günü sabahın ilk saatlerinde, kırk bir yaşındaki Sakine Demir, on dokuz yaşındaki öz oğlu Hakkı tarafından uykuda bıçaklanarak öldürüldü. 15 Temmuz günü gece yarısı otuz beş yaşındaki Aynur İnce, kocası Kemal İnce tarafından sokak ortasında kurşunlanarak katledildi. Sakine ve Aynur. İkisi de kadındı, ikisi de yoksuldu, ikisi de kocalarından muzdaripti, ikisi de mağdurdu, ikisi de Mardin'ın Derik ilçesinden gelmişti, ikisi de Adana'da yaşıyordu. Erkek egemen toplumun, erkek egemen "namus" anlayışı idi aynı hafta içinde ikisinin de sonunu hazırlayan. Kısacık çileli hayatlarında farkında olmadan bir çok şeyi paylaştılar, yaşadılar, en sonunda ölümu paylaştılar yine birbirlerinden habersiz.

Annesinin "namusunu temizleyen" oğul

On uç çocuklu bir ailenin kızı olarak Mardın'de dunyaya gelen, hiç okula gitmemiş olan Sakine on beş yaşında başlık parası ile zengin olduğu için yetmiş yaşında beş çocuklu bir adamla evlendirilir ve Derik ilçesine yerleşir. Sakine dokuz çocuk doğurur. Kocası doksan altı yaşına gelmiştir ve artık yatalak bir hastadır. Sakine köyde tek cep telefonu olan kadındır, diğerlerinden farklıdır ve yaşamından memnun değildir. Olaydan bir yıl öncesinde kocasına ve çocuklara bakmaktan usandığını ve Mardin'den gitmek istediğini dile getirir defalarca. Sonunda olaydan sekiz ay önce Derik'ten Mardın'e gider. Oradan İstanbul'a ablasının yanına. Burada bir süre sonra sinir krizleri geçirmeye başlar ve Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde bir günluk tedavi

> Temmuz sıcağı Çukurova'yı kavururken sadece dört gün arayla işlenen iki namus cinayeti, sadece yüreğimizi yakmakla kalmadı, aynı zamanda kadına yönelik şiddetin ne kadar soğukkanlı ve ne kadar vahşi boyutlara varabileceğini bir kez daha gösterdi.

görur. Tekrar hastaneye gitmek istemeyen Sakine eve dönmek üzere yola çıkar. Sakine Mardin'e varmadan Dıyarbakır'da otobusten iner ve ortadan kaybolur. Erkek kardeşi yırmi gun boyunca Diyarbakır'da Sakine'yi arar. Rivayete göre bu dönemde, ya zorla kaçırılarak, ya da çaresizlikten seks işçiliği yapmak zorunda kalır Sakine son olarak kızkardeşının yanına Adana'ya gelir. Annesinin kaybolduğunu duyan oğlu Hakkı da peşinden Adana'ya gelir, annesini bulur, gece yarısı bıçaklayarak öldurur. "Görev"ini yapan katil oğul, sonra surukleyerek cesedi dışarı çıkarır ve butun mahalleye, butun benzer cinayetlerinin anahtar sözü olan o korkunç cumleyi haykırır, "namusumu temizledim."

Vajnaya skaln "namus temizleyen" kurşun!

Sakine gibi Mardın'de dunyaya gelen Aynur'un hayatı ile ılgılı olarak butun çabalarımıza karşın pek elle tutulur bir bılgıye ulaşamadık. Sadece on yedi yaşında, kendısınden on dört yaş buyuk. Kemal İnce ile yine görücü usulu ile evlendırıldığını ve üç çocuğu olduğunu bilıyoruz. Aynur'un bır süredır başka bırıyle ilişkisi olduğunu duşunen kocası, olaydan haftalarca önce Aynur'u öldurmeyı kafasına koyduğunu yakın çevresine defalarca söylemıştır. Olay gecesi de-kendi ıfadesine göre-eve geldığında Aynur'un uzun bır sure kapıyı açmadığını, kapıyı açtığında da bır erkeğın evden çıktığını, Aynur'un da üzerını gıyindığını, bunun üzerıne eşının kendını aldattığını duşunerek eline sılahı almış, sokakta bir sure peşinden koştuktan sonra yedı el ateş ederek öldurmuştur. Kurşunlardan beş tanesı kafasına, biri omzuna, bir tanesi de "namus"un bulunduğu ve "temizlenmesi gerektiği" yer olan vajınaya sıkılmıştır.

TCK'nın koruduğu katiller!

Sakine'nın davası 4 Kasım 2004 tarihinde sonuçlandı ve katil eski TCK'da yer alan "ağır tahrik hükumlerinden faydalanarak alabileceği en hafif cezayı aldı. Aynur'un davası ise devam ediyor. Her ne kadar yeni TCK "töre" cınayetinde tahrikten yararlanma yoluyla cezada indirime yer vermiyorsa da kanun 1 Nısan 2005 tarihinde yururluğe gireceği için Aynur'un katılı de bu ındırımden faydalanacak. Her ikı olayda da kadın avukatlar olarak ölenlerın yakınlarından vekalet alarak davalara mudahil olmak istediysek de, tıpkı kadınların öldurulme nedenlerinde olduğu gibi 'töre ve namus' kavramları ve can korkusu nedeniyle mağdurların yakınları vekalet vermekten kaçındılar. CMUK'ta yer alan hukumler nedeniyle davalara müdahil olamadık. Yanı ölen ölduğuyle kaldı, kadınların savunma hakları dahi 'töre' engelıne takıldı.

Daha ne kadar kurban vereceğiz?

Geçmişten bugune adına "Töre" denilen olguyla güçlenip yerini sağlamlaştıran erkekegemen sistem her seferinde namus adı altında kadına yönelik bakışını recmle, kurşunlayarak, bıçaklayarak, döverek ya da psıkolojik baskıya maruz bırakarak ortaya koyuyor. Kadınlar namus cinayetleriyle, tecavuzlerle ve şiddetın her türlüsuyle ıç içe yaşamak zorunda bırakılıyorlar. Aynur ve Sakine, yalnızca kadınlar olarak töreye verdığımız son kurbanlar değil, aynı zamanda ve aslında duyarsızlıktan suç ortaklığına kadar hepımızın kolektif kurbanıdır.

Bu iki kadının aynı yerde başlayıp aynı yerde biten hazin hikâyeleri, sadece bizı duygulandıran, hüzunlendıren dramlar olarak kalmamalı. Daha örgutlu, daha kararlı, daha mılıtan, bütünsel ve surekli bır kadın mucadelesı için iki anlamlı ders olmalı.

Fatoş Hacıvelioğlu *ji Tirkî: Emine Çelebi*

Dema ku tava meha Tirmehe Çukurovayê diqemirand, 2 cinayeten ku di nava 4 rojan de pêk hatin, tenê bi qemirandina dilê me neman, ev bûyer nîşan dan ku cinayetên namûse û tundiya li hemberî jinê çiqas bi xwînsarî çêdibin û gihiştiye çi asteke hovane.

Du çîrokên zelûl ku ji Dêrikê dirêjî Çukurovayê bûne

aynûr û sakîne

Roja 11 Tîrmeha 2004'an di katjimeren sere sibehe de, Sakîne Demîr ku 41 salî bû, ji hela kure xwe ye 19 salî Hakki ve di xewde hate kuştin. Roja 15 Tırmeha 2004'an bışev nîve şeve Aynûr Ince ku 35 salî bû ji hela mere xwe Kemal Înce ve di nava kuçeye de bi awayeke

gulebarankirî hate qetilkırin. Sakîne û Aynûr. Herdû jî jin bûn. Her dû jî xizan bûn. Herdû jî derde wan meren xwe bû. Herdû jî stembarbûn û herdû jî ji Derîka Merdîne hatıbûn. Her dû jî li Edeneye dıjıyan. Tişte ku dawıya jıyana herdû jınan anî, civaka bı serdestıya meran û feraseta wan a namûse bû. Di nava jiyanek kurt a bi keser de, haya wan je tunebû, le bıhev re pır tışt parve kıribûn, jiyabûn dawiya dawî jî mırıne parve kirin. Ji hevdû ne
haydar.

'Kure" ku "namûsa dayika" xwe paqij bike
Sakîne ji 13 zarokan yek bû, qet neçûbû dıbistane, li Merdîne dı 15 salıya xwe de, ji bo qelen, bı zılamekî 70 salî ku bave 5 zarokan bû hate zewicandın û li Derike bicih bû. Sakîne neh zarok anîn dine. Mere we hate not û şeş salan û edî kete nav cıhan. Li gund tene telefona berîke bi Sakîne re hebû. Ji ye dıne cudatir bû le ji jiyana xwe ne memnûn bû. Beriya bûyere

bi saleke edî anîbû ziman ku naxwaze bi mere xwe re bımîne û dıxwaze here Merdîne. Dawıye berıya bûyere ji Derîke çûbû Merdîne. Jı wir jî çûbû ba xwîşka xwe ya lı Stenbole. Li vir qeyranen sinîre derbas kiribû û rojeke li Nexweşxaneya Rıh û Sinîre ya Bakırkoye mabû. Sakîne ji ber ku nedixwest careke dine here nexweşxaneye û ji bo ku be mala xwe dikeve re. Berıya ku bigıhîje Merdîne lı Amede peya bûye û lı vir wenda bûye. Biraye we bîst rojan lı Amede lı Sakîne geriyaye. Li gorî gotınan, an bi zor hatıye revandın an jî ji ber beçaretıye kedkarıya zayendî kırıye. Sakîne herî dawî hatiye ba xwîşka xwe ya li Edeneye. Kure we Hakki ku dıbıhîze dayika wî wenda bûye li dû we dıçe Edeneye, dayika xwe lı vir dıbîne û nîve şeve we bi keran dıkuje. Kure kujer "peywır" a xwe bı cıh tîne û dawiye cendeka dayika xwe kaşî derve dike. Ji hemû taxe re we gotina bı efsûn û hewılnak (korkunç)

berz dıke. "Mın namûsa xwe paqij kir"

Guleye ku li vajînaye te avetin û namûse paqij dike!
Aynûr ku ew jî wekî Sakîne li Merdîne hatiye dine, lı gel hemû hewldanan me der heqe we de zede agahî bidest nexistin. Tene em dızanın ku di hivdeh salıya xwe de, bi Kemal Înce ku je bi çardeh salan mestır e hatıye zewıcandın. Dîsa em dizanın ku bi zor hatıye zewicandın û 3 zaroken we çebûne. Mere we guman dıke ku pewendıya Aynûr bı zılamekî dıne re heye û ji
malbata xwe re dıbeje ku we Aynûr bikuje. Şeva bûyere -li gorî gotina wî- Aynûr demeke direj derî le venekirıye, dema ku derî vekiriye, ji male merek derketıye û Aynûr cilen xwe lı xwe dıkir. Li vır guman kırıye ku hevsera wî bı kesekî dınere ye û li dû we baz daye, 7 gule bera we daye. Jı guleyan 5 heb lı sere we, yek li sermile we, yek jî cıhe "namûs" e û cıhe ku "dive be paqijkırın" ango lı vajînaya we hatiye berdan.

Kujeren ku TCK'wan dipareze!
Doza Sakîne roja 4 Sermawez 2004'an de bıdawî bû. Kujer ji "hukma tahrîka gıran" ku dı TCK'a bere de hebû sûde wergirt û bi cezayeke pir kurt filitî. Doza Aynûr jî he dıdome. Her çıqas ku dı TCK nû de ji bo cenayete "tore" kemkırına cezaye tuneye jî, ji ber ku de ev zagon 1 Pûşpera 2005'an de bikeve jıyane, de kujere Aynûr jî bi cazeyek hindik bifilıte. Di herdû dozan de jî wekî parezeren jın me xwest ku em bıbın mudahîla jınan, le wekî tırsa "namûs û toreye" ji me jî tırsiyan û malbatan nexwest ku doze bidın me. Ji ber hikûmen di CMUK'e de cih dıgırın, em di dozan de nebûn midahîl. Ango a ku mir, mir. Mafe parastıne ya jinan jî bi astengiya "tore" ye rû bı rû ma

Eme he çend qurban bidin?
Pergala meren serdest, jı bere de bi hebûna "Tore"ye xwe xurt dıke û di her deme de li ser nave namûse, nerîna xwe ya li hemberî jıne, bi recme, gulebarankirıne, bıkerkirine, bi ledan an jî serdestiya derûnî derdixe hole.Jin tene neçarhiştin ku bı cınateyen namûse, tacawîzan û tundıye re bijîn. Aynûr û Sakîne tene ne qurbanen me yen ku meda toreye ne. Di heman deme de ji hevkariya sûce heya bebihıstyariye qurbanen me yen kollektîfin jî.Çîroka zelûl a herdû jınan ku li heman cıhî dest pe kiriye û li heman cihî bidawî bûye, dıve tene wekî dramen ku me hestdar û zalûl dikın nemînın. Dive bibe dersek watedar a jı bo tekoşînek mezin ku birewxıstıntir, bı bıryardarîtır, û milîtantır.

Necla Akgökçe

BU RAPORLAR bizim raporlarımız

Malum, süreç AB süreci... Kadınlar, daha doğrusu kadınların Türkiye'deki durum, vaziyetleri hakkında sağdan soldan gelen eleştiriler... Ülkemizde bu konuya gönül verenleri harekete geçirdi... Ortalık, kadın raporundan geçilmiyor. Biz bunlardan ikisine değineceğiz naçizane...

Cynthia Enloe uluslararası siyaseti feminist bakış açısından irdelediği Muzlar, Plajlar ve Askeri Üsler isimli kitabında, Dünya Bankası'ndaki sekreterlerin ve ofis çalışanlarının yüzde 90'nın kadın olduğunu vurguladıktan sonra "kıdemli" pozisyonların ancak yuzde 3'ünün kadın olduğunu yazar. İşte az sayıdaki kadın profesyonellerinden biri olan Arjantinli ekonomist Susana Mendaro, Zambiya'daki bir kalkınma projesinin hatalı yönetilmesiyle ilgili yazmış olduğu raporların geri çevrildiğini öğrenir. Raporundaki bilgiler erkek çalışanların imzasını taşıyan bazı raporlara dahil edilmez, ustunün tavsiyesine rağmen terfi edemez, Meksika'daki bir banka gezisi esnasında cinsel tacizle baş etmek zorunda kalır. Dunya Bankası'nı uymak zorunda olduğu ama asla uygulamaya yanaşmadığı "cinsiyet ayrımcılığına karşı yasalara" uymadığı için dava etmeye karar verir Mendaro'nun deneylerinden çıkardığı sonuç şudur: " Oradaki topraklar kovboyların elindedir... Yasalar yok. Erkekler istedikleri her şeyi yapabiliyorlar."

Kamusal ya da özel işyerlerini bir yana bırakın, Turkiye'de siyasi partilerden sendikalara, meslek örgütlerinden demokratik kitle örgütlerine kadar bir dizi kuruma baktığınızda benzer manzara ile karşı karşıya kalırsınız... Mumbıt topraklar kovboylar tarafından tümuyle işgal edilmiştir... Erkeklerin rağbet etmediği kumlu, çorak kimi arazilerde ise kan ter içinde kalmış inatçı bazı kadınlar çapa ile toprağı eşelemektedir...

Yeniden şekillenen statü

Son dönemlerde AB uyeliğini mıllı bir dava olarak benimsemiş yorgun cumhuriyetimiz ve onun önde gelen kurum, kişi ve kuruluşları "acil bir eylem planı ile Türkiye'de kadınların statusunun çağdaş AB normlarına göre yeniden şekillendirilmesi gereğinin" altını çizerek kolları sıvadılar... Araştırmalar, raporlar, kitaplar, makaleler havalarda dolaşıyor... Hukümet, sıyası partiler, sendikalar, TUSİAD herkesin kendine gore bir kadın raporu var.

Yazımızda arkalarında bir kadın dayatması ve emeği olduğuna inandığımız iki rapora değinmek istiyoruz; biri CHP'nın Kadın 2004 Raporu, diğeri ise TURK-İŞ Kadın İşçiler Bürosu tarafından yazılan "Kadınların Sendika Yönetimlerine Seçilmeleri ve Bu Görevlerindeki Konumlarına İlişkin Durumları"na ilişkin rapor... İki rapor da anket yöntemi üzerinden hazırlanmış... TURK-İŞ'in raporu sendikalar içinde varolmaya çalışan kadınlar tarafından nispeten daha kuçük bir örneklem grubu tarafından hazırlandığı için vardığı sonuçlar daha anlamlı... Ayrıca raporu hazırlayan arkadaşlar bu iş nasıl çözulur, diye kafa yormuşlar ve öneriler getirmişler...

Bilim adamlarından kadın raporu

CHP raporu daha geniş bir örneklem grubu uzerinden hazırlanmış? Soru formlarını kım mi hazırlamış? Uzman, akademisyen ve bılım adamları? Değerlendırmeleri yapanlar da dolayısıyla onlar...Yutkunduğunuzu duyar gıbıyım... Evet, bilim adamları ..

Kadın çalışmaları söz konusu olduğunda anket yönteminin çok da elverişli olmadığını düşünuyorum... Bunu daha önce de yazmıştım. Anket soruları kadınların içinde bulunduğu duruma ve sorunlara göre değil, araştırmacının kafasındaki probleme göre oluşturuluyor ve kadınlar bu sorulara uygun cevaplar uretmek zorunda kalıyorlar... Dolayısıyla ulaştığınız bır deneyimin bilgisi değil, araştırmacının tezinin doğrulanması oluyor. Araştırma sırasında anket yapanın cinsiyeti de burada önemli rol oynuyor... Soruyu soran erkekse, utanma, evin sırlarını açığa çıkarma korkusu vs. gibi nedenlerden dolayı kadınlar doğru cevabı değil, uygun cevabı tercih ediyorlar. Kadın araştırmaları açısından sözlu tarıh ve derınlemesıne görüşme yöntemleri daha sağlıklı sonuçlar veriyor... Ayrıca araştırmayı yapanın cinsiyeti ve siyasi tercihleri de çok önemli... Kadın olmanın zorluklarını bizzat yaşayan, feminist araştırmacıların yaptığı çalışmalarla, bu tur bir ezilme deneyiminin farkında olmayan erkeklerin veya toplumsal cinsiyet bılıncine dahi sahıp olmayan kadınların yaptığı araştırmaların, aynı kefeye konamayacağı da ayan beyan ortada...

Şimdi biraz raporlara bakalım. CHP raporu için uç buyuk kent dışında Antalya, Bursa, Dıyarbakır, Erzurum, Gazıantep, Konya, Samsun ve Trabzon illerinde yaşayan 300 kara çarşaflı, 600 turbanlı, 600 başörtülü, 600'u başı açık 2100 kadınla yüz yuze anket yapılmış... Kadınlara, "ülkenin en önemli sıyası sorunundan, AB uyeliği hakkında ne duşunuyorsunuz"a, oradan "Turkiye dini esaslara gore yönetilsin mi"den "kocanızla cinsel konuları açıkça konuşuyor musunuz"a, kadar bir dızı soru sorulmuş... Kadınların kürtaja, doğum kontrolune, resmi ve ımam nikâhına karşı tutumunu açığa çıkanlar sorular da yine ıhmal edilmemiş.

Elde edilen sonuçlar da şöyle sıralanıyor. Turk toplumu sağlam aile yapısı üzerinde durmaktadır. Aileyı ayakta tutan kadındır. Bu kadınlar kocanın reis olduğuna inanmaktadırlar. Turk kadını dünyaya açıktır yaşam ve gelecekle ilgili çağdaş duşunceleri vardır. Muhafazakâr, geleneksel, modern Turk kadınları birlikte uzlaşma içinde yaşamaktadırlar .. Turbanlı turbansız tüm kadınlar Ataturk'un kurduğu laık ve çağdaş Türkıye Cumhurıyeti'nın modernleşme ıdeolojisine sahip çıkmakta, feminizm, şerıat düzenine karşı çıkmakta ve de AB'ye gırmek ıstemektedirler. Yani lafın kısası Turk kadını AB'yı taşıyacak kadar moderndir...

Egemen Erkekler

Baba, koca dayağı, cınsel baskı ve taciz, evin ıçinde dışında çalışmanın getirdiği emek sömürüsü filan Türk kadınlarına yabancı şeylerdir. Çoğu eğitimsizlik nedeni ile örtünen bu kadınların tek sorunları ise geçim sıkıntısıdır. Sonuç olarak Türk kadının durumu ıyi. Yalnız biraz eğitimsizler. Raporun bu konuda bır de çözum önerisi var; televızyon seyretmeyı çok seven kadınları televizyon programları vasıtasıyla eğitelım... Güzel... Bence yapsınlar TURK-İŞ Kadın İşçiler Burosu'nun raporu ise erkek egemenlığının kalelerınden biri olan sendıkaları masaya yatırıyor ve buralarda kadın temsilini arttırmak ıçin öneriler sunuyor... Bunun için TURK-İŞ bünyesinde şube yöneticisi olarak görev alan 100 kadın sendıkacı ile anket yapılmış .. Sonuçlar feci. TÜRK-IŞ Genel Merkez Yönetimi ve bağlı sendikalarda karar alma mekanızmasının en üst noktası olan Genel Merkez yönetımlerinde kadınlar söz sahıbi değıller. TÜRK-IŞ'e bağlı otuz beş sendıkada sadece üç kadın sendıkacı Genel Merkez yönetımıne seçilebilmiş... TURK-İŞ'teki durum Dunya Bankası'ndan farklı değıl, kadınlar sendikalarda sekreterler, uzmanlar ve de şube yöneticileri olarak görevlerini ıcra ediyorlar. Ancak kararların alındığı ust merci olan genel merkez yönetımlerinde söz sahıbi değıller. Bu nedenle kadın sendıkacılara erkeklerın aldığı kararları uygulamak duşuyor. Sendıka üyesi kadınlar sendikacılığa geçişte eş ve aileleri tarafından engellenmıyorlar. Yöneticılik yapan kadınların yuzde 45.45'i işçilikten sendıkacılığa geçişte eş ve aileleri tarafından desteklendıklerını soylemışler... Bu desteğın sözden öteye geçmedığını bılahare anlıyoruz. Çunku kadın sendikacılar en çok zorlandıkları konunun ev, aile, ış ve sendikal yaşamı bir arada yurutmek olduğunu ıfade etmişler. Yok öyle, "sen gıt toplu sözleşmelerde patronlara karşı masa yumrukla, ben de çocuklara dolma pışıreyım," hadısesi yanı

Kocalar sözle de olsa destekliyor ya erkek arkadaşlar? Araştırmaya göre ışçılıkten sendikacılığa geçişte eş ve aileleri tarafından engellenmeyen kadın sendıkacıların yuzde 21.63'ü erkek meslektaşları tarafından engellenıyorlarmış... Toplumun dığer alanlarında olduğu gıbi sendikalarda da erkekler karar ve yetki gucunu kadınlarla paylaşmak ıstemıyorlar...

Dayanışma

Raporun kadınlar açısından duşundurucu sonuçlarından biri kadın sendikacılar arasında işbirliği ve dayanışmanın olmaması... Esasında bunda da şaşılacak bir şey yok çünkü sendikalar seçim sistemlerinden, eğitimlerin ıçerığıne, çalışma biçımlerınden, bınalarının kurgulanış tarzına kadar o kadar erkek yapılar ki kadınlar bu yapılar içinde asla erkeklerle rekabete gırışemiyorlar. Belki birbırlerine gücü yetiyor. Ama bu tespitin biraz da erkek bakış açısıyla ilgili olduğunu duşunuyorum ben... Başaramıyorsunuz çunkü bırbırınızı yıyorsunuz... Erkekler de ıktıdar, koltuk, yönetım mekanizmaları söz konusu olduğunda kanlı savaşlar verıyorlar. Onlar bizden beş bın beter durumdalar ve zaten sırf rakıpleriyle kanlı bıçaklı oldukları için başarılı oluyorlar...

TURK-İŞ bünyesinde görev alan kadın sendikacıların yuzde 67.27'sının kadınların sendıka yönetimlerinde yer almasını desteklemek amacıyla pozitif ayrımcılık uygulamalarının gerekli olduğunu ıfade etmeleri bir bilinç dönuşumune işaret ediyor. Sendikacı kadınların yuzde 25.5'i, bu tür uygulamaların sendıkal demokrasi ve denetimi geliştireceğini de duşunuyorlarmış.

Raporun sonuç bolumünde kadınları yönetım kademelerinde yer almaya teşvık edecek polıtıkalar geliştırılmesi konusunda öneriler getiriyor. TURK-İŞ'in raporu bu açıdan oldukça önemli...Tabıı kadınların sendıkalarda atmak ıstedikleri somut adımların önune geçilmezse... Sadece, "bakın biz ne kadar kadınları seviyoruz, ne kadar az cinsiyetçiyız," demekle olmuyor... Tekrar başa dönersek .. Cinsiyet ayrımcılığı yasalarının olduğu ülkelerde bile erkekler, kadınlarla avantajları paylaşmaya hıç de ıstekli değiller... Bu konuda kendımızden ve kadınlardan başka guveneceğımız kimse yok...Haın kovboyları topraklarımızdan sürmenin zamanı geldi de geçiyor bile...

Başak

Ölüm oruçları da, tecrit de sürüyor...

seslerini duyan var mı?

20 Ekim 2000 tarihinde F Tipi cezaevlerine geçişi engellemek için siyasi tutuklu ve hükümlülerin başlattığı ölüm oruçları beşinci yılına girdi. Ölüm oruçlarının ikinci ayında 19 Aralık 2000 tarihinde yirmi cezaevine birden yapılan operasyonla f tiplerine nakledilen tutukluların yirmi sekizi operasyonda hayatını kaybetti. Bugün 117 kişinin ölümüyle hâlâ süren ölüm oruçları devletin onulmaz inadıyla bir kör dövüşüne dönüştürülmüş durumda. Cezaevlerinde tecrit ise devam ediyor. Bir şeyler yapmanın zamanı gelip geçmiyor mu artık sizce de?

Mahkemesi henüz surduğu için gerçek adını ve resmini yayınlayamayacağımız Deniz, ölum orucunda 240 gun kalmış. 19 Aralık operasyonunu Uşak Cezaevinde yaşamış Yanı başında ıki arkadaşının kendısını yakmasına tanık olmuş. Birçok arkadaşının da ölümüne... On sekiz yaşında İzmir'de üniversite öğrencisiyken tanışmış cezaeviyle. Ardından on yıl suren cezaevı hayatı, operasyonlar direnişler ve bınbır anıyla dolu. Taksım'de küçük bır çay ocağında, cezaevi donemını ve 19 Aralık Hayata Dönuş operasyonunu konuştuk kendısiyle. Sorularıma samimiyetle cevap verdi. Tek dıleği, insanların cezaevlerindekının seslerine kulak vermeleri. Sözu ona bırakıyorum: "1992 yılında İzmir'de üniversite öğrencısiyken tutuklandım. Cezaevıne gırdığım andan ıtıbaren bütun siyasi tutuklular için insani ve yaşamsal hıçbır hakkın verilmedığını gözlerımle gördum. Cezaevlerinde olanları teorık olarak ya da anlatılanlardan bılıyordum ama bızzat yaşayarak şahidi de oldum. Bızler zaten devletın düşuncesıne göre orada cezamızı çekmek üzere bulunuyoruz. Ama cezaevinde insanca yaşamak için gerekli en ufak şey ıçın, yemeğın temiz çıkması için dahi açlık grevleri, sayım vermeme eylemleri yapılır. Çunkü hiçbir hakkımız verilmez bize. F Tıplerının yapılması ve tartışmalarının hızlanmasıyla bırlıkte biz de bu geçişin kolay olmayacağının farkındaydık. F tiplerının artık tamamen açılmaya başlanacağını hissetmıştık. Bu sefer yaşayacağımız saldırının daha kapsamlı ve şıddetlı olacağının bılıncindeydık. Ben Ulucanlar saldırısının ardından Uşak Cezaevi'ne sevk edılenler arasındaydım. Tum hapishanelerde F tıplerını ve böyle bir saldırıyı göğusleyecek eylemın ne olabıleceğını tartışmaya başladık. Hucreler zaten bir biçımde bızleri öldürecekti. Kı bugünden bakılınca bu öngörümuz de ne yazık ki gerçekleşti. Bu saldırıyı karşılayacak eylem bıçımının de ölum orucu olduğuna karar verdik. Ölüm oruçları başladığı zaman dışarıda da bır kamuoyu oluşmuştu. O dönem surdürülen görüşmeler de daha ziyade bızı kandırmaya dönuk şeylerdi. Ayrıca daha sonra Saadettın Tantan'ın ıtıraf ettiği gibi bu operasyona bır senedir hazırlanmaktaydı devlet. Operasyonun bu kadar kanlı olacağını, ne kadar şıddetlı bır saldırı beklıyor olsak da tahmin etmıyorduk. O dönem ölum orucuna başlayan arkadaşlar durumu değerlendırdıler ve bunu surdurmeye karar verdiler. Operasyonun başladığı anda ben ve bırkaç arkadaşım uyanıktık. Gece dört gibi bir arkadaşımız tüpun yanmadığını söyledi. Deneyimlerimizden bıliyorduk kı, cezaevlerinde operasyon olacağı zaman elektrık ve tüpu keserler. Gardiyanlara sorduk. Bır şey olmadığını söylediler. Tupü açtılar. Biz de kandık. Bekleme kararı aldık. Çok sessiz geldıler. Bırden sılahlarla karşımıza dıkılıp, "teslim olun," dediler. Bız zaten cezaevindeyiz. Bu teslim olma çağrıları bızim için nırengı noktasıdır. Çunkü orada amaç, bizi sındırmek, her dedıklerını yaptırmak ve kışılıksizleştirmekti. Bız de bunun karşısında, "öldurmeye geldıyseniz buyurun öldurün ama bızı sindıremeyeceksiniz," dedik. Öndeki arkadaşlarımızı alıp havalandırmaya atmaya başladılar. Ölüm orucundakı arkadaşlarımızın olduğu yere doğru gıtmeye başladılar. Engel olmaya çalıştık. Askerlerden önce ulaştığımız bır noktada bır arkadaşımla iğreti bir barikat kurduk. Bır süre durdurduk onları. Onlar da kapıyı kırmaya çalışıyorlardı. O sırada ölüm orucundakı arkadaşlar kendılerını yakacaklarını söylediler. Sevgi Erdoğan ve Berrin Bıçkılar kendılerını saçlarından tutuşturdular. O kısacık anda birçok şeyı bir anda yaşıyorsun. Bır yandan kapıyı tutarken bir yandan da arkadaşlarımızı göruyorduk. O arada tavan delındı ve camlar kırıldı dışarıdan. Tazyıklı su sıkmaya başladılar. Arkadaşlarımızın tutuşturdukları ateş söndu. İçerdi gırdiler. Karşı karşıya geldık. Yıne, "teslım olun," dediler. Tek sıra olun, bızım dedığımızı yapın dediler. Hayır dedik. Saldırdılar bize. İşkence başladı. Iki sıra olmuş askerlerin arasından demırli coplarla dövülerek merdivenlere doğru atıldık. Cinsel taciz, ışkence, dayak cehennemden geçer gibi geçtik o aradan. Havalandırmaya konulduk. Çok fazla asker vardı. Guya Hayata Dönüş adını verdikleri operasyonda elli gundur ölüm orucunda olanları olduresiye dövdüler. Bız de, "hepımız şu andan ıtıbaren ölum orucundayız," dedik. Bır süre sonra ellerındeki kartlara bakarak ısımlerımızı söyleyerek yeni bır saldırıya daha başladılar. Bizi bir yere göturmeye başladılar. İsim vermıyorduk. Ama gardıyanlardan ısımleri teşhıs edıp bızı yeni bir ışkence faslıyla götürmeye başladılar. Sonradan anladık. Bir işkence odası oluşturmuşlar. Askerler, komutanlar, hapıshane mudurlerinden oluşan kadınlı erkeklı bır topluluk. Oraya tek tek götürulmeye başladık. Hepimizi çırılçıplak soyup arama bahanesıyle küçuk düşürmeye çalışıyorlardı. Hani televizyonlarda çok yayınlanan Uşak Cezaevı göruntüleri var ya tutukluların askerlere küfur ederken göruntulendiği. O sahneler bizi o ışkence odasından çıkartırken yaşandı. İğrenç bir muamelenin ardından kan beynine sıçramış bır şekılde odadan çıkıyorsun ve çıkışa kamera konulmuş. Orada insan can havliyle bir sürü şey soyluyor. Sonra beşer altışar kışılık hücrelere aldılar. Orada ıkı arkadaşımız kendini yaktı. Asla unutmayacağım, yanarken, "biz halkımızı çok sevdik, hepinizi çok seviyoruz," demelerini ve gulumsemelerini..."

19 Aralık Operasyonunu "dışarıda" yaşayanlardan Melek Akgün, bir tutuklu yakını. Oğlu Hasan Tahsin şu anda Tekirdağ F Tipi Cezaevinde. Tecrit koşullarından dolayı şizofren teşhisi konulan Hasan Tahsin'in çocukluğunu bilenlerdenim diyeceğim ama o şu anda da yirmi iki yaşında bir çocuk... Ve ne yazık ki kendisini on yaşında sanıyor...

Peşinibırakmayacağım

Seneler önce tanışmıştım Melek Akgün'le. Küçük bir gecekonduda, kocasının yokluğunda, çalışarak uç çocuğunu okutma, ayakta durma ve bir yandan da inandıkları için mücadele etme azmine hayran kalmıştım. Uç çocuğunun en buyuğü Hasan Tahsın. Şu anda cezaevinde. Melek Abla, oğlu ve cezaevindeki tum tutuklu ve hukumluler için Tutuklu Yakınlarıyla Dayanışma Derneğinde (TAYAD) mucadelesini surduruyor. Her hafta oğlunun görüşune gıdiyor. Tecritin bıtmesı için uğraşıyor. Çunkü tecrıtın etkileri konusunda en can yakıcı ornek ne yazık ki oğlu. Hasan Tahsın'e şizofrenı teşhısi konmasına rağmen, tedavisi yapılamıyor. Cezaevlerinde ölum oruçlarının bıttığini, tecrıtin surmedığını Avrupa'ya haykıran yetkılılerın görmek istemedığı örneklerden biri o. Tıpkı Cezaevinde intıhar eden Volkan Ağırman gıbi. Ikısi de ölüm orucu -yapmadılar oysa. Sözu Melek Abla'ya bırakıyorum·

"cezaevleriyle tanışmam Eylül zamanında olmuştu. Çok kötü gunler yaşandı o zaman da cezaevlerinde. 1987-8 yıllarında eşimin yakalanmasıyla aynı şeyleri tekrar yaşadım. Eşim yakalandı. Uç çocukla kaldım. İstanbul'u çok bılmıyordum. Ama çalıştım, çocuklarıma da baktım. Tahsin o zaman beş yaşındaydı. Eşimin cezaevinde olduğu zamanlar bir kadın olarak ne kendi ailemden ne de eşimin aılesınden bir destek görmedim. Çocuklar buyüdu. Eşimin 1994'te firar etmesiyle yıne birçok sorun yaşamaya başladık. Surekli polisler peşimizdeydi. Ben hıçbir özel gunu polisler olmadan kutlamadım mesela. Bayramın ilk gunünu hiç polissiz geçirmedim. Ilk gün erkenden gelip evi basarlardı. Eşimin gelip gelmediğine bakmaya. Hıçbir evde uzun süre oturamıyorduk. Polisler surekli rahatsız edıyorlardı. Sonradan eşimin yerini öğrenmek ıçin Tahsın'i almaya başladılar. Oğlum okumak istiyordu. Okuyup bana bakmayı istiyordu. Beni rahat ve huzurlu yaşatmak istıyordu. Ama buna ızin vermediler. Bu da eşim öldurulene kadar devam etti. Sonra Tahsin 2001 Mayıs'ında tutuklandı. İkımiz de tutuklandık Mayıs'ın 19'unda. Hıç beklemiyordum tutuklanmayı. Mahkemede onu gördüğümde çok kötü oldum. Çok işkence yapmışlardı. Ona, "hiç üzulme oğlum annen hep yanında olacak, merak etme, seni çok seviyorum," dedım. Beş ay cezaevinde kaldım. Oğlumla her gun mektuplaşıyordum Cezaevi çok koymadı bana açıkçası. Ama akşam saat dokuz olduğu zaman kötu olurdum. Hep Alev(kızım) duşerdi aklıma. İlk kez yalnız kalmıştı, ne yapıyordu acaba dıye düşunurdum. Alev o zaman on yedi yaşına daha gırmemişti. Beş ay kısa bir tutukluluk aslında. Ama ben çıkıp eve geldığimde evden tek başıma gidip bakkaldan bir bulaşık sungeri alamadım. Bekledım eve biri gelsın de bana bulaşık sungeri alsın. On yıl yatanlar ne yapıyorlar duşunmek ıstemiyorum. Çıktıktan sonra Tahsın'ı görmeye gıttığimde ikinci kez, ağladım. Çok kötu görunuyordu. Çok şaşırdı. Çunku beni hiç ağlarken görmemişti. Ama annelik işte. FTiplerının ne olduğunu uzun sure herkese anlatmaya çalışmıştık ama sonuçta operasyon oldu. F Tıplerine geçirildı herkes. Ben o zaman insanlara anlatmaya çalıştığım şeyleri şimdı oğlumda yaşadım. Devlet cezaevleriyle ılgılı hıçbır şeyi doğru yansıtmıyor. Cezaevlerinde ölum oruçlarının bıttığını soylemiştı Adalet Bakanı ve o donem biz surekli cenaze kaldırıyorduk. Biz tutuklu aileleri olarak Volkan Ağırman'ın cezaevi koşullarına dayanamayarak intıhar etmesinin ardından dışarıda açlık grevıne başladık. Kamuoyuna yaşananları duyurmak istiyorduk. Bize saldırılıp açlık grevi yaptığımız için gözaltına alındık ve kamuoyuna da biraz olsun duyurmayı başardık. O donemde ben oğlumu görmeye gittiğimde oğlumu tanıyamadım. O benım dunyaya getırdığım Tahsın değildi. Bambaşka bır insan olmuştu Bomboş bakan gözler, beni tanımıyor, bana inanmıyor, orada neden olduğunu hatırlamıyor... Tahsin ne ölum orucundaydı, ne de açlık grevindeydi. Şu anda yırmı iki yaşında. On sekız yaşını bitirdiğinde gırmişti cezaevine. Tahsin hafızasını kaybetti. Babasının öldüğüne inanmıyordu. Kendisini on yaşında zannediyordu. Evimizi bile hatırlamıyordu. Hayalinde bahçeli bır evde bahçemizde köpek olduğunu yaşıyordu. Zaferi kazandığımızı zannediyordu ama kendısinin niye orada kaldığını soruyordu ve kızgınlık gösteriyordu. Butün çabalarımıza rağmen tedavi olamadı. Tahsin de kendini hasta olarak kabul etmiyordu, bızi hasta olarak gorduğu ıçin tedavı istemiyordu ve neden hucrede olduğunu soruyordu. Oğluma şızofren teşhısi konuldu. Sonra Tahsin kendını yaktı hucrede. Görüşe gittığimde arkadaşları söyledi, oğlum görüşe çıkmayınca. O zaman bayılmışım. Bunun üzerine oğlumu getırdiler Ayaklarından yanmıştı. İdare de hastaneye göturmeye gerek duymamış. Sonra daha da kötuleşti. Ben de dılekçeler vermeye başladım tedavisi için. Çok uzun sure hastaneye göturmediler. Artık uyuyamıyordum. Hucrede kendini banyoya kapatmaya başlamıştı çünkü. Korkuyordum ben de. En sonunda Bakırköy'e hastaneye goturduler. Gördum orada. Elleri falan paramparçaydı. Hastaneye getırırken ona çok kötu davranmışlar. O hafta göremedim. Görmeme izin vermediler. Bir hafta sonra Tahsın'e eşofman götürdüğumde, uzerındekileri aldım. Oğlumun halı korkunçtu. Tahsın pantolonlarını almak istediklerını, kendısinin de vermek istemediğini o zaman da iğne yaptıklarını söyledi. Uzerinden çıkan herşey kanlar içindeydi. O kadar kanlıydı kı sanki bır tavuğu kesmişler uzerinde. Çok öfkelendım. Yemin ettım. Hıçbir zaman bir anne olarak peşini bırakmayacağım bu ışın."

Nur Gönül

Hümeyra:
bir erkekle yaşamanın
en zor tarafı...

Hümeyra, Türkiye'nin yaratıcı ilklerinden oldu. Aldığı bale eğitimi, müzik çalışmaları, bir sanatçının gidebileceği en son yere tiyatroya taşıdı onu. Ustalarla, acımasız eleştirilerle büyüttü oyunculuğunu. En iyi kadın oyuncu ödülünü, İsmail Dümbüllü'nün kavuğunu alacak kadar ileriye taşıdı. Asiye Nasıl Kurtulur? Filmindeki başarısıyla da en iyi yardımcı kadın oyuncu Altın Portakalını aldı. Şimdi de Avrupa Yakası'nda, evimizde...

Pangaltı'dan Taksim'e giderken solda, adı cadde kalmış eski bir sokakta ilerlerken randevuma doğru, duşunmeden edemiyorum. Guzel şeyler yaşadığım, hoş anlar geçirdiğim yerler, defalarca gene güzellikler sunmuştur bana, aynı şekilde kötu izler bırakan yerlerse devam etmiştir tarzına... Birkaç yıl önce, bu caddeye, genç bir muzisyen arkadaşa kalacak yer temin etmek için gelmiş, Turna sokaktaki o inanılmaz büyulu eski Bizans yapısına hayranlıkla bakarak, müzik ve şiir dolu yaşanacak bir haftaya merhaba demiştim. "Bu sokağa beste yapılmaz mı?" diyen arkadaşım iki harika melodi yaratmıştı. Henuz bir ortaokul öğrencisiyken, yeni evli, genç akrabaların evinde özenle aldıkları pıkapta ki artık belki sadece antıkacılarda bulunan plak çalınan müzik aletinde, sesini duyup, tekrar tekrar dinlediğim Humeyra ile tanışmıştım. Uzun siyah saçları yuzunun yarısını örtmuş plağın kapağındaki resme uzun uzun bakmış, senelerce hayran kalacağım bu sanatçıyla aramda, o sanatçı ve hayranı ilişkisinin garip yakınlığını kurmuştum. Ve şimdi o güzel sokakta onla buluşmaya gidiyordum.

Karacaoğlan'ın o harika sözleriyle butunleşmiş muzığin ve sesin kalitesini, daha sonra Yahya Kemal'in Sessiz Gemi'sinde, Cahit Sıtkı'nın Otuz Beş Yaş şiirine kadar aynı mukemmellikte yakaladı bestesi, sesi ve yorumuyla...Türkiye'nin yaratıcı ilklerinden oldu. Aldığı bale eğitimi, sonrasında müzik çalışmaları, bir sanatçının gidebileceği en son yere, tiyatroya taşıdı onu En iyi ustalarla, en acımasız eleştirilerle buyüttü oyunculuğunu, en iyi kadın oyuncu ödulunü, İsmail Dumbullu'nün kavuğunu alacak kadar ileriye taşıdı. Sonra sinema, oynadığı az ama öz filmlerde aldı, en iyi yardımcı kadın oyuncu Altın Portakalını, ***Asiye Nasıl Kurtulur?*** Filmindeki başarısıyla...

Evlilikleri oldu, çok sevdiği İstanbul'dan kaçmaları oldu, sanatçı duyarlılığı ile kırılmaları, kızmalarının yanı sıra eski bir Istanbullu olarak, bakıp da gelişmelere uzulmeleri oldu, ama ne hissederse hissetsin, ne yaşarsa yaşasın asla sansasyonel olmadı. Hep bir mesafesi, hep bir ulaşılmazlığı, ama ne yaparsa yapsın, farklı ve saygın olacağına dair bıraktığı inanç vardı

O harika ilk müzik yıllarından sonra, yaptığı işler çok geniş halk kitlesine ulaşacak şeyler değildi ve belki mesafeyi bu tarzı korudu. Ama işte şimdilerde en geniş bir kitlenin kendisine ulaşabildiği bir dizıyle ekranlarımızda, evlerimizde, Humeyra bizle...Hem bu nedenle hem de Gazanfer Özcan gibi bir ustayla birlikte olduğu için kime teşekkur etmek lazım bilemiyorum.

Avrupa Yakası, gundelik yaşamları, bu dönem yakamıza yapışan postmodern gençliği, komik ve eleştirel yapısını ince ince ortaya koyan hoş bir dizi...Otuz yaşına gelmiş, eğitim görmuş, yurt dışında yaşamış ama hâlâ aile yuvasından çıkamamış, bir dergide, üstelik sosyetik bir dergide çalışıp da, sevgili edinemeyecek

mazbutlukta, "namuslulukta" bir kız kardeşle, sanki başka bir ailede yetişmiş arabesk motifli "Nişantaşılı" ağabeyli, baba parasıyla yaşayıp ama nasıl olacaksa hayatını kazanması beklenen? " OHAA falan oldum" lu genç kız, muhtemelen kendi kendine yeten tek karakter olarak görülen vejetaryen, cazcı, bu haliyle oldukça uzaylı görünen, çaktaları açık genç kız, Anadolu'nun bağrından kopmasıyla, entel olması yıldırım hızıyla gelişen çaycı editörüyle enteresan bir yapı... Ama İfo teyze ve Tahsin amca tek tanıdık bana ... Onlar olmasaydı bu dizıyi de seyretmezdim açıkçası...
Uzun bir giriş oldu farkındayım ama kısacık bir çekim arasında yaptığım röportajın izlenimleri ve duşundurdukleıydi bunlar. Sevgili Hümeyra'ya sordum, cevapladı, aralarda güluştuk yıllarca hayranı olduğum sanatçıyla kısa da olsa çok zevk aldığım bir röportaj oldu.

İstanbul sevdanızla başlayalım mı ne dersiniz? Bir röportajınızda okumuştum, "İstanbul peşimi bırakmıyor," demişsiniz.
Gerçekten bırakmıyor ama bunu geç anladım, eğer daha önce anlasaydım bu kadar taşınma, masraf yapmazdım. Kavafis'in şiırinde dediği gibi şehir arkandan gelıyor, yeni bir yer bulamıyorsun, gittiğiniz yere yaşantınızı da göturuyorsunuz, beyninizi ve bedenınizde. Ve şehir ortağınız...

Bale, plak kapağı resimleri, müzik, sinema ve tiyatro ve televizyon dizisi... Pek çok iş yaptınız hepsinde başarılı ve özel bir kalite yakaladınız, nasıl oldu bu ?
Şarkıcılığımın en yuksek noktasında, kalktım tiyatro yapmaya başladım. Çok film çekmedim ama çok tıyatro oynadım. En buyuk oyuncularla, Turgut Boralı, İsmet Ay, Kâmuran Usluer benım hocalarımdı. Ben öyle palavra bir okuldan gelmiyorum. Çok ciddi bir okuldan geliyorum, tam alaylıyım yani. Sahne üzerınde gözleriyle azarlarlardı. Bir hata yaptığım zaman, içeri girince bir de ekstradan azarlarlardı. Ondan sonra çok ciddı çabalar sarf ettım, takipçilerim vardı. Bu ustalar izliyorlardı beni. Onların yuzunü kara çıkarmamam lazımdı. Kafamı da taktım oyunculuğa, yoksa ne güzel şarkı söyleyip gıdiyordum. Bu, yapı meselesi sanırım, bır şeyin en iyisini yapıp, tatmın olup, yeni bır şeye başlamak gibi. Şımdi de aklımda resim yapmak var. Şu anda yapıyorum ama vasatın çok altında önce vasatı yakalamalı ve sonra iyisini yapabılmelıyim.

Müzikle ilgili bir eğitim aldınız mı?
Hayır, öylesine başladım, cıddileşınce, hissedince, duşündum. O zamanlar herkesin elınde bır gıtar vardı. Beatles meşhurdu o aralar

Bızım zamanımızda genç kızlar mını etek giyip etkilemeye çalışmazlardı, ya iyi bir şıır söylemek ya da ıyi bır enstruman çalmak lazımdı, insanları etkilemek için. Ben de ondan başlamış olabılırım. Çok ufak tefek, fazla guzel olmayan bır kızdım, belkı o guzel kızların içinde kendime öyle bir yol bulmuş olabılırım.

Diyorsunuz ki annemin bana öğrettiği her şey yanlış şimdi, ama ben onun öğrettiği doğrulardayım.
Ayaklar baş oldu. Gene kendi doğru bıldığım şeyleri yapıyorum. Ben de oğluma bunları öğrettim, oğlumun işi benden daha zor tabıi. Benim zamanımda bu kadar hafif ve vasat altı değıldı hiçbir şey, kadınlığımdan, insanlığımdan bu kadar utanç duymuyordum. Zaman zaman bır yere gıdip oturduğumda ya da televizyon izlerken insanların halleri tavırları çok rahatsız edıyor ve utanıyorum.

Annenizin bilgileri içinde size söylediği bir söz daha var sanırım güçlü olmaya dair..
Hayatımda uzuntulerım çok oldu tabıi, ayrılıklar, ölumler, hastalıklar. En kötu olduğumda, en çok gıyınıp, en çok suslenip çıkarım ortaya. "En üzuntulu ve duştuğun anda al burnunu Kaf Dağına koy," derdi annem ve sorunun üstune git. Ben de öyle yaptım hep.. Yani benı çok suslu gorduğunüzde çok ıyi olmadığımı anlayın...

Bale ne bıraktı size, neden devam etmediniz?
Bale çok cıddiydi hayatımda. Beş yaşımda başladım bale dersı almaya Ankara'da, babam Hukuk Fakültesinde dekan olduğu zamanlar, babam vefat edip Istanbul'a gelince de devam ettım baleye, hatta bir burs kazandım. Fakat ihtilal filan oldu gidemedim. Ve kustum baleye. Ama bale yapmak, sonra muzikle uğraşmak, sonraki oyunculuğumda çok faydası oldu bana, boşa geçen zamanlar değildı.

Sizin müzik yaptığınız zamanlarda çokça yasaklar vardı, yapmak isteyip de yapamadığınız bir proje kaldı mı aklınızda?
Valla hemen hemen hepsi öyleydı, sunamadığım olmadı ama hep yasaklarla başa çıkarak, bır yolunu bulup dınleyicıye ulaştırdım. Her şarkının kendi yasaklı hikâyesi vardır. O zaman denemeler yapıyorduk. Pop müzığın ıçine bır ney, bır kanun koymaya çalıştığımızda hemen yasaklanıyorduk. Her şeyın ılk denemelerını biz yaptık aslında. Ben ortaya çıktığımda, "bu muzığın adı ne dedıler?" "Valla bılmıyorum, ben böyle yaptım," dedim. O zamanlar Arda Uskan vardı Mıllıyet Gazetesi'nde. O, Turk Hafif Batı Muzığı adını koydu, çok gülmuştuk Turk Batı Muzığı olsun nıye hafif dıyorsun dıye... Turkiye'de Cem Karaca da, Barış Manço

da vardı o sürede ama onlar var olan esere gıtar fılan katıyorlardı, ben özgun beste yaptım ama asla söz yapabılme yeteneğim olmadı. Çok denedim.

Bu kadar güzel işler yaptınız ekonomik açıdan rahat ettiniz mi?
Kenara bır kuruş koyayım, olmadı hıç. Oğlumu evlendirdim çok şukür, ama çok büyuk paralar kazanmadım ben. Onun bir zamanı vardı ben o zamanda müziği bırakıp tıyatroya başladım, belki o zaman en iyi paralar kazanılacak durumdu. Bir kez Bebek Belediye Gazınosu'nda çalıştım bır gece, ayakkabıma şampanya dökmeye kalktılar o gece terk ettım işi. Delirdim, anlatamam sıze. O zamanlar gazıno müşterısı bugunküyle kıyas edılemezdi, demek kı o zamanlar başlamıştı para el değıştırmeye. Tamamen başka bir insanlar geldıler, çoğu zaman kendımi iyi Türkçe konuşan bır Japon gibi hissediyorum. Uyum sağlayamıyorum.

Kadın erkek ilişkilerine gelelim mi biraz ? (gülerek) ne öğrendiniz?
Gelelim de, ellı yediden sonra nasıl geleceğız? (gulerek) Böyle bir ilişkının olmayacağını öğrendim. Bana göre, benim oldurmak istediğim şekilde olmuyor. Güzel arkadaşlıklar dostluklar kuralım yeterli işte. Denemedın dıyemezsiniz. Son şansımı bır yabancıyla denedım o da olmadı, hepsi aynı, sadece İngılızce konuşuyordu. Erkek dunyanın her yerinde erkek, problemler çok değışmiyor.

Ben ellime yaklaştıkça onların aslında sevimli olduklarını düşünmeye başladım...
Aa tabıi onlarsız olmaz, aşık olmak da hoş şeydir. Hemen guzelleşiriz, gözlerimiz parlar, aurası değışır insanın, tabıi kısa sürer.

Bir erkekle yaşamanın en zor tarafı nedir?
Onun erkek oluşu (kahkahalar)... Bakınca Gazanfer Bey'e ve eşine özenmıyor değılım, böyle kırk yıl suren evlılıklere. Ama ben yapamadım.

Son bir soru dünyada sizi en çok ne rahatsız ediyor?
Amerika

Mürüvvet Yılmaz

‘elinin SİYASET Tılsımıyla

Ankara Başkent Öğretmen Evi’nde Kesk’li kadınlar üç gün kurultay yaptılar. KESK Başkanı Sami Evren’in sendikada kadına dair sözü kadının söylemesi gerektiğinin bilincinde olduklarını, yönetim kademelerine gelmelerini ifade etmenin yeterli değil, kadınların irade olabilmesi kendi sözlerini söyleyebilmelerinin ancak erkek egemen kültürün yok edildiği insanlığın eşitlendiği sistemin ortadan kalkması ile mümkün olacağını ifade ettiği kurultayın açılış konuşmasını da yaptı. Kurultayın aynı zamanda katılımcısı olan Mürüvvet Yılmaz, kurultay izlenimlerini aktarıyor.

Kurultayı adım adım örgutleyen KESK Kadın Sekreteri Sevgı Göğçe konuşmasında, “yeni ekonomik planlamalar, esnek üretım, sosyal guvenceden yoksun olma, sosyal devlet uygulamalarının gerilemesi ve toplam kalite uygulamalarının yer aldığı üretım sureçleri kadınlarda guvensızlik ve gelecek kaygısı yaratıyor. Sermaye yeni mevzilerini kadınların kazanımlarını gerileterek geliştiriyor. Yoksulun yoksulu olan kadınların hizmetlere ulaşması daha da zorlaşacak. İnsani gelişme raporuna (U.N.D P) göre 175 ulke arsında 2002 yılında 85. olan Turkıye 2003 yılında 96.sıraya gerilemiştir. Toplumsal cinsiyete bağlı insanı gelişme endeksinde ise 71. sıradan 87. sıraya duşmuştur. Sorunları çözebılmek için toplumsal cinsiyet bılinci gelişmiş politikalar geliştirebilen sıyasal iradelere ihtiyaç var. Kamu Personel sınavını kazanmış olmasına rağmen Hava yolları , Tarım Orman bakanlığı vb. özellikle erkek olma koşulu aranıyor. Bu nedenle mucadeleyi yukseltmek, tum kadınlarla ortak mucadele hattını gelıştırmek gerekır. Kadınları ezen, yok sayan sisteme karşı çarka takılan bır dışli olmalıyız. Çarka takılan çakıl taşı olabılırsek çarkın donuşunü değıştırebılırız.,” **dedi. KESK’in erkeklerin sendikası olduğu çok açık. Kadınlar olarak bu konuda, sendikalarda, kadınların varolabilmelerinin koşullarını yaratmak çok önemli. İsveç örneğine baktığımızda;** parlamentoda, %40, hukumette,%50, kongrede, %40/%60 kadın oranıyla karşılaşıyoruz. Hedeflenen rakam ise: %50. görulduğu gibi İsveç’te sayısal anlamda kadın ve erkeğin eşıt olmasına dikkat ediliyor. ETUC(Avrupa Sendıkalar Konfederasyonu), Lo(Isveç İşçi Sendıkaları Konfederasyonu) TCO(İsveç Kamu Sendıkaları Konfederasyonu) adına konuşma yapan Fotini, J enny ve Jessıca, ülkelerınde kadın ve erkekler arasında belli bir eşitlığın sağlandığını ama erkeklerın guç ve yetkilerını kadınlarla paylaşmak istemediklerını bunun içinde mucadele etmek gerektığını daha yapılacak çok ışın olduğunu soyluyorlar. ILO’dan gelen Gülay Aslantepe ise, kadın erkek eşıtlığıne yönelık sözleşmelerinın olduğunu, özellikle beyaz kurşuna karşı kadınların korunması konusunda çaba sarf ettıklerını, kadınların istihdamına yönelık çalışmaları olduğunu ve kadınlara öncelik tanıdıklarını, erkelerin koltuklarını artık altlarından çekmeyı öğrenmek ve erkekleri eğıtmek gerektığını belırtti.

Delegeler olarak programdan sonda şöyle bır başkentı gezerız demıştık ama atölye çalışmaları bızı beklıyordu. Sonuçta, atölyelerden ıflahımız kesilmış bır şekilde, konuları yarına bırakarak geç saatlerde çıkabildik.

Yasad ğınız şiddetin farkında olmak

Şıddetin kadın için önemli bır kırılma noktası olduğunu söyleyen Sevgi Uçan, “yaşanılan yerlere koşullara göre bıçımlerınde, duzeylerinde farklılık olsa da hepsının kadının emeğini, kimliğini, bedenını kontrol altına alma amacı guttuğunu ifade etti. Kadınlar sadece kadın oldukları için erkeğın şıddetine maruz kalıyor, olduruluyor. Sunnet,, kurtaj, töre cinayetleri vb şekillerde kadınlar şıddetı değışik şekıllerde yaşıyor bir de özellikle gelişmış ulkelerde gorulen adı zor konulan ama derinden yaşanan ekonomık ve psıkolojik şiddet devlet ve erkekler tarafından uygulanıyor. Şıddetin yeniden kendını uretmesı kadına uygulanan denetim ve kontrol mekanızmaları ile gelişmektedir. Denetım ve kontrol bır anlamda sıstematik şıddet demek. Hele onumüze çağ atlamanın adresi gıibi konulan AB nın kapağını şöyle bir kaldırınca orada da kadınların oldukça fazla şiddete maruz kaldıklarını, her hafta erkek şıddetından dolayı ıkı kadının yaşamını kaybettığı ortaya çıkıveriyor. Neden bızi bu kadar etkıleyen şıddetı ıçseleştırebılıyor, farkına varamıyoruz. Evet baş etmek ıçin farkına varmak, kendımızdeki gizli olanı bulabilmek

ve buna refleks gösterbilmek ve dayanışma ağları gelıştirmek önemlı," dedi.

Hegomonik yapı medya ile yeniden üretiliyor

Farkında olmak deyince, kadın ve medya kültürü ilişkisine değınmek gerekiyor. Bu konuda sunum yapan Sosyolog Pınar Selek ve Doç.Dr Nılufer Tımısi bu konuda medyanın erkeklık ve kadınlık rollerini yenıden formüle derek sunduğunu, medyanın hegemonik bır araç olduğunu belırtiyorlar. "Sektörde çalışan kadınlar magazın vb ışlerde çalıştırılıyor, haber gibi önemli bölumler erkeklerde. En ufak bır krızde kadınlar daha kolay işten çıkarılıyor."

Doğallıktan uzaklaşılarak dayatılan kulturün yabancılaşma ve sanal bır dunya yarattığını ıfade eden Selek, kapıtalizmın ve yeni dunya duzenının kulturıerı yok ettığını, kadınların ise merkezde olmadıklarından dolayı bundan fazla etkilenmediklerını, dırenç noktaları oluşturduklarını dolayısıyla da kendilerını

gerçekleştırme şanslarının olduklarını söyledı.

Siyasallaşma bir zorunluluk

İnsanlığın başına bela olan kapitalist kureselleşmenın kadın emeğıne değen yanına değınen Meryem Koray, Kure seıeleşen uretim ilişkılerinde kadınların yedek iş güçu olduğunu, ustu ahlakı vıcdanla örtulmeye çalışılsa da yoksulluğun derinleştığını ifade etti. Avrupa'da da sosyal devletın sağladığı hakların geri alınmasına ragmen sıstemin oldukça değıştığini sermayenin serbest dolaştığını ama emeğın dolaşmadığını yani küreselleşmedığını, emek örgutlülüğünun zayıfladığı ve kadınların özellikle kayıt dışı alanlarda, yarım gün temizlik vb işlerde güvencesiz çalıştırıldığını söyleyen Meryem Koray'ın "ne yapmalı?" sorusuna verdiği yanıt çok güzeldi: "kadın bılınci, kadın bakış açısı, feminızm, örgütluluk, sıyasalıaşma."

Ne yaşıyoruz? Nasıl başediyoruz ?

Kadın ve Sıyaset konusunda sunum yapan Serpıl Çakır, Kadınların neden sıyasette olmadıkları sorusuna genellikle doğru yanıt verılmedığını, kadınların siyasetle uğraşmak istemediklerının dile getırildığını söyluyor. Aslında sıyasetin erkek olduğunu, tum kurumların erkek olduğunu kadının ise siyaset ile uğraşmak yerine eş, anne, hastabakıcı vb ışleri yuklendiğini söyleyen Serpıl Çakır, sözüne şöyle devam etti. "Sıyasetın cinsıyeti var. Devlet de erkek, dolayısıyla bunlarla uğraşmak ıçın kadın bıncine sahip olmak yanı feminizm ve örgutluluk aracılığıyla mücadele etmek gerekir."

Cam tavanı görunur kılmak ve değiştirmek

Sendıkal örgutlenme olumlu eylemlılik ve polıtıka uzerıne konuşan Doç.Dr.Fevziye Sayılan, ayrımcılığın yasal olmayan yanına değındi. Kamu Personel Yasasının kamudakı kadınlara güle gule demek olduğunu ,yönetim kademelerine doğru gıdıldığında kadın sayısının azaldığını anlattı. Kurultay birçok açıdan bize gösterdı kı, aşılmış dedığımız konular daha çok tartışılacağa benzer. Kürt kadınların kımlikleri ile sıyaset yapmalarını kabul etmek, daha doğrusu çokça bahsedilen farklılıklarla yaşamayı becerebılmek, kadınların emek mucadelesini bölmeyeceği, artık kadın meselesinin ılk sınıf savaşımı olduğunu gorebılmek ve emek mucadelesini çelişkıleri çözecek şekilde verebilmek asıl önemli olan.

Kurultaya Avrupa'dan gelen sendika temsılcileri ile çok tartışılan AB meselesini de konuştuk. Sendıkaların, emek hareketinin durumu, kadınlar AB ve kendı deneyimleri uzerıne sohbet ettık.

Kadın olarak siyasetle uğraşıyorsunuz, neler yaşıyorsunuz, sorunlarla nasıl baş ediyorsunuz?

Jenny Lindlend / (LO - Mavi yakalılar, hem özel sektorde hem kamuda çalışanların sendıkası)

İsveç'te çok şey değıştı özellikle son 10-15 yıldır, kadın-erkek eşitliği noktasında epey yol aldık.daha önceden seçme/seçilme, kurtaj hakkı yoktu. 1949'lardan bu yana birçok hakkımızı almış durumdayız. Kadın hareketlerının etkısı ve mücadeleler sonucunda yasa önünde eşitlik, kürtaj hakkı, sosyal güvenlik hakkımız var. Toplumsal cinsiyet her turu ılışkıde göz önunde bulunduruluyor.Yasal olarak bır yol kat edilmış olsa da informel olarak buyuk dırenç var.Sosyal değışım oldukça zaman alacak, kadınlar daha duşuk ucret alıyor. Yaptıkları işler garsonluk vb. Sendikalarda erkek egemen sistemin zorluklarını yaşıyoruz.

Yasalara baktığımızda bizden oldukça ilerdesiniz. Bu eşitlik, kadın bakış açışını yansıtmak için yeterli oluyor mu?

Sayının çok olması, toplumsal anlamda bir etkısi oluyor ıkı şey bir arada gıtmeli. Toplumsal cınsiyeti ortaya koymak İçe dönük kadın bılincini yukseltmek Emek pazarında kadınlara hak verilmesi, kadının kendı yaşamını kendı güçleri ıle sağlaması, eşıt haklar, ücret konusunda mucadele edılıyor. Kadınların yaşam boyu eğitim almaları uzerında duruluyor. Çünkü ışveren, kadınların alınmamasından yana (daha çok ızin kullanmaları gerekçesiyle) ve kadınlar kısa sureli eğitimleri tercıh ediyor. Çalışma yaşamında duşük gelır getiren işleri kadınlar tercıh ediyordu, bunda da bir değışım yaşanmaya başladı.

Fotini, ETUC(Avrupa Sendikaları Konfederasyonu)

Bır yanı Kars'ın bır köyu, bır yanı Ayvalık olan, hem anne hem otuz yıllık sendikacı olan hem

de kendını solcu feminist olarak tanımlayan Fotını, kadınlar karar alma mekanızmalarında bulunmalı dıyor. "Kadın sorunu sınıfları ıçeren bir şey, gelir düzeyıne bakılmaksızın aile içi şıddet her sınıfta gorulebiliyor," diyor.Ama sınıfla ilgili soylenmesi gereken şeyler de var Polıtik ırade ve guçlenme söz konusu olmalıdır. Sınıf mucadelesi de polıtik iradeye bağlıdır Paranız varsa sorunlarınızı çozmek daha kolay. Çalışan emekçi sınıfın feminist olması çok zor.

Neden emekçi sınıfın kadınlarının feminist ve sendikalarda olması çok zor?

Parasal yaşam istekleri de kadını zorluyor. Aıleden destek yok, para yok, dayanabileceği bir destek yok. Sendikalara katılım emekçı sınıfın kadınları açısından oldukça zor. Sendikalarda eylem var, onlara katılması gerekır, polıtıkalar toplantılarda değıl restoranlarda, yemeklerde belirleniyor, doğal olarak kadınların koşulları bunları yerine getırmeye uymuyor. Kendım de bu yuzden çok ağladım, çocuklarım ve sendıka arasında çok gel git yaşadım. Sendıkada dunyayı değıştırmek gıbi buyuk hedefler koyduk onumuze. Bıreysel olarak duşunmemelıyız, bizim seçımımızdır. Sendikalarda polıtık yaşam çok iyi. O yuzden erkekler orada kalıyorlar. Kadınların biyolojik olarak değıl polıtık olarak katacağı çok şey var.

AB'ye girdikten sonra Yunanistan'da neler değişti?

Yunanıstan 1980'lerde AB'ye girdıkten sonra çok şey olumlu yönde değişti. Bu, AB sayesinde oldu. AB sürecınde hem kadın hem de erkekler uzerinde yoğunlaşıldı. Kadınlar ıçın istıhdam polıtıkaları, mekanizmaları gerçekleştırıldı. Kadınların güçlendırılmesine çalışılıyor, kadınların istıhdamında yuzde 45 artış var ve bu artarak devam edıyor. Kadınlar çoğunlukla ış piyasasının dışında kalıyorlardı şımdı durum değıştı. Kadınlar ış bulma noktasında destekleniyor. Bunlar AB sürecinde aktarılan fonlar sayesınde oldu. Fonlar tamamen feminist bir anlayış ile kullanıldı. Mesela, bır proje doğrultusunda pilot olarak seçılen bır okulda oğretmen ve öğrenciler toplumsal cinsiyet konusunda eğitilıyorlar. Eşıtsizliği ve farkında olmayı sorguluyorlar. Aslında Yunanıstan oldukça maço bir topıum, hâlâ aile içi tacizlerle ilgili bir kanun yok. 1980'lerde yasa önerısını parlamentoya göturduk. Parlamenterler guldu. Görünuşte onlara göre kadın erkek arasında bır ayrım yok, ayrım yapılmıyormuş. Ama kadınların maruz kaldığı şiddet sorulduğunda sesleri çıkmıyor. Bu ırkçılığa benziyor.

Ayrımcılık çok önemli bır şey ve bu sadece Yunanıstan'da olan bır şey değıl ve farklı duzeyleri de var. Örneğın Yunanıstan'da Makedonya'dan, Arnavutluk'tan gelen kadınlar var, sayıları oldukça fazla.ve ayrımcılığa maruz kalıyorlar. Onları evlerinde çalıştıran Yunanlılar onların neden Yunanlılardan nefret ettiklerini soruyorlar. Halbuki, evet sen onlara para veriyorsun, evinde barındırıyorsun ama o senın işini yapabılmek ve para kazanabılmek için kuçuk çocuğunu bırakarak geliyor. AB'ye gırış elbette tum sorunları çözmüyor, orada da sorunlar var. Ama sorunların kaynağı küreselleşme. AB değil. Dolayısıyla Avrupa'yı guçlendırmek gerekiyor

KESK Kadın Kurultayı Sonuç Bildirgesi'nden

• Kamu Yönetımi Reformu adı altında sermayenin ıhtıyaçları doğrultusunda devleti yeniden yapılandırma, kamu hızmetlerını ticarileştırme adımlarından ve yasal duzenlemelerden vazgeçılmelıdır. Kamu Yönetımı Temel Kanunu, Yerel Yönetımler Yasası, Personel Rejımi Reformu Yasası, İş Yasası gibi genelde tum emekçıleri özelde kadınları köleleştıren bu saldırı yasalarına karşı ışçı kadınlarla mucadelenin birleştırılmesi, bu birleştırmeye ön adım olarak konferans örgutlenmesı,

• Temel ve asgari ucret belirlenırken ev içi emeğin görunur kılınması için 'görunmeyen emek sesını yukselt' kampanyasının başlatılması,

• Yoksulluk, kadın tıcareti, savaş ve göç konulu gerçekleştırılecek olan 2005 Dunya Kadın Yurüyüşune KESK'ın katılması ve ülkemizde örgutleyıcısi olması,

• Kadınların sendıka yönetımlerınden başlamak üzere meclise kadar tum karar organlarında kadın katılımını artırmak için "Kadınlar Yönetımlere" sloganı ile kampanya yapılması

• KESK'e bağlı tum sendıkalarda kadın sekreterlıkleri oluşturulması, bu sekreterlıklerin tuzüksel guvenceye kavuşturulması. Kadın sekreterlığının adı, görevleri ve butçenın tuzukte yer alması,

• KESK genel merkezınde, kadın sekreterlığıne bağlı olarak çalışacak "Çalışma Hayatında Ayrımcılığın Takıbi" için bir komite oluşturulması ve mumkün olduğunca bu komıtede KESK'e bağlı hızmet kolundaki sendıkaların temsılının sağlanması,

• Çalışanların sayısına ve cınsıyetıne bakılmaksızın ışveren tarafından ücretsiz okul öncesi kurumların açılması için kampanya başlatılması

• Kadınların sendıkal çalışmalara aktıf katılımını sağlamak, kadın bakış açısının alınan karalara ve çözum önerilerıne yansıması ve kadınların güçlenmesini sağlamak amacıyla kadınlara yönelık en az yüzde 40 kota uygulanması,

• KESK tarafından 8 Mart'ın resmi, ücretlı tatıl olması ıçın gerekli çalışmaların yapılması

• Yazılı ve görsel basında kadının cınsel obje olarak kullanılması karşısında KESK ve dıger örgutlerle birlıkte kampanyalar yürutülmesi,

• Uluslararası Af Örgutü'nun önümüzdekı sürurdüğü "Kadına Yönelık Şıddete Hayır" kampanyasının aktıf bıçımde desteklenmesi,

• İş yerinde cinsel tacize uğrayan kadınlar için kadının beyanının esas alınarak rehabılıtasyon merkezleri açılması doğrultusunda polıtıkalar uretılmesi,

• Kadını aşağılayan programların kadın sekreterlığı uzerinden teşhir edılmesi ve kampanya duzenlenmesi,

• KESK içinde Medya İzleme Komıtesının kurulması

• Emperyalızmin kulturel kuşatması, yozlaştırma yönelımlerıne ve kadın üzerındekı etkilerıne karşı alternatıf emek kulturü ve bılıncinin yaygınlaştırılması için kultürel alanda uretımde bulunan ressam, yazar, sanatçı, gazetecı vb kadınlar ve meslek örgutleri ile KESK kadın sekreterlığının ortak çalışmalar yaparak sendikal polıtıkalar gelıştırılmesi ve çeşıtlı kulturel ve sanatsal faalıyetler yapmak için projeler uretmek uzere KESK bunyesinde Kultur ve Sanat Komisyonunu oluşturma.

Not Yorulmadan çevırı yapan Nilgün'e teşekkurler ..

Tiyatro Boyalı Kuş'tan:

Bir aşk masalı

"Bır varmış. Bir yokmuş. Butun masallar böyle başlarmış. Bır varmış, bır yokmuş. Genç bir ozan varmış... Gunun birinde genç ozan bir aşk masalı yazmak ıstemış. Kimsenın yazmadığı kadar büyük bir aşk masalı yazmak onun için dunyanın en önemlı amacı olmuş çıkmış Yemeden içmeden kesilmış. Başka hiçbır şey duşunemez olmuş. Öyle bır masal yazmak istiyormuş kı, dunyanın en büyük ozanları bile bu masala hayran olsunlarmış. Kimsenin anlatmadığı, kimsenın bılmedığı, kimsenın dınlemedığı kadar buyuk bir aşk... Yeryuzunun en umutsuz aşkının masalını yazmak ıstıyormuş genç ozan. Binlerce yıl dillerden duşmeyecek..."

Yer: Stüdyo Drama Sahnesi
Adres: İstiklal cad. Sakızağacı sok. No: 33 Beyoğlu- İstanbul
Tel: 244 77 12
Oyun Günleri: 1-8-15-22-29 Aralık Çarşamba Saat 20:30
Dramaturji: Jale Karabekir
Metin: Zeynep Kaçar
Oyuncular: Duygu Erdoğan, Zeynep Kaçar
Teknik Direktör: Burçak Karaboğa
Koreografi: Berk Sarıbay
Görsel Tasarım ve Fotoğraf: Bahar Aykaç
Işık Tasarım: Murat Kılıç
Oyunun süresi: 1 saat.

Handan Koç

yemyeşil şeriat, bembeyaz demokrasi, köpkötü koca!

Kâhtalı eski akıncının aktardığı dedikodulu siyasal hikâyeler ilginç. Ama ben Mehmet Metiner'in kitabını okurken en çok görünmeyen karısını merak ettim.

Evli ama evinde değil

1960 doğumlu, 12 Eylul öncesinin ve sonrasının hızlı bir İslamcısı olan yazar, kendini Kürt, İslamcı ve ama en çok demokrat olarak tanımlıyor. Hali vakti iyi bir ailenin oğlu olarak beşik kertmesi olan amca kızıyla yirmi bir yaşında evlenmiş. Ailesini karısını ve kızını bırakıp üniversiteye gitmiş. Uzun sure doğru durust bir işte çalışmamış. Nice sonra bir yıl öğretmenlik yapmış. Karısı onu sevip korumuş olmalı. Istanbul'a onun verdiği iki bilezikle geldiğini yazmış çunkü. 625 sayfalık kitapta Kâhtalı bu gencin Istanbul'da İslamcı bir derginin yayın yönetmeni haline gelişini izliyoruz. Birçok değişimin içinden geçiyor Metiner. Bunlar olurken bu hızlı ve evinden uzak hayatı ailesiyle ilişkilerini nasıl etkilemiş kitapta bunlardan bahsetmiyor. Metiner özunde İslamcı olmayı hep surdürduğünü ama demokratlaştığını anlatırken hep birilerini de anlatıyor. Onu Fatih Altaylı gibi Taha Akyol gibi medya beyleri için ilginç yapan içinden çıktığı mahalleyi sürekli eleştirmesi ve ama hâlâ o mahalleyle ilişkisini surdurmesi ve onlar hakkında hep konuşması olsa gerek. Bu profil bu kişiler için yararlı olabilir. Ama her türlu radıkalizmi ehlileştirme meraklısı bir İslamcı gezgine solcu mahalleler niye kucak açmaya kalkar? Niye böyle bir kişi Birgün gibi bir gazetede yazarlık yapsın diye ısrar edilir? Gerçi Abdurrahman Dilipak- Şanar Yurdatapan ikilisinin (yanı neredeyse komedi ikilisi) yeni çıkan Ortak Payda kitabı yine bu gazetede tam sayfa baş tacı edilmış. Demek ki tesaduf yok kasıt var. Bu iki adamı ve kitabını da başka bir sefer ele almak üzere Metiner'e donelim.

Kutan'ın Kürtçe çevirmeni

Metiner'ın bu yıllar boyunca hıç koparmadığı birçok iyi ilişkisi var. Seksen öncesi Menzil Şeyhiyle, MSP'ye destek için görüşmeye gittiğinde kendisine Kurtçe çevirmenlik yaptığı Recai Kutan, danışmanı olduğu zamanlar Reis diye hıtap ettiği Tayyıp Erdoğan, hep yolunda yurüdüğü Alı Bulaç gibi. 1999'da milletvekili olacakken son anda çelme yediği Refah Partısı'nden biraz küsuk ayrılıp, Murat Bozlak'ın HADEP'ine başkan yardımcısı olarak transfer olup, sonra Saadet Partisi'ne yine danışman olarak dönebilmesi bu iyi ilişkiler sayesinde olsa gerek. HADEP'de geçirdiği kısa dönemde erkek egemen bakış açısını yansıtış biçimi, kadın kurtuluşu için onca bedel ödemiş Kurt kadınlarınca hoş karşılanmamış olsa gerekir Yirmi yıl boyunca kadınların ağırlığı olan hiçbir ortama girmemiş olan Metiner politikleşmiş, hem de onun gibi gelenekçi-sağcı olmayan Kürt kadınlarını, çalışma arkadaşı olarak görmekte epey zorlanmış olmalı. O gunleri anlatırken halkın arasında rahat, partide gergin olduğunu vurguluyor. Eh bir Islamcı-demokrat için halkın değerleriyle buluşmak kolay olmalı. Halkın geleneksel değerlerini değiştirmeye çalışanların önüne dikilen bir demokrat olarak Metiner, iyi ki bugün HADEP'de değil diyor insan kitabı okuyunca.

Bulaç'ın izleyicisi

Metiner'in yazarlığı ek olarak yaptığı ana mesleği danışmanlık. Bu çok ilginç bir meslek Halkla ilişkiler veya muşteri temsilciliğine benziyor ve onlar gibi içerik tarifinin yapılması zor. Ama belli bir marifet istediği kesin. Belki bu marifetle Metiner Nilüfer Göle, Mehmet Altan, Alı Bayramoğlu, Ömer Laçiner gibi isimlerle de hep yakın olmuş Metiner, Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan'a resmen danışmanlık yaparken, Ali Bulaç da başkanın dışarıdaki danışmanıymış. Alı Bulaç'ın 1985 sonrası kendine özgü bir güç haline gelen İslamcı kadın hareketine karşı yaptığı sert çıkış biz feministlerin ve birçok İslamcı kadının hatırındadır. Metiner kitabında ne Turk, ne Kurt, ne İslamcı olarak kadın hareketinden şu ya da bu biçimde hıç bahsetmemiş. Tabii demokratlık değişimi sınıf politikalarına karşı olduğu gibi cıns politikalarına karşı da ilgisiz kılıyor insanları.. Ama kitabında kendini ve arkadaşlarını zamanında kadınların ellerini sıkmadıkları, bir kadınla birarada durmayı, kadın sesi duymayı gunah addettikleri için çok eleştirmiş. Artık kadınlarla rahat rahat birarada durabilmesi liberalleşmesinin bir sonucu sanki. Metiner evlendiğinde başı açık olan eşinin başını örttürmüş. Buna çok pışman. Fatih Universitesi'ne gidecek kadar büyüyen kızını ise isteğinde serbest bırakmış. Kızı inancı gereği başını örtuyormuş Bu da bize aradan geçen yirmi yılın İslamcılar açısından kazanımlarını gösteriyor. Ama Metiner artık oralarda değil. Onun derdi demokrat olmak. Hal böyle olunca inançlı bir demokrat-liberal olarak kendını soktuğu laik ortamların olanaklarından doya doya yararlanıyor. Tabii kızına ne münasebet örtunuyorsun diye ıtıraz etmiyor. Evde itaatkâr eş-aile duzeni içinde dışarıda laik duzen içinde bir hayat süren bu erkek tipi hayli tanıdık değil mi?

Dönek mi, maço mu?

Metiner'e yapılan döneklik eleştirisi bence doğru değil. Nasıl ki kitabın önsözunü yazan ve Metiner'e bu döneminde kol kanat geren Hasan Cemal hiçbir zaman Marksıst Leninist bir devrımci olmadıysa benim anladığım Metiner de devrimci bir İslamcı olmamış. Yanı toplum altust olsun ayaklar baş olsun diye hırslanmamış hiç. Hep ilişkiler kurmuş hep ilişkilerini değiştirmiş. Erkeklere özgü egemen konumundan hiç rahatsız olmamış, bunun nımetlerinden yararlanmış. Ulke ülke şehir şehir gezip konuşmalar yapmış. Bugün önemli mevkilerde olan veya bir zamanlar önemli olan insanlar tanımış. Birçok yazı yazmış. Yanı hep kendini ifade etme ımkanı bulmuş Bu kitapta eski dava arkadaşlarıyla ilgili olarak bugune kadar bahsetmediği bazı şeyleri deşifre etmeye karar vermiş. Nitekim geçen hafta bir çok önemli köşe yazarı bu kitaba duydukları olumlu ilgiden bahsettı. Yazarın dediği gibi yaptığı şey deşıfrasyon sadece.

Kıtabı çıkar çıkmaz Sefa Kaplan Hurrıyet'te kendısıyle bir röportaj yapmıştı... Bır soru da özetlersem " maço musunuz ?" diyeydı. Cevap: " Ben kendimi maço gibi sınırlayıcı bir kategori içinde görmek istemem. Ben kadını kendi eşiti olarak gören bır İslamcı demokrat anlayışa sahibim. Evimi ve çocuklarımı çokça ihmal ettiğim doğrudur. Dünyayı kurtarma sevdasında olan tum dava adamlarının en belırgin özellığidır bu." Anlattığı kadarıyla Metiner dava adamlığını rıskli bır adanmışlık olarak yaşamamış ama bu arada evini hep ihmal etmiş. Karısı bundan hıç şikâyetçi olmamış. Keşke karısı da bır kıtap yazsa. Bu değişen evrilen adamın paralelinde geçen hayatını anlatsa ve hatta Metiner' i tanıyan başka kadınlar da yazsa. Deşıfrasyon her zaman kadın hareketının ıhtıyaç duyduğu bir şeydir. Ne dersiniz yazsalar iyi olmaz mı?

Ayşe Düzkan

devrimci feminizm üzerine

tuğba benli özenç'e, bu tartışmaya yaptığı katkıdan dolayı teşekkür etmek istiyorum. yazısı, birikimi, yetkinliği, dilinin zenginliği bana ümit verdi. tartışmayı biraz daha ilerletebilir ve kalabalıklaştırabiliriz ümidiyle yazdıklarında katılmadığım birkaç noktaya değineceğim.

tuğba'nın söz ettiği le guinn'in kitabını okumadım o yüzden alıntıladığı kısımla ilgili itirazımı yazma konusunda biraz endişeliyim. ama en nihayetinde şurada biz bize tartışıyoruz diye düşünerek ve eğer yanlış anladıysam onun ve le guinn'ın beni bağışlamalarını dileyerek yazacağım. ancak önce, o alıntıyı tekrarlamak istiyorum.

"Her şeyi hikâye değiştiriyor. Benim insan olduğumu benden gizleyen şey hikâyeydi, mamut avcılarının anlattığı, vurmaya, sokmaya, tecavüz etmeye, öldürmeye dair, Kahraman'a dair hikâye.." ("çuval kuramı ve kurgu"dan)

anlatının, söylemin "esas" ve belirleyici olduğu yönündeki post-modern "söylem"in içinde gibi geldi bana bu yazılan. bense, esas olanın maddi gerçeklik olduğunu savunan maddeci düşünce içinde görüyorum kendimi. tam aksine, gerçeklik "hikâye"yi örer. erkeklerin egemen olduğu dünya, ister "tarih", ister "edebiyat", isterse "bilim" olsun, anlatılan'ı belirler. böyle yaşadığımız için boyle "hikâye ediyoruz". ancak "söylem"in de, hikâyenin de maddi bir güç olduğunu reddetmiyorum ve kendi tarihimizi, kendi hikâyemizi yazmanın çok önemli bir mücadele alanı olduğunu görmüyorum ama bu ikisi biraz farklı şeyler. hemen buna bağlı olarak kapitalizme karşı mucadeleyle feminizmin bağlantısına dair birkaç şey daha söylemek istiyorum. benim tanımladığım devrimci feminizm, aynı zamanda maddeci feminizmin ve radikal feminizmin kollarıdır. bu iki akım içinde de tanımlanabilir. maddeci bakış açısıyla, diğer radikal feministlerden, örneğin amerikan radikal feminizmi diye anabileceğimiz, çizgisinden ayrılır. yine maddeci feminist olan sosyalist feministlerle ayrım noktalarından en önemlisine geçen yazı değinmiştim. tuğba, bu kısımla ilgili olarak, "Devrimci feminizmin kapitalizmle mucadeleyi gerekli gördükleri halde, nasıl olup da işçi sınıfı hareketinin bunu gerçekleştirebileceği gibi sabit ve gerçekleşmesi çok zor bir kurtuluşa bel bağlar (hele bu ülkede) Anlamak zor. Çünku kapitalist üretim surecinin öngörülemeyenleri, yenilikçi bir muhalif dile ve geliştirilen kuramlara ihtilaç duymaktadır," diyor.

devrimci feminizm, kapitalizme karşı mucadeleyi kendi gundeminin bir parçası olarak görmez. kapitalizmin ve patriyarkanın birlikte varolan ama birbirinden bağımsız iki sistem olduğunu ve ikisine karşı ayrı ayrı mucadele edilmesi gerektiğini öngörur. işin bu kısmını daha önce de yazdım.

bu bakış açısıyla, kapitalizme karşı mucadelenin kimin tarafından ve nasıl yurutuleceği ilk bakışta feminizmin gundemi değilmiş gibi görunuyor. bir yandan da şöyle bir gerçeklik var; kapitalizmin temel çelişkisi, emeğini ucret karşılığı satmaktan başka geçinme şansı olmayan işçi sınıfıyla uretim araçlarını elinde bulunduran burjuvazi arasında olmasına rağmen ara sınıf ve katmanlar var ve bu insanlar ciddi bir nufus oluşturuyorlar. oysa patriyarka böyle değil. boğaz tokluğuna çalışmak zorunda olan kadınlarla onların emeğine el koyan erkekler var. eşcinselleri, travesti ve transeksuellerin konumları biraz farklı olabilir ama patriyarkal sınıflar hepi topu bu kadar; kadınlar ve erkekler o yüzden bizim açımızdan durum çok net. kadınlar erkekler tarafından sömurulür ve buna karşı mucadele ederler. ama kapitalizm bu kadar net görünmüyor ilk bakışta.

açıkçası, bir düşünceye sabit denilmesini gerektiren hasletlerin aynı zamanda kararlılık olarak da tanımlanabileceğini düşunuyorum. işçi sınıfının kapitalizm karşıtı mucadeledeki rolunun bu ülkede neden farklı olduğunu bilemiyorum. bana bu konular evrensel gibi geliyor. öte yandan muhalif dilin yenilenmesi hatta kuramların geliştirilmesi muhalifleri temel gerçeklerinin değişmesi anlamına gelmeyebilir. kapitalist mucadelede işçi sınıfının rolunun önemsizleştiği, yenilenme ihtiyacından daha sağlam kanıtlarla desteklenmeli bence. demin de dediğim gibi bu tartışma ilk bakışta feminizmin gündeminden uzakmış gibi görünüyor. ancak bunun hem kuramsal, hem de tarihsel iki farklı bağlamda önemi var. kuramsal olanı şu; eğer burjuvazinin egemenliğine karşı mücadele, onun sömurduğu işçi sınıfından başka birileri tarafından da yurutulebiliyorsa, eğer maddi çelişki, maddi

sömürme, ezme ilişkisi belirleyici değilse, aynı şey patriyarka için neden söz konusu olmasın? bu durumda hareketimize kimleri almamız gerektiğini tahmin edebiliyorsunuz değil mi? ikincisi şu, son zamanlarda, işçi sınıfının tarihsel rolunun kalmadığını öne suren kuramlar başka şeylerden de bahsediyorlar. kapitalizme karşı mücadele eden yeni toplumsal hareketlerden... kim bunlar, biliyorsunuz tabii. çevreciler, anarşistler diye başlayan sıralama, hoop, bizi de içeriveriyor ve feminizmi, kapitalizme karşı mucadele olarak tanımlıyor. e, peki patriyarkaya karşı kim mücadele edecek? yok kı öyle bir şey. kadınların ezilmesinden sorumlu olan sistem kapitalizm.

devrimci feminizmin en önemli taşlarından biri olan ve 1970'lerde yazılan "baş duşman" tam da bu iddiayla hesaplaşır. bizler türkiye'de, aynı fikirlerle 1980'lerde epey uğraştık. şimdi aynı fikrin yeni bir versiyonuyla karşı karşıyayız. bu tartışmanın bizim açımızdan önemi burada bence.

son değinmek istediğim nokta annelik ve ev kadınlığının tercih edilmesiyle ilgili. tuğba'nın, annelikle ilgili, "bu bizim gibi ülkelerde ifrada kaçan bir tercihtir hâlâ" derken ne kastettiğini tam olarak anlayamadım. annelik, özellikle ucretli çalışan kadınlar için çok zor bir iş ve kahramanca bir tercih olduğu söylenebilir. ama

çocuksuz kadınların üstüne kuma alınan, çocuk -hatta oğlan çocuk- doğurmayan kadınları kocalarının boşadığı ülkemizde annelığın, kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olmaları değil, en az evlenmek kadar ciddi bir dayatma olduğunu düşünüyorum.
çocukların bakımını destekleyen toplumsal önlemlerin kolaylaştırdığı hayatların -burada ve başka ülkelerde- kadınlarınki olması bile bunun açık bir kanıtı bence. annelik, ancak annelik diye bir şey kalmadığı, zaman özgür bir tercih olabilecek bence. tuğba kadınların çalışma zorunluluğu olmaması durumundan bahsediyor. bununla tam olarak ne kastettiğin anlamıyorum. çalışmanın zorunlu olmadığı bir toplumdan mı bahsediyor? o dünyada şimdiki gibi, bir kadın ve bir erkekten oluşan aileler halinde yaşamak zorunda kalmayacağımızı umit ediyorum. şimdiki hayatımızdan söz ediyorsa, özellikle bu ülkede, kadınlar (ucretli) çalışmak zorunda değil ki. ücretli çalışmak bir şans, ayrıcalık, tercih. kadınların hâlâ zorunlu olduğu tek şey ev kadınlığı. onu yaptıktan sonra istersen git (ucretli) çalış, para kazan. o yüzden, tuğba'nın, "evde, içerde, özel alanda kalmayı bizzat seçmiş kadınlar"dan bahsederken kimi kastettiğini anlamıyorum. aklıma tek gelen, meslek sahibi, isterse ücretli de çalışabilecek olan ama kocasının geliri evi geçindirmeye yettiği için dışarıda çalışmayıp annelik yapan ve bu tercihinden dolayı eğitimli, meslek sahibi çevresinde bir tür kınamayla karşılaşan kadınlar. böyle kadınların olduğunu biliyorum ancak gerçekten çok küçük bir azınlık oldukları gibi, bu tercihleri bir sure sonra bir zorunluluğa dönüşür çunkü belirli bir yaşı geçtikten sonra isteseler de iş bulamaz hale gelirler. iş ilanlarına şöyle bir bakın, otuz yaşını geçmiş, iş deneyimi olmayan kadınlar için uygun bir şey görebiliyor musunuz?

Tuba Gümüş ikinci kez kaçırıldı

yeter artık!

9 Haziran tarihinde kar maskeli üç polis tarafından kaçırılan Ezilenlerin Sosyalist Platformu(ESP) üyesi Tuba Gümüş, 20 Ekim günü ikinci kez polisler tarafından kaçırılıp, işkenceye maruz kaldı.

Pazartesi okurları Tuba Gumuş'un polisler tarafından kaçırılışını Haziran sayımızda okumuşlardı. Sevgili Tuba Gümüş, geçtiğimiz Ekim ayında ikinci kez sokak ortasında, gupegünduz devletın kolluk guçleri tarafından zorla polis minibüsüne bindırildi.
Sosyalist Partısi (ESP) uyesi Tuba Gumuş 20 Ekim tarihinde önceki kaçırılması ile ilgili olarak kendisiyle röportaj yapmak isteyen iki Alman gazeteciyle goruştukten hemen sonra polislerın takibıne maruz kaldı. Görüşme esnasında da Alman gazetecileri ve Tuba Gumuş'u takıp eden polisler, görüşme sonrasında Gumuş'u ıkinci kez kaçırdılar.
Röportaj sonrası önce Kadıköy'de kimlik kontrolü yapılmak ıstenen Gumuş'un polislere karşı çıkıp dırenmesi ve bağırması üzerine sıvil polisler halkın tepkisiyle karşılaştı. Ardından evine gitmek için bindiği minıbus Göztepe Köprüsu'nde "bombacı var" denilerek durdurulan Tuba Gumuş, biri kadın, kar maskelı yaklaşık dört beş kışının ıçınde bulunduğu başka bır minıbuse bındırılıp, gözleri bağlanarak burada ıki saat boyunca dayağa, cinsel tacıze, hakarete ve psıkolojik işkenceye maruz kaldı. Yaklaşık iki saat sonra Gebze merkezinde araçtan atılan Tuba Gumuş burada hastaneye kaldırıldı. Bu ıkinci kaçırma eylemi, daha önce de belırttiğimız Tuba Gumuş'un başına geleceklerden polis sorumludur kaygımızı doğrularken, öte yandan Gumuş kimlığı üzerinde devrımcilere ve devrımcı kadınlara karşı devletın sıstematik ışkencesinin her yönden artarak devam ettığının de delilidir. Olay üzerıne Emekçi Kadınlar Birlığı (EKB) yaptığı yazılı bır açıklamayla Tuba Gumuş'un kaçırılmasını protesto etti

Emek Ergun

karate mi öğreniceZ şimdi?!

Her şey üniversiteden bir e-mail almamla başladı. Üniversitede kadınlar için tecavüze karşı kendini savunma dersi verilecekmiş. Bana bir şey olmaz, diye ciyaklamama rağmen, bizimkinin yalvarmaları ve Taylandlı arkadaşımın da gelmek istemesi üzerine iki feminist sınıfa kayıt olduk. Üstelik Türkiye'de böyle bir fırsatım olmayacağını da fark ettim (olay bir Amerikan üniversitesinde geçiyor).

Hocamız genç ve minik bir kadındı. İtiraf ediyorum, "Bu mu öğretecek bize kendimizi savunmayı?" diye aklımdan geçirmedim değil, ama kadın ilk derste kendisiyle dalga geçen bir erkek arkadaşının burnunu kırdığını anlatınca (adam kadının kolunu bükmüş ve becerebiliyorsan kurtul, demiş, yani kaşınmış), bu dersin çok işime yarayabileceğini anladım. dört hafta boyunca her Pazartesi akşamı saat 6'dan 9'a kadar erkek pataklamanın binbir yolunu öğrendik. İşte ayrıntılar...

"Kadınlar fiziksel olarak erkeklerden güçsüzdür", "kadınlar içten içe tecavüz edilmeyi ister", "sadece genç ve güzel kadınlar tecavüze uğrar", "sadece 'kuyruk sallayan' kadınlar tecavüze uğrar"... Bu saydıklarım tanıdık geldi sanırım. Sadece Türkiye'de değil, Amerika'da da yaygın bu tecavüz mitleri. Peki biz kadınlar ne yapabiliriz kendimizi korumak için? İşte birkaç örnek, sokakta yürürken cep telefonuyla konuşma hatasını yapmayın (dikkatinizi dağıtmış oluyorsunuz), her zaman etrafınızda olup bitenlerin farkında olarak yürüyün (uyumayın), arkanızda biri yürüyorsa sakin sakin arkanıza dönüp dikkatlice ve kendinize güvenerek adamın suratına bakın, adımlarınızı hızlandırmayın (adam kovalamıyorsa tabii). Erkek vücudunun hassas noktaları (malum bölgeden başka hassas noktaları da var neyse ki) ilk dersin diğer önemli konusuydu. Gözler, burun, çene, boğaz, kolun üst kısmı (hafifçe üst kol kemiğine yumruk atın, anlarsınız), mide boşluğu, el parmakları, dizle ayak arasındaki bölge (ayakkabınızla oradaki derıyı sıyırdığınızı düşünün), ayakların ustu (hele bir de topuklu giyiyorsanız, adamın ayağını delebilirsiniz) ve tabii kı bacak arası (bacak arasında nereye tekme atarsanız atın saldırganı geri puskurtmeye yeter).

İlk ders, birkaç temel duruş hareketi öğrendikten ve kitaplarımızı aldıktan sonra (doğru okudunuz, bir de kitap yapmışlar bu ders için) evlerimize dağıldık. "Aman yaa, ben de bir şey sandım, o kadar da zor değilmiş," "Bana laf atan her erkeği benzetebilirim artık," "Şurada biri saldırsın da görsün gununu," gibi laflarla ilk hafta geçti.

İkinci hafta tekme ve yumruk atma teknıklerini öğrendik. Hareketleri yaparken hocamız sürekli "Hayır!" diye bağırmamızı istiyordu, çunkü sesinizi kullandığınızda çok daha güçlü tekme ve yumruklar atıyorsunuz. Saldırı anında çığlık atmayın (filmlerdeki gibi), yakınlarda bırı varsa bile çığlığı şakalaşma olarak algılayabilir. Her zaman kararlı bir şekilde bağırarak istemedığınızı belırtin. Saldırıya uğrarsanız ve yanınızda bıber gazı, bıçak gibi aletler varsa kullanmadan önce iki kere duşunun, çunku saldırgan aleti elınızden alıp size karşı kullanabilir. Ve unutmayın, ne olursa olsun kendınıze guveninizi kaybetmeyın, korksanız bile. Bu durumdan kurtulabılırim, diye duşündüğünuz surece kurtulma şansınız var. Vucudunuzda kullanabileceğiniz çeşit çeşit "silah" olduğunu hatırlayın. Örneğin, elleriniz (yumruk), ayaklarınız, dizınız, kafanız (alın ya da kafanızın arkası) ve dirseklerinız.

Saldırı anında dikkat edeceğiniz önemli bir nokta daha var: Filmlerde kadınların genelde erkekleri ısırdığını gorursunuz. Isırmak pek de iyi bir fikır değil aslında, çunkü kaçamazsanız adamı daha çok sınırlendırmiş olursunuz. Bu da kaçma şansınızı iyice azaltır. İkıncisi adamda hastalık varsa (özellikle HIV/AIDS) size bulaşabilir.

Üçuncü derste hareketleri öğrenmeyi bitırdik ve hocamız bu zamana kadar ders verdiği en iyi sınıf olduğumuzu söyledi. Dorduncu hafta öğrendıklerımızi uygulama zamanıydı, ve dersın en korkunç bölumu. Üniversite polisinden dev gibi bır adam sınıfa geldi, baştan aşağı koruyucu bır giysi giydi (çunku tecavuzcü rolu oynayacaktı). Ayrıca üç kadın hoca ve bir de kadın kameraman vardı. Bız de (yaklaşık on beş öğrenci) kafamıza, dirseklerimize, ellerimize ve dızlerımıze koruyucu taktık. Amaç gerçekçi bir saldırı ortamı yaratmak ve öğrendıklerımızi uygulayabilmekti. Uç farklı senaryoda polis bize saldırdı (senaryolar gıtgıde zorlaştı tabıı kı). İlk senaryoda biz yolda yürur gibi yaptık, polıs de anıden bize saldırdı. bır dakikada hepimiz kaçmayı başardık, ama polis de bizi çok zorlamadı. Bır dakikada vücudum ne kadar adrenalın salgıladı bılmiyorum ama o bir dakıkanın sonunda korkudan tır tır titriyordum. İkinci senaryoda bız ATM'den para çekiyor numarası yaparken adam bize arkadan saldırdı.

yorum

Handan Koç

Adamın tek yaptığının fiziksel saldırı olduğunu sanmayın. Sürekli sözlu tacız uyguluyordu. "Hey fıstık, benim için para mı çekiyorsun?" gibi laflar durmaksızın polisin ağzından çıkıyordu. Adam beni tutup hoop diye havaya kaldırınca öyle bir çığlık koyuverdim ki bütün üniversite duymuştur herhalde. Bir an korkudan kasıldım ve hiçbir şey yapamadım, ama sonra adamı haklayabilirsin, diye düşununce tepki vermeye başladım. Adam beni bırakmak zorunda kaldı. Tam bacak arasına öyle bir tekme yapıştırdım ki adam koruyucu elbise giymese kesin ölmüştü. İkinci senaryonun sonunda hocalar bizi sınıftan çıkardılar. Sıramız geldikçe içeriye girmeye başladık (ben üçüncüydüm). Son senaryo en gerçekçi ve zor olandı. Biz dışarıda beklerken içerideki kızın bağırmalarını duyuyorduk. Bir an gerçekten tecavüze uğruyor sandım. Benim sıram geldiğinde içeriye girdim. Hoca gözlerimi kapatmamı ve saldırıya uğrayana kadar açmamamı söyledi. Beni sınıfın içinde dolaştırmaya başladı. Durduktan sonra etrafımda bangır bangır sesler duymaya başladım, birileri duvarlara falan vuruyordu (dikkatimizi dağıtıp, saldırının beklenmedik bir anda olması için yapıyorlardı). Bir ara birileri enseme bile üfledi. Ve bir anda adam bana saldırdı, ne kadar tekme yumruk attıysam nafile, adam her durumda saldırıyordu. Bir ara sırt üstü yere düştüm (sırtımdaki morluk bir haftada ancak geçti), ama tekmeye devam ettim. Ve 3-4 dakikanın sonunda kaçmayı başardım. Nefesimin normale dönmesi en az 15 dakika almıştır. Titrememe ne zaman geçti, geçti mi bilemiyorum, çünkü şu anda bu yazıyı yazarken bile titriyorum. Öyle sinirlenmişim ki senaryo bittiğinde adama dönüp "Senden nefret ediyorum," dedim. O gün sınıftaki herkes tecavüz edilmeden kurtulmayı başardı, ve hocadan öğrendik ki polis normalde kimseyi bu kadar zorlamazmış ama biz çok iyi olduğumuz için pratik yapalım diye çok üstümüze gelmiş. Gerçekte olsa bir iki tekmeyle kurtulurmuşuz. Sonra televizyonda kendimizi izledik. Polis, "Umarım hiçbiriniz öğrendiklerinizi kullanmak zorunda kalmazsınız," dedi. Ve böylece ders bitti. O gece rüyamda sabaha kadar erkekleri pataklamaya çalıştığımı söylememe gerek yok sanırım.

İşin en sinir bozucu yanı, adamın biri bir gün bize tecavüz edebilir, diye (böyle bir olasılık bütün kadınlar için var), bu dersleri almak ve o korkuyu yaşamak zorunda kalmamız. Şimdi kendime daha çok güveniyorum ve bana asla olmaz diye bir yanılgıya kapılmıyorum. Ama içten içe de bunları yaşadığım için nefret ediyorum erkeklerden. Tecavüze uğrayan bizız, uğramayalım diye çabalayan bizız, korkuyu yaşayan bizız, tecavüze uğrayıp suçlanan yine bizız (giymeseydin o eteği, adamın evine gitmeseydin, gece sokağa çıkmasaydın, evinde otursaydın, içki içmeseydin, adamla evlenmeseydin vesaire); tecavuz edip sokaklarda cırıt atansa erkekler. Tecavuze uğramamak için hayatımızı kısıtlamak zorunda bırakılmamız, tecavüzun kadınları kontrol etmek için kullanıldığının bir göstergesi. Bu zihniyeti ve kontrol sistemini (patriyarka) değiştirmediğimiz sürece erkekler tecavüz etmeye, kadınlar suçlanmaya devam edecek. Yoksa tecavüze uğramamak için hepimiz karate mi öğrenmek zorundayız?

Gülfer Akkaya

kontrol sistemini (patriyarka) ertelenen ve itelenen geçmişin gizlenen farkındalığı

SEN gülerken

Bir zamanlar devrimcilik yapmış ve daha sonra kadın sorunlarıyla ilgilenmiş bir kadının, başka kadınların yaşadıklarından kendine yönelerek geçmişiyle hesaplaşmasını okumaya ne dersiniz?

Unutmanın en zor yanı, unutmak isterken unutamamak olsa gerek. Hafızamızın tozlu sandıklarına atıp kimi kötü hatıraları, üzerlerine başka anıları doldursak da boşunadır. Unutamayız. Unutma çabası içinde debelenirken daha çok kanayan beynimiz bize ya ölümü, ya da yeniden yaşam olanağını sunar Böylece unutmanın asıl koşulunun hatırlamak olduğunu fark ederiz. Unutma çabasının kaçamak yollarına, hatırlamanın inatçı, direngen duruşu engel olunca çaresizce dolaşmak zorunda kalırız yuzleşmenin acılı labirentlerinde. Yüzleşmek, hatırlamanın da ötesinde bir durumdur çunku. Bılıncımizde parça parça asılı duran berbat anıları yerlerine yerleştırıp, bunlardan yeni bir bilinç oluşturmak, bızzat yaşananların kendisi kadar zor ve can yakıcı değilse nedir? Üç kuşak kadının hayatını zindana çevıren bir erkeğın –Seyfettın Efendi- ki aynı zamanda kuçuk yaşlarda iki kız çocuğunu daha bu listeye ekleyebiliriz, nedeni olduğu sırrın sadece üçüncü kuşaktan Hulya tarafından çözulmesini anlatan Sen Gülerken adlı kitap, bizlere aile içi cinsel şiddetin kuşaklar boyunca nasıl gizlendiğini de anlatması bakımından okunmaya değer. Aile içi cinsel şiddet yanı ensest, evdeki kuçuk çocuğa dışardan, tanımadığı bir erkek tarafından uygulanmıyor. Bizzat evin içinde her an yan yana olduğu, itiraz edemediği, sözunden çıkamadığı erkek akrabası tarafından uygulanıyor. Bu durum evdeki dığer kadınlar tarafından bılıniyor fakat, özenle gizleniyor. Bundan dolayı Hülya'nın gızı çözmeye çalışırken çarptığı en sert duvar annesi oluyor. Bu konuda annesi konuşmadığı gibi, evde sırrı bilen herkese de konuşma yasağı koymuş Ancak ölum doşeğine yatmış bır kadın sonunda konuşacaktır. Bu kadın Hulya'nın anneannesi yani Seyfettın Efendi'nın karısıdır. Böylece Hulya'nın kafasında bir turlu tamamlanamayan resmin son parçasını anneannesinin anlattıkları tamamlayacaktır. Tamamlanan resimde parçalanan Hulya'nın kendisi olacaktır. Nihayet Hulya sorgulamaya, oradan çözüme neden olan Havva arayışından kendisine ulaşır. Ortaya çıkan gerçek tahmın ettığinden acıdır. Kısaca söylemek gerekirse, Ayşe Özmen Sen Gülerken adlı romanında korunmasız küçük çocuklara aile içinde uygulan cinsel şıddetten, bu cinsel şıddetin yaşamları boyunca kurbanlarını nasıl etkiledığinden ve ailenın dığer bireylerinin bu şıddetı nasıl sır haline getırip ev içindeki tecavüzculeri koruyup, kolladıklarından bahsediyor. Ensesti konu edinip yazmak, bahsetmenin de ötesinde bır eylemdir. Enseste karşı bır duruştur. Taraf olmaktır. Yüzyıllardır susulan, ustu kasten ve itinayla örtulmeye çalışılan bır konuyu –guvenlığimizin olmazsa olmaz unsuru olan erkek akrabalarımız kandırmacasını- açığa çıkartmaktır Yazar Ayşe Özmen romandaki kahramanının aile içindeki sırrı bozmasının ötesinde bir şey yapıyor bu kıtabı yazarak. O, ulkemizdeki ve dunyadakı özenle gizlenen bu büyük sırrı açığa çıkartıyor.

Sen Gulerken, Ayşe Özmen, Metis Yayınlan

Gülfer Akkaya

TCK garantili cinsiyetçi erkek cumhuriyetinde üretilen gözü dönmüş erkek modelleri

imparatorçuklar

İmparator İbrahim Tatlıses, İmparator yaltakçısı kalemşorlar ve kadın düşmanlığına ant içmiş adamlar olarak tüm hayatlarımızı erkek ideolojisiyle çevrelemişler, toplu beyin ve bilinç ölümlerine, yaşam zehirlemelerine neden oluyorlar. Yine, namus bahaneli aile içi şiddet cengaveri, eli kanlı caniler de TCK garantili namus cinayeti eylemlerine ara vermeden devam ediyorlar.

Hatırlarsınız elbet, bir adam vardı bu ülkede. Ben henüz gencecıktım ve bu adam bakan mıydı neydi, flört fahişelıktır demıştı. Elbette flört eden taraflardan sadece bırı için söylenmıştı bu söz. Kadınlar tarafı için. Sonra bir başka adam aynı filimde rol aldığı kadına mesajlar yollayıp tacizde bulunmuş, iş ortaya çıkınca da "onu rolune motive etmek istemiştim" dıye kestırip atmıştı. Başka bir zaman onca parayla satın alınan bir futbolcu, sahada rakiplerine ve seyircilere dönüp, elini donuna sokmuş, şov yapmıştı. Kuşkusuz, "hepinizi s.....im," diyordu siyahi oyuncu. Erkek seyircilere koymuştu bu davranış, muhakkak. Herkesi kızdırmıştı. O kadar kızdırmıştı kı oyuncunun futbol şirketi, yani takımı adamı yollamak zorunda kalmıştı. Söz hazır futbolculardan açılmışken oradan devam edeyim. Geçenlerde bir futbolcu karşı takımdakı başka bir futbolcunun kıçına el atınca, ellenen erkek çözuluvermişti; "bize futbolun erkek oyunu olduğunu öğrettiler. Tekme yesem bu kadar kızmazdım," dıye. Bana kalırsa elleyen tam da erkekçe oynamış, erkek oyunu olan futbolu. Ancak ellenen neden böyle kızgındı dersınız?

Adam haklı. Kıçı ellenen mağdur, bu davranışın oynadığı oyuna değıl, kişiliğine karşı olduğunu bılıyor. Ama gözden kaçırdığı asıl husus ise şu. Erkeklik tam da bu değıl mi? Erkeklik denen o meret sadece kadınları, çocukları, 'dönmeleri' değıl, özunden dönmeyen 'mertleri' de böyle hiçleştirir işte. Tıpkı erkek futbolcu mağdurumuzun hissettiği gibi kişiyi aşağılar. Malum erkeklığin dini, imanı yok.

En pek erkek dunyası, yani futbol sahalarından ayrılıp, hafızamızı tazeleme ışlemine başka yerden devam edelım istersenız. Vakıtlerden neydi tam hatırlayamıyorum ancak, bu ulkede en çok ezılip sömurulen Anadolu kadınlarının (ki bır gıdım Trakya'yı saymazsak tüm Turkıye Anadolu değılse nedir diye sormak isterım "Anadolu kadını" yaltakçı ve bölucülerine) coğrafyası olan kısrak başlı 'Küçük Asya'nın vicdansız bağrından okullara fırlamış, hukuk eğıtımı almış, bu hukukla erkekleri yüceltıp, Anadolu'daki tum kadınların canına okumuş erkek hukukçular değıl mıydı fahişeye tecavuzü suç saymayanlar. Ve aslında her kadını potansıyel fahışe görenler. Ardından herhangi bır tecavuz davasında, kibar şeklıyle yazarsak, vajinaya penisin kaç cm gırdığı hesabına tutuşanlar... Tecavuzde rıza arayanlar...

Üretımde en verimli ürünu kazma erkek olan canım Anadolu'da, bu kanunların açıkları (ki açık maçık değıl bizzat bilerek hazırlanmış yasalar bunlar) yüzunden yıllardır gencecik kadın bedenleri erkekliğe kurban edılmiyor

mu?
Oy deposuna dönüşmuş rahimler ve kadını ehlileştirme yöntemi diye duşunülen kurtajı yasaklama çabaları ara ara hortlamıyor mu erkek milletinin erkek vekillerinden geçilmeyen erkek meclisinde?
Eğer İbrahım Tatlıses olayını magazın ötesi anlamak istıyorsak yukarıdaki hatırlamalara ihtiyacımız olacağını duşündüm. Çünku Tatlıses olayı bir tek Tatlıses olayı olmanın da ötesinde, bu topraklarda salına salına dolaşan kabadayı, zorba erkekliğin tahakkümudur.

basının nar ve nur taneleri

Asena ve İbrahim Tatlıses olayını ben televizyondan falan değil, 'Turkiye Turklerındır' şiarlı ırkçı Hurrıyet gazetesınden öğrendim. Serde televizyona karşı ılgısızlık var, neylersınız. Üstelik eskinin sözde solcusu, yeninin sıkı sağcısı, Amerikancısı Ertuğrul Özkök'un yazı başlığı bir haylı ilginçti: "Dansöz diye mi susuyorsunuz". Gum!
Tam da muhafazakar, sağcı erkeğın atacağı bır başlık. Burada dansöz kelımesi öyle kapsamlı kullanılmış kı... Yazarın nıyeti kötü niyet. Hemen sezılıyor işte.
Yazı bir yandan aslında hiç de haz etmediği, bu topraklarda var olmasına tahammul edemediği feministler ve onların kurduğu kadın derneklerine vuruyor, buyuk duşunur, erkek kimliğinden arınmış, yüce adamımız, baş köşe yazarımız tarafından. Öte yandan pis Kurt, maço, ülkenın Avrupa ve Amerika'ya karşı yuz karartan örneği İbo kısaltmalı Ibrahim Tatlıses, namı diğer İmparator'a vuruyordu. Helalından, köşe yazarlarının piri olaraktan.
Memleketımın kadın sever, eşitlikçi, cinsiyet duşmanlığına duşman köşecileri elbette bununla sınırlı değıl. Tatlıses'in Asena'ya yaptıkları en az Ertuğrul Özkök kadar aynı gazete yazarı, meslektaşı (her bakımdan) Fatıh Altaylı'yı da belli ki çok üzmuş, çok ama çok özmuş ve vıcdan azabıyla kıvranan bu değerlı cınsıyetçi, utanmaz, iflah olmaz yazarımız İbrahım Tatlıses'ın yaptıkları için "rezıllığın bını bir para" dıye ısyan edip soluğu Ertuğrul Özkök'ün odasında almış. 30 Ekim tarihli Hurrıyet Gazetesi'ndeki köşe yazısından aynen aktarıyorum:
"'Abi sence İbrahim Tatlıses'e bu gazetede biraz fazla yer vermiyor muyuz: Bu hareketleri yapan adamın her gun Hurrıyet'te sanatçı kimliği ile haber olması abes değıl mı?' dıye sordum 'Haklısın yapmamak lazım. Arkadaşları uyaracağım,' dedi.
Nıtekim konuşmamızın ardından 'İmparator Tatlıses' haberlerı bir sureliğine azaldı ama sonra yine başladı. Bız bır turkucuyu imparator yaptık. Hatalarını görmezden geldik ve surekli pohpohladık. O da sonunda kendını gerçekten imparator zannetmeye başladı."
Tıpkı sizin gibi. Tıpkı dığer tum erkekler gıbi. Hadsiz, düzeysiz, kınlice...
Ancak duzeltmek isterım Tatlıses kendını ımparator zannetmiyor, adam gerçekten ımparator. Onun yaptıklarını dığer imparatorları saymazsak, kim yapsaydı hala dışarıda elini kolunu sallaya sallaya dolaşamazdı. Yarattığınız İmparatorunuz şimdi sizi de yutabılecek güce mi erişti de ondan rahatsız olmaya başladınız? Bırkaç yıl evvel Tatlıses'in Almanya'da bir kadına tecavüzle suçlanıyor olması, Asena'ya ve tüm kadınlarına kötu davranmış olması bellı kı Fatıh Altaylı'yı çok uzmuş!
Ne gam!

aynası iştir kişinin, lafa bakılmaz

Fakat Altaylı'nın da samımiyetsizliğini, akıttığının tımsah gözyaşları olduğunu biz zamanında Radyo D'deki programında sevgılı Eren Keskın'e salladığı tecavuz tehdidinden bılıyoruz. Ve o da kendisinin tüm imparatorca duruşuna, inanıp, guvendiği ulaşılmazlığına ve yaptığının yanına kar kalacağına inancına rağmen feministlerce aleme nasıl rezil ve deşıfre edildiğini, konuşma yapmak ıçin gıttiği üniversite toplantılarında feminist kızlarca salondan nasıl tıpış tıpış kovulduğunu mahkemelerde nasıl süründüğünu unutmamış olsa gerek.
Unutmamış ki İbrahim Tatlıses'in maçoluğundan, kadın duşmanı tavırlarından kendisinin de payı olduğunun kabul edıyor. Çünkü bu erkeklik denen rezıllığı hepsi beraber, ortaklaşa yaşatıp, buyütüyorlar. Ibrahım Tatlıses bır yandan, bunlar dığer yandan, kadın duşmanlığına ant içmiş erler olarak tum hayatımızı erkek ıdeolojisiyle çevrelemiş, toplu beyin ve bilinç
ölumlerine, yaşam zehırlemelerıne neden oluyorlar. Hala namus bahaneli aile içi şıddet cengaverleri eli kanlı caniler de TCK (Turk Ceza Kanunu) garantılı namus cinayetlerıne ara vermeden eylemlerıne devam edıyorlar.
Hurrıyet Gazetesi'nın kadın hurrıyetıne, ezilen ve sömurülen tum uluslardan, sınıflardan ınsanların hürrıyetıne nasıl baktığı aşıkârken, kım bu üst sınıf kalemşoru, kadın duşmanı amerıkancı erkekler derneği demırbaşlarının ıyi niyetli olduğuna inanır kı?

olmaz dedim anlasana

Toplumumuz Asena- Tatlıses olayından ıtıbaren ikiye bölunmuş durumda. Asena'ya inananlar ve bunun İbrahim Tatlıses'in çıkan kaseti için reklam olduğunu iddıa edenler. Ve herkesın ruhunu bır Komiser Kolomboluktur sarmış. Asena yeni bir adam mı buldu? Basın açıklamasını yaparken beraberinde gelen korumaların parasını nereden karşılıyor? Şımdi neden ağlıyor, başında bılmiyor muydu bu adamın ne mal olduğunu falan tarzı derın polısiye sorular.
Öte yandan kendısine evet diyen tüm kadınları her koşulda elının ve emrının altında bulundurmak, kendinden başka bir erkeğe yar etmek istemeyen, onlardan kendine bır kadın çıftliği kurmak arzusuyla kıvranan yeni zamanın İmparator'u.
Adam ıstenilmemeyi yediremıyor kendıne. Her şey kendısinde bıtsın istiyor. Bundan dolayı salyalarını akıta akıta "ben bittı demeden hıçbir şey bitmez" gibi tehdıtkar sözleri kolayca sarf edebiliyor. Beraber olduğu kadını "o benım kedımdır" diye tanımlayan Tatlıses, Asena'ya sahip çıkan kadın demeklerine de sataşmadan duramadı.. Şimdiye kadar nerde olduklarını sordu ve bacağından vurulduğu zamanı da anımsatarak Asena'ya hep kendısinin sahıp çıktığını, ona kendısinin para verdığını hatırlattı. Oysa Asena, basından takip ettiğim kadarıyla, kımseden para falan istemiyor. Bu kadın serbestçe dans etmek ıstıyor. Hayatını kendısı kurmak ıstiyor. En çok da kendısine para veren Ibrahım Tatlıses'in hayatından basıp gitmesini ıstiyor. Bunda anlaşılmayacak bir şey yok. İbrahım Tatlıses aksine onu kendısine muhtaç bırakmak için elinden geleni ardına koymuyor. Ve şöhret, paralı Asena da bu ülkede tıpkı okuyamamış, ailesinden destek alamayan, herhangı bır kadının çaresızlığıyle kıvrandı durdu. Ölüyorum, yardım edin diye. Can guvenliğim tehlıkede dıye.
Bu topraklarda var olan erkekliğin gözunü kan bürümüş. Kımse bir dığerının ne hissettiğini, ne istedığını duşunmek dahi ıstemıyor. Bu zorba adamlar ruhları ve bilinçaltlarındaki gözü dönmüş isteklerinden vazgeçmedikçe, aşağılık komplekslerini yenmedikçe ve erkekliklerinden kurtulmak için çabalamadıkça daha çok kadının hayatı alt üst olur ya da daha çok kadın

ayşe düzkan

türban eğitim nikâh

türban yasağı yüzünden üniversiteyi bırakmak zorunda kalan, mesleğini yapamayan kadınların sayısından daha fazla sayıda kadın erkeklerin şiddetine maruz kalıyor; öldürülüyor, yaralanıyor, dayak yiyor, tacize ve tecavüze uğruyor.

biliyorsunuz, artık kadınların sorunları dendiği zaman akla ilk olarak türban yasağının geldiği bir dönemden geçiyoruz. örtülü kadınlara getirilen kısıtlamaların esasen, genel olarak kadınlara yönelik kısıtlamaların bir parçası olduğunu, islamcılığın gelişmesini engellemek falan bir yana, tam aksine islamcılara siyaset yapabilecekleri bir tema sağlayarak örgütlenmelerini güçlendirdiğini düşünüyorum. ancak türkiye'de kadınların birincil sorunu örtünmeyle ilgili kısıtlamalar değil, kadınlara yönelik erkek şiddeti. ama bu tür bir gündem, her şeyi varolan siyaset çerçevesinde düşünmeye alışık olanların ilgisini çekmiyor. türban yasağıyla ilgili partiler arası çekişmeler, mgk'yla itişmeler (bence de itişilmesi gereken bir kurumdur ama o ayrı bir konu) falan varken, insan kendisinin de bir parçası olduğu erkekler topluluğunu suçlayacak şeylerle uğraşmak ister mi, memleket yönetimi gibi ulvi bir işe müdahale etmek varken aile içi sorunlar addedilen bir konuyla meşgul olabilir mi hiç? bu tavrı anlayışla karşılıyor ama yine de hatırlatmak istiyorum; türban yasağı yüzünden üniversiteyi bırakmak zorunda kalan, mesleğini yapamayan kadınların sayısından daha fazla sayıda kadın erkeklerin şiddetine maruz kalıyor; öldürülüyor, yaralanıyor, dayak yiyor, tacize ve tecavüze uğruyor. başından bu tür bir şey geçmemiş bir tane bile kadın yok. öte yandan yine azımsanmayacak sayıda kadın aile ve çevre baskısı yüzünden örtünmek zorunda kalıyor. bunların sayısının türban mağdurlarından az ya da çok olup olmadığını da bilemiyoruz. öte yandan, daha önce de defalarca yazdığım bir şeyi tekrar etmek istiyorum; örtünmek bir hak ve tercihtir. ama bir özgürlük olduğunu söylemek, ne siyasi, ne felsefi anlamda mümkün değil, cinsiyet ayrımını güçlendirdiğini, erkeklerin kadınlar üzerindeki denetimini ifade ettiğini görmemek de zor. türban yasağının kaldırılmasının birkaç başka taleple desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. bunlardan birincisi çok geniş bir kadın kesimini ilgilendirmekte. bu da imam nikâhının resmen kabul edilmesidir. böylece erkeklerin istedikleri kadar kadınla, imam nikahıyla evlenmeleri ve imam nikâhıyla evli kadınların yasal haklarından mahrum olmaları engellenecektir. bir başka talep imam-hatip liseleri'nin meslek lisesi statusunde olmaları, kadınlar imam olamadığına göre bu okullara sadece erkeklerin alınması ve böylece çok daha az sayıda öğrenciye eğitim verecekleri için sayılarının azaltılmasıdır. nasıl ki, "ben hemşirelik yapmayı düşünmüyorum, zaten mümkün de değil ama hasta bakımını öğrenmek istiyorum," dese bile, bir erkek öğrenci hemşirelik okullarına alınmamaktaysa imam hatip okullarına kız öğrenci alınmamalı. şu haliyle imam hatip liseleri gayri resmi dini eğitim kurumu işlevi görüyor. belki tam olarak ifade edememişimdir diye vurgulamak istiyorum, din eğitimiyle dini eğitim farklı; dın eğitimi ilahiyat fakülteleri'nde -ve yine gayri resmi bir biçimde kuran kursları vb. kurumlarda- veriliyor. ama temel eğitim tâbir edebileceğimiz ilköğrenim ve lise eğitimi laik olmalı. din eğitimi de ibadethanelerde verilmeli; zaten imamlar da devlet memuru değil mi? (gerçi musluman ve sünni olmayan vatandaşların, vergileriyle imamların maaşlarını ödemeleri de ayrı bir konu...) ayrıca, kız öğrencilerin eğitimden daha fazla faydalanmaları için önlemler alınmalı. üniversiteye giriş sınavlarında kız öğrencilere öncelik tanınmalı, her düzey öğrenimde, sadece kızların yararlanacağı burs programları hazırlanmalı, böylece kadınları eğitimden mahrum bırakan toplumsal kurallar, gelenekler ve adetler kompanse edilmeli. benzer önlemler işe alınma konusunda da konulmalı. şimdi biliyorsunuz, tam aksi söz konusu, örneğin geçtiğimiz günlerde dsi genel müdürü veysel eroğlu'nun dsi bünyesinde görevlendirilecek inşaat mühendislerinin niçin erkek olması gerektiği konusunda yaptığı açıklama basında yer aldı. her işyerinde belirli miktarda kadın istihdam edilmesi zorunluluğu olmalı. benzer bir uygulama bedensel engelliler ve hükümlüler için var. (hatta geçtiğimiz günlerde pop star programının yapımcısı fatih aksoy, geçmişte cinayet işlemiş olan bayhan gürhan'ı savunmak amacıyla bu uygulamayı hatırlattı. sanırım, bayhan'ı da dmc bünyesinde hükümlü kotasından istihdam etmeyi planlıyorlar!) istihdamda kadınlara öncelik tanınması, ücretli çalışmaları konusunda karşılarına çıkartılan binbir engele rağmen, çok az da olsa önlerini açacaktır. bütün bunları savunmayanlar, türban yasağına karşı çıkarken kadınların kamusal

alanda yer almalarını savunduklarını iddia ettiklerinde, çok özür diliyorum, samimiyetlerine inanamıyorum. savundukları yanlıştır demiyorum. ama zaten bazen, uzum yemek maksadıyla girilmemiş bağlarda dövulen bağcılar, dayağı başka sebeplerle hak etmiş olurlar. bağcı dayak yemeyi hak etmiştir, dövenin de ellerine sağlık, ama o kadar.

nikâh meselesi üzerine

tkp'nin yayın organı olan komünist dergisi, geçtiğimiz günlerde zina tartışmasını ele almış. ele alıyorlar demem lafın gelişi. zina yasağı ya da zina kavramıyla ilgili görüşlerini öğrenemiyoruz tkp'lilerin bu sayıda. daha ziyade, akp'nın ab'ye üye olmak uğruna nasıl zina konusundaki hassasiyetlerinden vazgeçtiği, kısacası nasıl ikiyüzlü olduğuna ilişkin değerlendirmeler var. bir de islamcı basının bu konuda yazıp çizdikleri.

o arada yeni şafak yazarı ahmet taşdelen'den yaptıkları bir alıntıda benim adıma rastlamışlar Bundan haberim tabii ki yoktu, meğer ahmet taşdelen benim gazetem net'te çıkan bir yazımdan alıntı yapmış. komünistçiler söylediklerimi eleştirmeye bile gerek görmemişler; "feministin duşkunü böyle uşur kış günü" diye afili ve kafiyeli bir başlık atıp beni "teşhir etmişler". söz konusu yazı yanda. tkp'lilerin bana ithaf ettikleri kutu da... ben en son bölümü tam olarak anlamadım ama bu vesileyle birkaç şey söylemek istiyorum.

birincisi, bütün insanlığı kurtarma iddiasındaki bir partinin, zina konusunda görüşünün olmaması, olmaz. ikincisi, sol bir parti zina konusundaki bütün bu yaygaranın biraz da kısa bir süre önce ortaya çıkan yolsuzlukları unutturmaya yönelik olduğuna değinir. neyse. ben asıl şu imam nikâhının resmileştirilmesi meselesine değinmek istiyorum.

ahmet taşgetiren haklı. "halkımız", bir kadını bir erkeğin emrine veren her türden düzenlemeyi, her türden nikâhı meşru görüyor. bu nikâhın, kadına bu hizmetleri karşılığında belirli haklar sağlayan resmi nikâh olmaması "halkımız"ı fazla ilgilendirmiyor. benim de ilgimi işin bu yanı çekiyor.

ahmet tagetiren'in yanlış bildiği ya da bilerek çarpıttığı bir husus var. Babanın, çocuğun kendisinin olduğunu kabul etmesi halinde evlilik dışı dünyaya gelen çocukların nufusa kaydedilmeleriyle ilgili bir sorun yok. nufus kağıdınıza bakın, anne ve babanızın evli olduğuna ilişkin bir ibare var mı, yok. bir nufus kağıdının sahibinin anne ve babasının evli olup olmadığını sırf nufus kağıdına bakarak anlamak mumkün değil. bir erkek, noterden bir kağıt getirmek suretiyle evli olmadığı bir kadının doğurduğu çocuğa kendi soyadını verebiliyor. baba hanesine de tabiatıyla onun adı yazılıyor. bir çocuğun babalığını üstlenen bir erkek yoksa, çocuğa annenin soyadı verilıyor ve baba adı hanesine annenin bildirdiği ad yazılıyor. çunkü mesele baba adında değil, mirasta. yanı imam nikâhı atında doğan nesebi belirsiz addedilen çocuklar falan yok. en azından uzun bir suredir, mesela 15 yıl.

evlilik, bir kadını bir erkeğin emrine veren kurumdur. başka da bir şey değildir ve evliliğin ıyisinin kötüsünün olmadığını bilmek için feminist olmaya gerek yoktur, engels okumak yeter. ama tkp'nin programında evlilığın yasaklanmasından, evlilik dışı ilişkinin teşvikinden falan bahsedilmemekte. hatta sevgi temelinde evlilik gibi bazı ifadeler de var tkp programında. meseleyi kadınların eviçindeki emeğiyle değil miras meselesiyle bağlantılı ele alıyorlar. çoğu sol parti gibi. oysa uretim araçlarının özel mulkiyetinin ortadan kalkması özel mulkıyetin ve dolayısıyla mirasın tamamen ortadan kalkması anlamına gelmez. (örneğin benim sevdiğim bir çift kupem var ve bunu kızıma miras bırakmak isteyebilirim. ya da sosyalizmde de insanın mülkiyetinde bir ev olabilir... gibi.) öte yandan insanlar evleniyor, aralarındaki ilişkiyi bir biçimde resmileştirmek istiyorlar çünkü meşru sayılan bu. yani olayın çocukların nesebiyle doğrudan bir ilişkisi yok. hele şu dna testleri çağında.

bir evlilığın dını bir kurum aracılığıyla mı, yoksa "laık devlet" aracılığıyla mı resmileştirildiği bizim açımızdan çok fazla bir önem taşımamakta. dini nikâh bugün erkeğe resmi nikâha göre daha fazla hak tanımakta ama bu konjonkturel bir durum.

ancak imam nikâhının, kilise nikâhından da, belediye nikâhından da büyük farkı var. bunlardan birincisi, imam nikâhının, resmi nikâhın evli kadına sağladığı hakları sağlamaması. (evli kadının mecburiyetleri yasalardan daha güçlü olan toplumsal baskı ve geleneklerle belirlendiği için o açıdan imam nikâhıyla resmi nikâh fazla fark etmemekte.) ikincisi en az bunun kadar önemli. imam nikâhının, erkeklerin çokeşliliğinin bir aracı olması.

imam nikâhını yasaklamanın mumkün ve gerekli olmadığını duşunuyorum. ama imam nikâhının resmi olarak kabul görmesi, bir yandan imam nikâhlı kadınlara yasal haklar sağlayacak. öte yandan, imam nikâhıyla bile olsa, bir defa evlenen erkeğin ikinci defa evlenmesi yasal olarak mumkün olmayacak.

bu yasaları tanımayan, kendi dın adamlarına kendi yasadışı nikâhlarını kıydıran bir kesim muhakkak ki olacaktır ama din adamlarının ezici bir çoğunluğu evli birine nikâh kıyma riskini göze almayacaktır. muhakkak ki o zaman da, islamın erkeklere tanıdığı birden fazla eş alma hakkını korumaya çalışan dın adamları çıkacak ama bu biçimde kıyılan nikâhların meşruiyetinde büyuk bir azalma olacak. bunun erkeklerin çokeşlilığine buyuk darbe vuracağını ve en önemlisi bunun meşruiyetini ortadan kaldıracağını düşünuyorum. imam nikâhını resmileştirmenin demin ifade ettiğim, imam nikâhıyla evlenmiş kadınlara yasal halar sağlaması da işin cabası.

şunu da söylemeden geçmeyeyim, benim açımdan imam nikâhı meselesi dinci gericiliği karşı mucadeleyle ilgili değil, kadınların haklarını korumayla ılgılı bir konu.

bizler, her turden nikâhın, evliliğin ortadan kalkacağı bir dunyayı hedeflıyoruz. nitekım, bugun de birçok feminist nikâhlanmayı reddediyor, toplumun genel hukukunun dışında, onu aşan bir hayat kurmaya çalışıyor kendine aynı şekilde, bunun tam aksine, varolan hukukun gerisinde bir hayat kurmaya çalışan, varolan medeni kanunu tanımayan muslumanlar da olacaktır. ama resmi ve ortak hukukun ancak dini nikâhla evlenebilen ya da bunu tercih eden kadınların haklarını da koruyacak şekilde genişletilmesi, onları yok saymaktan daha doğru geliyor bana.

ölümüne sevmek

Beşiktaş-Çaykur Rize Spor maçında on altı yaşında bir çocuğun ölümü üzerine yazıldı bu yazı. Çünkü o çocuk, öldüğünde, öldürüldüğünde, bıçaklandığında, ya da can çekişirken, hastaneye yetiştirilmeye çalışılırken, ben de tribünde maç izleyenler arasındaydım... Off...

Bir ara bir anons duyduk. Hayal meyal hatırlıyorum. Kendimizi maça kaptırmış, bu maçı almalıyız abi gibi anca taraftar aklıyla manidar olabilecek hisler içinde bağırıyorduk: "yeter artık Beşiktaş'ım, of of, her maçına geliyoruz, of of, yenilsen de geliyoruz, yensen de geliyoruz, ölümüne seviyoruz. Off!" Anons kısacıktı. Kapalı tribünün oraya sedye istenıyordu. Ya da sağlık görevlileri oraya mı gitsin diyordu. Öyle bir şey. Duymadık, bu kadarını beklemedik ya da. Ya da alışmıştık kim bilir. Tribun dediğin yerde hep kavga olurdu. Yine olmuştu belli ki... Maç öncesi alkol alınan bilumum mekânlarda ve sokakta elinde şarap, bira vs. ile habire marşlar söyleyen, ne maçı olursa olsun can düşman Fenerbahçe'ye sövguler yağdıran envai çeşit erkek topluluğunun içinde prestij sahibi olanlarla prestijin aday adayı olan ergen delikanlıları izlemiştim daha iki saat önce... Alkolun kadınlarla erkekler üzerindeki tesirlerinin farkı üzerine iki cumle edecek kadar alkol tanımışlığımız var. Daha kolay sinirlenılıyor, erkekler birbirlerini ya da karılarını daha rahat dövüyor, en olmadı duvara, cama yumruk atıyor... Ya kadınlar? Beyoğlu Sütiş'te zıl zurna sarhoş olan kırk yaşlarında bir ablayı izlemiştim bir gece. Gecenin bir vaktı büyük bir hırsla kafasını dik tutmaya çalışarak yediği muhallebiyi ve kendisini tutmaya çalışan garsonların ihtimal kı tacizinden korktuğu için, "beni bırakın, yardım etmek istiyorsanız, taksi çağırın," demesi farkı yeterince göstermiyor mu? Kadınlar kendilerini kaybetmıyorlar kolay kolay. Çunku onların her daım korkuları ve kaygıları ve kollamaları gereken bir şeyleri var. Erkekler içinse durum bu kadar kompleks değil korunması gereken tek şey o andaki kırılan erkeklik gururu veyahut da edinilecek itibar. Uğruna cinayet de işlenebilir, camlar da indirilebilir... Neyse... Bu büyük erkek topluluğuyla gırdığım maçta, bazı şeyleri yadırgamamayı öğrendim. Daha gerçeği, erkek egemenliğinin kalesi, kulesi her neyse onun içinde bazen kadın/erkek taraftarlarla, bazen oğullarıyla gelmiş babalarla yaptığım tartışmalarla kendime tribun gruplarından herhangi birine ait olmadan bir kadın olarak varolabilmenin yollarını yaratmaya çalışıyordum. Kimi zaman zor kimi zaman imkânsız görunen bu varolma savaşının içinde sadece ve sadece kadın olmanın, bir yerde bulunabılmenin önunde engel olabileceğini bir kez daha görmüştüm. Uç hafta önce, Fenerbahçe-Beşiktaş maçı öncesinde, bir birahanede masanın üstune çıkmış, ustü çıplak, eli eşofmanının içinde Pascal Nouma tezahuratları altında masadan duşene kadar çığlıklar atan genç adamı gördüğüm için derby maçı izlemekten vazgeçip, bileti olmayan arkadaşlarımdan birine biletimi vermiştim. Daha önce gittiğim başka maçta da kavgalara tanık olmuş, ufacık çocukların tribun içinde erkekliklerini kanıtlamaya çalışarak, sunnet ve askerlik arasında kalan bu zaman diliminde erkekliklerinin inşa surecini toplu terapiyle örduğü hallerini izlemiştim. Bu defa bir fark var mıydı ki? Şu anda otuz yaşında olan, çocukluk ve ılk gençliğini Beşiktaş tribününde geçiren bir erkek arkadaşım, "tribun terörü filan değil bu, kimse bu olayı öyle duşünmesin, sokakta da, kahvede de, maçta da oluyor bunlar ve hatta evlerde de," dedi bu konuyu konuşurken. Problem öznenin kim olduğunda. Arkadaşıma gore, " 'ne ıtıyorsun,' 'sen kim oluyorsun' diye başlayan herhangi bir atışmada kendini ispatlamak isteyen yirmi iki yaşında bir çocuk bıçağı çekerse bu panıktendir. Muhtemelen ikisi de çok korkmuştur. Ama yirmi iki yaşında bir çocuğun çektiği bıçağı saplayacağı yerin belden yukarı olması onun bu işlerdeki tecrubesizliğini gosterir. Böyle durumlarda bıçak bacağa sokulur. Zor olan da budur. Doğru demiyorum. Ama bu bir cesaret ve kimlik savaşı. Bugun birine bıçak çekersin. Ertesi gün herkes sana daha çok guvenir,

tribunde itibarın artar. Ama bu mahallede de böyle değil mi zaten."
Özet bu işte. İtibarın da bir raconu var. Adam öldürerek değil, korkutup, sindirerek edinıliyor. Bıçağı bacağa sokarak, acı verip güçsuzleştirerek... Erkekliğin raconu işte. Hangi iki kadın arasında böyle bir konuşmaya tanık oluruz? Hiç! On altı yaşında bir erkek çocuk, ergen daha. Öteki de yirmi iki yaşında başka bir erkek. Öyle bilindik bir yolun başındaydılar ki daha bir hafta önce. Buyuyup ülkenin taş fırın erkekleri olacaklardı büyük olasılıkla. Şimdi biri ölü, biri cezaevinde. Bıçaklayan çocuk ağlıyordu belki korkudan, belki inanamazlıktan, televizyonda izledik. Öbürünün sadece vesikalık resmini ve ağlayan, ağıtlar yakan annecığını ve babasını gördük...
Gazeteler Pazar gununden bu yana bu konuyu yazıyor. Fenerbahçe-Beşiktaş maçında Beşiktaş tribununde açılan bir pankartta sarı lacivert feminayla siyah beyaz erkek işaretinin savaşı yer almıştı. Yani kadınlıkla erkekliğin. Şimdiyse erkekliğin günahları ve sonuçları üzerine hiç bu konuya değinmeden gerçek dışı tartışmalar sürdürüliyor. Bu arada öldurulen gencin Mardinli olması başka Mardinli çocukları da getiriyor akla, ama onların öldurulmesinde kimse bir beis gormedi maalesef. Olay tribun terörunde yatıyordu. Öbur tarafta ise teröristler vardı. Tribun terörünü icra edenlere terörist denmez. Ama Kurt baba ile oğlu öldürulurse bir geçerli sebep olmalıydı ki bu da terörist olmaları olabilirdi. Dunyanın en buyuk teröristi Amerika'nın öldurduğü, ölumunde payı oldu kadın ve erkek sayısını bilemiyoruz. Ama çok yuksek bir rakam olduğu kesin. Ve tabii bir de eviçi şiddette öldürülen kadınlara ait rakamları bilseler. Asıl terörun gece gundüz enseste, tecavüze ve dayağa maruz bırakılan kadın hapishanelerinde (evlerde) olduğunu daha açık

görürler aslında. O nedenle tribunde ya da maçlarda olan kavga ve şiddeti tartışırken gerçek terörizmi unutmayı tercih eden spor yazarları biraz bunları izleseler, Felluce resimlerine baksalar mesela terörun ne menem bir cehennem yarattığını daha iyi görurler diye duşunuyorum. Stadlardaki mevzuun hiç de öyle guvenlikle filan çözulmeyeceğini sorunun erkeklik denen savaşçı ruhu torpülemekten geçtiğini birazcık idrak etseler tartışma çok daha düzgun bir mınvalde yurüyecek. Çunkü o beğenilmeyen Çarşı Grubu tribunlerde Savaşa Hayır diye pankart açmayı da bılmış bir gruptur. Biz kadınlar savaşa hayır diye pankart açan tribun erkeklerinin bir gün gelip karşı takımın taraftarlarına ibne demeyeceklerini, kendilerini erkek, karşı tarafı kadın olarak sembolize edecekleri pankartlardan vazgeçmek zorunda kalacakları dönüşümün devrimcileri olmaya elbet devam edeceğiz. Ama yeter ki kimse suni tartışmalarla önümuzü kesmesin. Başka ihsan istemez!

Ölümden bihaber maçı izlemek...
O maçı izleyen Beşiktaşlılar arasında ben de vardım. Bizler Cihat Aktaş'ın olduğunden habersizdık statta. Hiçbir şey söylenmedi. Sonra maç bitti ve bizler dışarı çıkarılmadan bekletilmeye başlandık. Kulaktan kulağa birinin olduğu yayılıyordu. İzdiham ve ezilme riskiyle stattan zar zor çıktığımızda saat on buçuk olmuştu. Gerisini televizyon ve gazetelerden izledik. Maça girmeden önce daha önceki maçla ilgili izlenimlerimi yazmıştım dergiye. Yazıyı da bizler maç izlemek, daha özgur ve daha rahat edebileceğimiz bir dunyada erkeklerle birlikte maç izlemek isteyen kadınlarız, diyerek bitirmiştim. Temennimi daha etkili kelimelerle söylemek istiyorum şimdi Olmuyor. Bizler de kendimizi Beşiktaşlı addediyoruz, ben, Handan, Ayşe, Haziran ve daha birçok kadın, o statta olan binlerce başka kadın ve erkek gibi kansız, kinsiz, muhakkak ki heyecanlı, muhakkak ki hırslı maçlar izlemek istiyoruz. Ama işi ifrada vardırmadan, amıyane deyimle bokunu çıkarmadan, yani erkekler efendi efendi maç izlemeyi öğrenmeden, bizlere de rahat yok anlaşılan. Bir yerden başlanamaz mı sanki. Tribun girişlerinde polisin ortamı terörize etmesi dışında bir çözum, stada girenlerin hakemin butun kadın yakınlarına küfür etmesi dışında bir çözum yok mu hakikaten? Ölmeden, öldurmeden de "ölümüne" sevilebileceğini göstermek mumkun değil mi? Off ..

Handan Koç

muhafazakâr çapkınlar

Sizi anlatan bir kadın çıkar diye düşünmeliydiniz!

On yedi yıldır muhafazakâr firmalarda çalışan 1969 doğumlu, bugün Kombassan'a bağlı bir tekstil şirketinde müdür olan Sevda Türküsev etrafından derlediği çapkın muhafazakâr erkek hikâyelerini bir kitapta toplamış.

Kitaptaki en çarpıcı hikâyeler romantik aşkların sorumluluklarından imam nikâhı ile kurtulmaya çalışan zengin muhafazakâr işadamlarına ve onların üzduğü kadınlara ait. Türkusev, "kimse aldatmamalı ama kadın asla aldatmamalı," diyor, kendi çalıştığı firmada bu anlattıklarını hiç görmedığını özellikle belirtiyor, kendini muhafazakâr kesime ait göruyor ve bu kitabı da o alemlere yararlı olsun diye yazmış. Bu profesyonel, kendi deyimiyle röfle sarışını, matrak kadın kitabını özellikle İslamcı-muhafazakâr çevrelerdeki kadınlara önermiş. İyi de etmiş. Bakın Türküsev islamcı çapkınları nasıl sınıflandırmış:

Acemi çapkınlar
Bunların gözü daha yeni açılmıştır. Hayatta tanıdıkları ilk kadın karıları olduğu için gördüğüne saldırırlar. Bunlarla biraz sohbet ettiğinde ertesi gun üstüne atlayabilirler. Çünkü acemidirler, hiç görmemişlerdir.

Örnek muhafazakârlar
Bunlara pek çapkın denemez. Birine aşıktırlar, eğer medeni hali aşkını açıklamaya elvermiyorsa bunu yıllar boyu içten içe yaşarlar. Aşık olduğu kişiye yamukları da olmaz.

Profesyonel çapkınlar
Çapkınlığı ölçusuyle yaparlar, oturaklıdırlar. Kadınlarını alelade değil, özenle seçerler

Medyatik muhafazakâr çapkınlar
Bunlar entel çapkınlardır. Ailesini hiç ortaya çıkarmaz. Sadece kendisi ortadadır. Etrafta saygındırlar. Bunlar ekmek arası götururler. Oldu, oldu; olmadı, üstüne gitmez. Ama geçerken bir daha yolunun üstune çıkarsa, şansını bir daha dener

Ara sıcak çapkınlar
Bunlar aynı lokantadaki ara sıcakları tadar gibi çapkınlık yaparlar. Bir ondan, bir ondan oburdurlar. Çeşıdı severler

Bilge Seçkin

Tilbe Saran: Özgürlük ödediğimiz en büyük bedel

Tilbe Saran, Fernando Krapp Bana Mektup Yazmış oyunundaki Julia rolü ile Tiyatro Tiyatro Dergisi'nin verdiği Tiyatro Ödülleri 2004' de Yılın Kadın Oyuncusu ödülünü aldı. Biz de fırsat bu fırsattır deyip kendisiyle oyun; tiyatro, Julia ve kadın olmak üzerine söyleştik...

Bu oyun nasıl sahneye taşındı ile başlayalım isterseniz... Kim önerdi? Metne nasıl ulaştınız?
Aslında yıllar önce Abelard Heloise'i oynarken Şehir Tiyatrosu'ndan bir arkadaşımız bize ham bir metin çeviri getirdi. Kendi çeviri denemesiydi. Bitmemiş bir çeviriydi. Tabii o zaman kıymetini anlayamadık o çeviriden, unuttuk gitti. Aradan yıllar geçip de iki sene önce bu geçtiğimiz yıla ilişkin ne yapacağız diye düşünürken Cuneyt dedi ki "Tankret Dorst'un metninin kenara atılacak bir metin olmaması lazım, aslını bulamaz mıyız?" Sonra bir şekilde bulduk. İlk okumada vuruldum. Çok heyecanlandım ve kendi aramızda oturduk, konuştuk. Hatta galiba en çok ben ısrar ettim bu tekst çok iyi bir tekst diye. Sonra nasıl yaparız derken kim Fernando olur diye düşünürken Selçuk'la konuştuk. Selçuk da etkilendi. Öyle çalışmaya başladık. Metin, Unamuno'nun bir hikâyesinden uyarlanmış. Tabii ben hemen atlayıp Unamuno'nun tekstini buldum. Çevrilmemiş ne yazık ki Turkçe'ye. Öykü de çok çarpıcı. Öykuyle birlikte tabii Unamuno'yu da keşfetmiş olduk. Tankret Dorst'un da metne ne kadar saygılı davrandığını gördük. Hakıkaten bir yazarın başka buyük bir yazarla kurduğu bağ... Sanki bizim gözümüzün önünde olmuş gıbı oldu bu uyarlama...

Peki Julia sizi ne derece çekti bu teksti

seçerken?
Çekmedi, çok sınırlendim. Şöyle diyebilirim; erkek egemen bir söylemin bunca iyi anlatıldığı bir metin bulmak ve bu kadar zarif bir metin bulmak çok kolay bir iş değil. Ben tabii vuruldum; anlatma biçimine, anlattığı şeye... Çok kafa karıştırıcı ustelık. Fernando normal, sıradan bir izleyici için nasıl biri? İyi mi kötü mü? Hoş mu guzel mı? Cazip mı, eğlenceli mi? Provalar sırasında epey tartışarak çalıştık. Ama ben Işıl'ın bir tarafını çok severim. Çok sevdi Fernando'yu; "benim Fernado!" dedi. Öyle hissediyor. Öyle yaşıyor. Onun böyle yaşaması, hissetmesi şu işe yaradı aslında; tum karakterlere eşit mesafede durup şu karakter kötü, ne bıçim adam diye oynanabilirdi. O zaman oyunun tum zenginliğini görmemiş olurduk. Bu oyunun boyutsuz olmasına yol açа bilirdi.

Fernando, kont ve Julia arasında çok net bir sınıfsal ayrım göze çarpıyor. Sanki her biri bir sınıfın temsilcileri gibi...Buna nasıl bakıyorsunuz?
Kont, artık işe yaramayan bitmiş ve tukenmiş bir sınıfın temsilcisi, diğeri, Fernando bir bıçımde para kazanmış, nasıl kazandığı meçhul, kimliği meçhul, zaten kendisi de söyluyor bir yerde benim anam babam yok, ben kendimi yarattım diye. Bir de orta sınıf var; Julia ve babası.. Orta sınıf, iki arada bir derede kalmış, ekonomik gucünü yitirmiş bir baba ve bu baba kızını satıyor.

Bütün bu sınıfsal konumlarla iç içe geçmiş ataerkillik ve tüm bunların ortasında bir kadın. Oyunun en çarpıcı yanlarından biri de herhalde bütün bunların göze sokulmadan ama yine de vurgulanarak anlatılması...
Evet bunlar birer fırça darbesi gibi anlatılıyor, hiç bir şey sömurulerek anlatılmıyor. Sahneler o kadar kısa kısa ki, bir ara bundan tedirgin olduk, her laf bir kere söyleniyor. Halbuki seyirci çok akıllı, televizyonlar çok yanılıyorlar, çok zeki bir seyirci var. Her şey bir kere söyleniyor ama herkes her şeyi anlıyor.

Oyun günümüzün kadın erkek ilişkilerine dair birçok şeyi bir anda söylüyor.
Bence bugün yazılsaydı ancak bu kadar çağdaş olabilirdi. Tankret Dorst çağımızın bir yazarı. Ama Unomuno da en az onun kadar çağdaş bir isim; öyküde de bu çarpıcılıkta, anlatılan hikâye. Tankret Dorst ne yapmış; belirli olan şeyleri belirsizleştirerek daha katmanlı okumalara olanak sağlamış. Mesela gerçekten doktorlar ne diyor?.Hikâyenin aslında doktorlar görulüyor, Fernando da silahı ortaya koyup deli mi değil mi diye soruyor.

Unamunonun felsefi yönünden izler buldunuz mu metinlerde?
Tankret Dorst'da ne kadar var bilmiyorum ama, öyküde var. Öykunün sonunda daha belirgin bir Hıristiyan söylemini sorgulayan bir bölum var, oyunda olmayan. Sonunda putları kırıyor ve çarmıhta İsa var Sen bile alamazsın benim elimden diye isyan ediyor. Ama Tankret Dorst da yok bu.

Kadın olarak Julia ile ortak yönleriniz var mı ya da karakter yaratma sürecinde böylesi ortaklıklar yakaladınız mı?
Herşeyin bir bedeli var. Özgürluk en fazla bedel ödedığımiz şey Özgurluk... Her anlamda; duşuncemin özgur olması, bedenın özgur olması. Bunlar bedel ödenerek kazanılan şeyler herkes için. Ben daha yeteri kadar bedel bile ödemedim, ödemeye devam ediyorum. O yüzden de Julia ile çok yakındım. Ama onun koşulları, o gun ki koşullar içinde bulunduğu toplumsal koşul ona farklı bir bedel ödetiyor ve butun o söylemi içselleştirerek çok sembolik bir şekilde bir ölum var burada. O, Fernando'nun sevdığı kadın oldukça ölüyor zaten.

Tiyatro yapmak ve kadın olmak.....
Yeni fark ettiğim bir şey var yaş ilerledikçe... Tiyatro metinlerinde de, son dönem yazarların da eksik bıraktığı bir şey var. Kadın yazar öyle az ki. Tıyatro metinlerinde de giderek oynayacak az şey buluyorsunuz. Sonunda herhalde metinlerimizi kendimiz yazmaya başlayacağız diye duşunüyorum. Her oynadığımız tekste Ak Sanat Produksiyon Tiyatrosu'nda ben genelde tek kadın oldum sahnede. Bir oyunda Guler Ökten de vardı. Ama sahne dışında çalışanların da çoğu erkek. Eda geldı, şimdi bir kadın daha oldu. Bir de Zeynep Avcı var, çevirıyi yapan. Ama biz bir ekip çalışması yapıyoruz ve ekip çalışması içinde mesela Zeynep de çevirıyi bırakıp gitmıyor, bız ona müdahale ediyoruz o bize mudahale edıyor. Her zaman kadın duyarlılığını, kadın sorunlarını ben bir biçimde, hep bu sahnede hatırlatmaya çalıştım. Işıl'dan ve dığer arkadaşlardan aman başladı yine feminist konuşmaya lafını yemeğe hazır bir şekilde... Ama bu tavrı korumak apayrı bir şey değil, çok doğal olarak yapıyorum. İçinde yaşadığımız toplumun, çağın sorunları, acıları hepimizin paylaştığı dertler ister istemez çıkıyor ortaya. Ben de her vesileyle hatırlatıp, cansiperane korumaya çalışıyorum.

Hülya Uğur Tanrıöver

dizi dizi inciyiz

ratinglerde birinciyiz

Türk televizyon kanallarından dizi manzaraları... Neredeyse on yıldan bu yana hayatımın ciddi bir bölümünü "Canım Türkiye"min televizyon kültürü ve bu kültür içinde yerli dizilerin payını incelemekle geçiriyorum.

Farklı sorulardan hareket ederek, şu ya da bu dizının veya genel olarak dızılerın ruhunun derınlıklerınde gezınmek önceleri ruh sağlığımı sarsar gibi olduysa da gereken mesafeyi bır zırh gibi sırtıma geçireli beri tersine eğlenceli olmaya başladı. Çunku muzmın dızı enflasyonu sayesinde kafamı kurcalayan ve doktora tezim de dahil olmak üzere birçok bilimsel çalışmama temel oluşturan sorular tükenmedı... Tersine her seferinde daha da çoğaldı, farklılaştı. Şuphesız Turk televizyon dızılerını çözumlemede toplumsal cınsiyet paradigması hemen her çalışmama damgasını vurdu ve vuracak. Bu açıdan bakıldığında, ekranlarımızdan oturma odalarımıza yayılan,

dahası öyle evde kapalı kalmayı hıç sevmeyen ve aynı yuzsuzlukle işyerımızde kahve molalarını, okullarımızda sınav öncesi streslerımızi paylaşan dızıler bitmez tukenmez bır cevher ! Öncelikle dızıler, ya da genel olarak televizyon programları, hatta daha da genel olarak metinlerden söz edıldığinde, yapılan araştırma çalışmalarının farklı yönlerine kısa da olsa dıkkat çekmek istıyorum. Çunku, doğal olarak genelde böyle bır konu açıldığında ilk akla gelen metınlerın yanı dızilerin kendileri, içerikleri, konuları, kahramanları, vs. Nitekım bu nedenle çoğu zaman basında çıkan eleştırı ya da yorumlar da bu yönde: falan köşe yazarı (muhtemelen "dızi" ruhuyla yeterınce tanışık olmadığı ıçın) Asmalı Konak'taki sınıf söylemını keşfediyor. Başka bır sefer "mafya dizileri"nde kım kımdir üzerine yorum yapılıyor. Ya da falan dizideki oyuncu-kahraman yorumlanıyor. Oysa, bu yön tabii ki çok önemli olmakla bırlıkte, televizyon dızılerine ilişkın araştırmaların sadece bır bölumune konu oluşturur. Neredeyse her zaman ıhmal edilen yön bu dızilerın üretım ve dağıtım (yayın) süreçleri ile ızleyicilerın dizileri gündelik yaşamlarına eklemleme, onları anlamlandırma ve kullanma nedenleri ve bıçımleridir. Iletişim bılimleri alanında bu konulardaki farklı kuramsal tartışmalara gırmeksizın yıne de bır noktanın altını çizmek isterim. Bu tavır, aslında metni yuceltmekle (ya da en azından ön plana çıkartmakla), aslında hem o metni üretenlerın içinde yer aldığı dev kültür endustrisi ve medyanın ekonomi politiğini görmezden gelir, hem de izleyicileri "yok sayar". İzleyiciler medyanın gözünde "reytıng rakamları"'na indırgenmiştir. Genel rakamların yanı sıra "demografik gruplar" a aıt rakamlar da belırlenır. Ve bu gruplar arasında cinsiyet değişkenine göre oluşturulan grup, erkekler ve kadınların yanı sıra, bır üçuncu grubu daha ele alır... Hayır yanlış tahmin ettınız, öyle özgürlukçü bakış açısıyla cınsel tercıh doğrultusunda oluşturulmuş gay-lezbıyen grubu değıldır bu sonuncusu, "ev kadınları" grubudur. Çunku genellıkle ihmal edilen dızi (yani medya) endustrisi açısından ev kadınları, genel "muşterıler" içinde çok önemli ve ayrıcalıklı bır yere sahıptir: deterjan, kozmetik, gıda ürunleri, vb. reklamlarının doğrudan hedef kıtlesidir. Bır başka deyişle, kimse bız eğlenelım, hoşça vakıt geçirelim, bılgılenelim diye dizı ya da TV programı yapmaz. Amaç ticarıdir ve her şey satılıktır: çemberlerdeki gul oya'lar da... Aliye'nin (güya)özgurleşme çabaları da, kurtların çakalların kol gezdığı vadilerin sıslı-puslu havası da, Avrupa-Asya yakalarında "oha falan" olan süs bebekleri de...

İşte bu nedenle dizıler Türk televizyon kanallarının göz bebeğidir. Zıra on yıldan bu yana, genel olarak bakıldığında, falan mıllı maçın, ya da bir ara sıvrılen fılan tele-gerçek

programının ön plana çıktığı istısnai gunler bir yere konulduğunda, reytıng tablolarında ilk sıralar her zaman dızilere aıttır. Televizyon dizilerine ilişkin farklı çözumlemelerımı aktarmak-paylaşmak istedığım bu yazı "dızisi"'nde önce bazı sayılara değinmek ve on yıldan bu yana genelde televizyon programlarında, özel olarak da dizilerde gözlenen yapısal evrım üzerine birkaç şey söylemek istıyorum. Gunumuzde Turkiye, dunyada kişı başına televizyon ızleme suresının en yuksek olduğu ulkedir! Bu konuda genelde ilk sırayı aldığını bıldığimiz ABD'yi bile arkada bırakmışız. Kabaca söyleyecek olursak gunde yaklaşık 5 saat TV ızlıyoruz. Bılmem durumun vahametı anlaşılıyor mu? Duşunsenize, bazılarımız bunun çok altında TV ızliyorlarsa, demek ki başka bırileri de, değıl 5, 7-8, belkı de 10 saat TV ızlıyorlar! Bır başka deyişle, bazılarımızın "asli işi" ya da tam anlamıyla hayatı "TV"! Uykuyu, yemek yemeyi çıkarın, kıvır-zıvır bır-ıkı etkınliği de (tuvalet de dahıl). Gün bittı! Ama gün bıter TV bitmez. Zıra ulkemız, kablo-uydu, vb.'ni koyun bir kenara, bır yetkilinin kullandığı deyimle, şöyle örgu şışını ya da tencere kapağını hafıf bukerek cıhazınızın ustune koyduğunuz durumda bile en fazla ulusal ve 24 saat yayın yapan kanal sayısına sahip ülkelerdendir. Neredeyse 20 kanal! Tabii buna, kimi zaman, en basit teknik donanımla, bir kanepe – iki saksı çiçek bır sunucu, bır konuk marıfetıyle, aralara şarkı-

türkü, memleket manzarası fotoğrafları koyarak ve yeni açılan öz-lezzet kebapçılarının açık-gizli reklamından gelir sağlayarak varlığını surduren gani-gani yerel TV'mızı de ekleyin. Turkiye bir TV cenneti... Ya da cehennemidir !

Genelde televizyon yayıncılığında, program türleri en geniş kategoriler kullanıldığında, kurmaca, haber ve karma programlar olmak uzere uçe ayrılır. Bir de teknik açısından, canlı yayın ve paket yayın ayrımı yapılır. Haber programlar ve karma programların bazıları enformasyon gereksinimine karşılık verirken, kurmacalar ve diğer karma programlar da eğlendirme, hoş vakit geçirtme işlevi görürler. Televizyon dizileri kurmaca turunun önemli bir alt turudur, en önemli yanları da formatlarından dolayı (dizi, tefrika, "arkası yarın" formatları), izleyicinin sadakatini gerektirmeleri, dolayısıyla yukarıda sözunü ettiğimiz "muşteri" kitlesinin sureklılığini sağlamalarıdır. Bu tabii, uretıcıler ve yayıncılar açısından bir değerlendirme. İzleyiciler açısından bakıldığında da, hayal ürunu hikayeler ve insanları izleme, katı gerçekıerden bir sureliğine sıyrılıp, farklı hayatlara dahil olma, hayal dunyasının hoşluklarında gezınme olanağı veren dizıler, bir de "heyecan" boyutu katılınca daha da ılgi çeker. Onlar için de format özellıği önemlıdır, her bölümünün final sahnesinde yaratılan heyecan "yarın" ya da "haftaya ne olacak" duygusunu besler; bır de, sürekli izlenen dızılerın karakterleri bir tur "tanışıklık" etkisiyle, TV izleyıcısının sanal toplumsal çevresine dahil olur.

Türkiye'de TRT'nin yayın tekeli kırılıp da ticari yayıncılığa geçildığı andan ıtıbaren, çoğalan kanalların doğurduğu rekabet koşullarının da etkısiyle, en çok izleyıcıyi, en uzun süreyle kazanabılmek için en çekıcı programlar üretılmeye başlandı. Yasaklanmış sözcükleri, arabesk muziğe açtığı savaş, filmlerın orta yerinde beğenılmeyen sahne olduğunda ekranı işgal eden, necefli maşrapalarıyla TRT dönemi sonrası, ticari TV'lerın sunduğu farklılık izleyiciyi hemen cezbetti. "Eşşoleşek"'lı Kemal Sunal filmlerinin yanı sıra ve sadık izleyıcı yaratacak özgun bir şeyler üretme ıhtıyacı da doğunca, yerli dızılere yönelim başladı; çünkü henüz TRT döneminde yaşanan "Perıhan Abla" örneği, burada "ekmek" olduğunu işaret edıyordu. Çalışmalarıma başladığım 1996'da dizi üreten toplam 5 TV kanalında, haftada, ana haber bulteni sonrası akşam programlarında ortalama olarak 16-18 yerli dizi vardı. İlk çalışmamı bitirirken bu sayının artacağı öngörüsünde bulundum.Yanılmamışım : 1998-1999'da bu sayı 20'yi geçmişti. Sonraki yıllarda gıderek daha da arttı. Bugún itıbarıyle, toplam 7-8 kanalda 40 ıle 50 arasında bır sayıya ulaştı. Yani matematik ortalamayı alacak olursak, haftanın her akşamı, her kanalda bir dizi film var. Son iki ayın rakamları, reytıng sıralamasında, çok özel birkaç gun dışında, her gun en az bır, çoğu zaman da ıki dızının gunun en çok izlenen ilk beş programı arasında olduğunu gösteriyor. Bu konuda en çarpıcı verilerden biri de, 2002 yılında, Turkiye'nin belki de son zamanların en gerılımlı ve önemlı genel seçimlerınden bir-iki hafta önce kanallarda tek-tuk siyasi tartışma programına karşılık, 55 yerli dızi olmasıdır. Nitekim bu dönemde bir gazete, en gözde dızılerden birinin adıyla sözcuk oyunu yaparak "Siyasiler Duymasın" manşetini atmıştır. Bu on yıllık sure içınde yerli dızıler açısından gözlenen bir başka değışıklik de önceleri dizi yayınlamayan TV kanallarının da dızı uretmeye başlamasıdır. Önce Kanal 7, sonra Samanyolu TV, en son da TV 8 yerli dizi uretımıne geçmış, böylelikle farklı yayıncılık iddiasında olan kurumların da bu furyanın etkısıne gırdikleri gorulmuştur (reytıngin ve paranın dini-imanı olmaz !).

Tabii bu sureç içınde tek değışen dızılerın sayısı ve kanalları değildir. Alt turlerde, bir başka deyişle anlatılan hikaye turlerinde, kahramanların karakter ve ilişki yapılarında, hatta dizılerın bıçımsel özelliklerınde de değişimler olmuştur. Bızım ana eksenımız açısından yani erkek egemen söylem ve toplumsal cinsiyet kalıplarının varlığı açısından, bir şeyler değış-mış gibi gorunur bazen ama biz gorunuşe aldanmamayı bildiğimizden... aslında aynı tas ve aynı hamamın jakuzi-yüzme havuzu kisvesiyle olsa bile devam ettiğini gözlemleriz Daha geçen hafta, necıp bir dizi kahramanı bir diğerine "karı gibi ağlayacak ne var" demiştir mesela... Ya da çok "özgur" (ki bizim dızılerimızde bu "çok manken, çok uzun bacakları ve süper füze-silikonları olan, sponsor giyim firmalarının entarileriyle çok şık defileler yapan, aksesuar olarak da çok meslek sahibi olan -ve tabii o mesleği ne zaman nerde yaptığı da pek bilinmeyen" anlamına gelir) kadın kahramanlar birbirlerine bu gıdışle nasıl asla evlenemeyeceklerini ve yalnız kalacaklarını söyleyerek ağlaşmışlardır. Yaygın eğilimi biz de bozmayalım... Ne de olsa, her birimizin az ya da çok izlediğimiz ya da en azından arada bir "baktığımız" dızılerın hikâyeleri şuphesiz ılk ağızda en dıkkat çekecek yanları. Tombul teyzeli mutlu mahalle dizilerinden mankenli-avukatlı "özgur" kadın dızılerıne, taslar ve hamamlar .... Ya da dizi turleri ve toplumsal cinsiyet söylemi... Gelecek sayıda...

Devrim Gökçek

Nurtepe'de ilk adım

Kadınların evlere kapanıp, sadece "tarihi görevlerini" icra ettikleri devirler tümüyle geride kalacak inşallah. Bu yolda bir adım da Nurtepeli kadınlardan atıldı. Hatta onlar adımlarının adını da İlk Adım koymuşlar. Bu birlikteliği gidip yerinde görelim dedik. Yaptıklarını ve yapacaklarını anlattılar. Yolları açık olsun...

Kooperatif denilince insanın aklına binalar, yıllarca ödenen paralar ve bir türlu bitmeyen evler gelmesine rağmen kooperatifler tanım olarak; ortaklarının belirli ekonomik yada sosyal ihtiyaçlarını ve özellikle meslek ve geçinmelerine ait ihtiyaçlarını, karşılıklı dayanışma ve sorumluluk duymasını sağlamayı da amaçlayan şirketlerdir aslında. Bu şirketler geçmişte imece usulu daha çok ekonomik yardımlaşmayı, cüzi karşılıklarla destek olma ve paylaşmayı öngören özellikle tarım kooperatifleriydi. Sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kooperatifler ise eski önemini yitirdikten daha sonra 1990 yılların sonlarına doğru önemli olmaya başlamışlardır ki bunlar eğitim yada kültür kooperatifleridir. Bu kooperatifler, kâr amacına yönelik diğer şirketlerden farklı olarak "farklı kesimler ve kültürler arasında da iletişim kurma ve bireyi de katılımcı kılarak emeğinin karşılığında kendisine de ekonomik fayda sağlaması" amacını taşımaktadır.

Nurtepeli kadınların bir araya gelerek kurdukları İlk Adım Kooperatifi de bu amaçla mı kurulmuş, merak ettik Pazar günü Gulfer'le buluşup mekânlarına gittık kadınlarla tanıştık sohbet ettik, çaylarımızı içtik tekrar geleceğimizi söyleyerek ayrıldık. İçerisi elektrik sobasıyla ısıtılmaya çalışıldığı için biraz soğuk, kadınların varlığındandır kı tertemizdi. Girişteki çocuk odasının sebebini, bir araya nasıl geldiklerini nasıl tanıştıklarını dertlerinin ne olduğunu, nasıl finanse edildiklerini sorduk onlar da anlattı.

Gulten ve Senem yaşadıkları mahallede kadın çalışması yapılmasını duşunurler. Seçimler zamanı Güler, Kayna, Serap, Zeynep'le tanışırlar. İkı farklı amacı olan kadınlar bir araya gelerek ortak çalışmayı başlatırlar. Amaçlarından ilki, kadınları evin dışına çıkarmak sosyalleşmesını ve eğitim almasını sağlamak, iş bulunması konusunda yönlendırıcı olmak, çocuklara kreş olanağı sağlamak, ikincisi ise kadınların emeklerini uretime dönüşturüp ekonomik fayda sağlaması olunca ortaya kooperatif kurma fikrı çıkmış. Çeşitli kurumlardan yardım istemişler. KEDEV(Kadın Emeğını Değerlendirme Vakfı) ile görüşmüşler ve desteklerini almışlar muhtarlıkla ılışkı kurmuşlar ve şu an muhtarlık binasının alt katını kullanıyorlar.

Sekız aylık çalışma sonucunda Gultepe'de ikıncı el kıyafet satan nahıllarını oluşturmuşlar. Burada kullanılmış eşyalar elden geçirılıyor nahılda satılıyor. Dolayısıyla bağış bekliyorlar. Kutuphane oluşturmuşlar ve kitap bağışı beklıyorlar, kreş duzenlemişler ve yırmi altı çocuk kayıtları var, fizıksel engellı çocuklar da geliyormuş onlarla özel ılgileniyorlar ve dığer çocukların özellikle onlarla zaman geçirmelerını ıstedıklerini söylüyorlar. Sorunlu ailelerle ılişkıye geçiyorlar ve onların sorunlarını dınleyip yardımcı olmaya çalışıyorlarmış. Her Perşembe 2-4 arası Çapa Tıp Fakültesi'nden gelen bır doktor bu ailelere terapi uyguluyormuş Kadınlar, İlk Adımın amaçlarını: "dini ve sıyasi kurum olmadan yerel yönetimlerde çalışma yapmak, yoksul çocuklara eğitim vermek, yemek üretimı yapmak., dikiş nakış atölyesi gibi kadına yönelik atölye sistemi oluşturmak olarak tanımlıyorlar. Kadına yönelık atölye projesi içinde kadınların evde yaptıkları yemekleri, reçeli, tarhanayı, konserveyı pazara çıkarmak ve buradan kadınlara ekonomık fayda sağlamayı amaçlıyorlar. Kendılerını bağımsız kadın hareketinin içinde tanımlıyorlar. İlk Adım Kooperatıfinde gönullu çalışan on ikı kadın, KEDEV aracılığıyla; cınsiyetçi ış bölümü, dunyada ve Türkıye'de kadın, kadın vızyonu oluşturma, atölye sistemi ve liderlık özellıkleri konu başlıkları altında üç aylık eğitimler sonunda da sertıfika almışlar. Şımdılerde başka kadınlarla da bu eğıtımi yürutmeyı planlıyorlar. Bu kadar ışın altından da iş bölumu yaparak kalkabılıyorlar. Görev böluşumunu üç başlık altında toplamışlar. Kadına yönelik sosyal çalışmalar yapanlar, anne ve çocuk uzerıne çalışanlar, ış gelıştırme ve iş bulma konusunda çalışanlar. Bunun haricinde acil ışler arasında birbirleriyle yardımlaşıyorlarmış. Planları çok. KEDEV'le beraber kadın konulu araştırmalar yapmak da planları arasında.

Kooperatıfte bulunduğumuz sure içinde, mutemadıyen kadınlar geldi gitti. Gelip gıdenler, burada sohbet ederek, konuşarak bir anlamda terapi olduklarını söyluyorlar. Mahallelının onceleri burası hakkında siyaset yapılıyor dıye dığer kadınlara engellemeleri varmış fakat zaman içersinde o da kırılmış. İlk başlarda buraya gelıyor diye şıddete maruz kalan kadınlar olmuş ne yazık ki. O kadınların bir kısmı artık gelemıyormuş kooperatife. Ama bir kısmının da kocasının bakış açısı değiştığı için rahatlıkla gelip gidıyorlarmış artık. Kadınlar buraya gelmeye başladıklarında kaynanalarının ya da kocalarının tepki gösterdiğini sonraları ise bu bakışlarının değıştığını söylüyorlar, çünkü olaylara, "olumlu, birleştirici ve eğitici yaklaşıma sahıbız ılk zamanlar aile içindeki tavrımızda değışıklik olacağını duşunuyorlardı fakat zaman ıçersinde öyle olmadığını gorduler, bu bıraz da burayı ve yaptıklarımızı ciddiye almadıklarından kaynaklı," diyorlar. "Fakat aldığınız ve devam etmeyı duşündüğünüz lıderlık derslerınden sonra değışeceğınızi duşunmüyor musunuz?" diyoruz, guluşmeler oluyor. Ve ekliyorlar, "öyle özgurluk adı altında aileyi parçalamak değıl de, ortaklaşmak istıyoruz bız anneler olarak kendımızı gelıştırıp sağlıklı nesiller yetıştırmek, eşlerimizi kaybetmeden kendımızi de geliştirip ev içindekı duruşumuzu farklılaştırıp zaman içinde de kabul ettirıp dolaylı yollardan kocalarımızı değıştırmeyi duşunuyoruz. Ayrıca kocalarımız biz buraya geldığımizde en azından evdeki işlerle ilgilensin, yemeği hazırlasın, sobaya kömur çıkarsın, bır de gelip çocuklarla burada ılgilenmelerını istıyoruz ama henüz gelen olmadı," diyorlar.

Gayal Tekin- Kadın Futbolcu
gayaltekin@mynet.com

Kadınlar, voleybol, basketbol oynuyorsa, "çok güzel kızlar, bir içim su, güzellikleri başa bela" denilir. Sporcu kadınlar ezildikleri bilinmeyen kadınlardır. Amacım bunun meydana çıkmasına bir nebze yardımcı olabilmek.

kapatılmış kadınlık

Çocukluğumda mahallenin erkek çocuklarıyla hep top oynardım. "Sen kızsın, git ip atla," dedikleri zaman kendimi kötü hissederdim, bir şeyler söylemek isterdim ama gücüm yoktu. Zaten ip atlayan, yakar top oynayan kız çocuğu da erkek çocuğu kadar dışarıda kalamazdı. Sürekli "hadi kızım artık gir içeri, bana yardım et, gel birlikte sofrayı hazırlayalım, bulaşıklara yardım et," vb. bağırtının gürültünün ve baskının içerisinde büyüyorduk. Böyle geçirdim çocukluğumu, sokakta yaptığım her maçın bedelini, "erkeklere özeniyor, erkek olmak istiyor, ne biçim kız çocuğu bu," gibi sözler duymak zorunda kalarak ödedim. (Büyük olasılıkla bütün kadın futbolcular birbirlerinden habersiz ödediler bu bedeli). Şimdi düşünüyorum da acaba erkekler bu kadar baskı altında büyüselerdi herhalde yapıları gereği katliamlar yaparlardı. Bu durumda fiziksel üstünlüğün insan yaşamı için ne kadar tehlikeli olduğu da geliyor aklımıza... Erkeklerle top oynadığımızda sürekli kadınla-erkeği fiziksel güç üzerinden kıyaslıyorlar. Ergenlik döneminde de bu hiç değişmedi, üstelik artık erkeklerle oynamıyordum bir kadın futbol takımındaydım. Çok sonra anladım ki bu toplumun takıntısı bizim futbol oynamamızdan çok kadın olarak nasıl erkeklerin alanına girmeyi cüret edebildiğimizle ilgiliydi. Eski antrenörlerimden biri bir gün bana, "futbol kadını erkekleştiriyor, buraya kız gibi geliyorlar erkek gibi çıkıyorlar, bu doğru değil ve insanları rahatsız ediyor," dediğinde çok düşündüm ve film şeridi gibi tüm yaptığım antrenmanlar gözümün önünden geçti.. Çünkü çelişkiliydi, kız gibi gelip erkek gibi çıkıyorlarsa ve bu bir suçsa siz de bu suçun ortaklarındansınız. Antrenmanlar mı bizleri erkekleştiriyor yoksa bizleri çalıştıran erkeklerin kadın bakış açısına sahip olmamaları mı yada kadın kimliğimizle bizleri kabul etmemeleri ve bize sahada öteden beri erkek çocuğu gibi davranmalarından ötürü mü bizler erkekleşiyoruz diye düşünmeye başladım. Ligimiz gerekçesiz durdurulduğunda, federasyonun yetkilisi, "sağlıklı bir lig için" diye bir ibare kullanmıştı. Bu kelimeyle ne denilmek isteniyor, sağlıklı derken ne kastediliyor gibi soruları bütün kızlar anlamışlardı ama en çok toplumsal yargılardan dolayı herkes korktu ve çıkan sesler de medyanın tiraj açlığı yüzünden çarpıtıldı.

Branşı ne olursa olsun, suçlanacak bir yanımız var. Voleybol, basketbol oynuyorsan, "çok güzel kızlar, bir içim su, güzellikleri başa bela," halter yapıyorsan, "o kızla evlenilmez, kastan başka bir şey yok," denilir. Sporcu kadınlar ezildikleri bilinmeyen kadınlardır. Amacım bunun meydana çıkmasına bir nebze yardımcı olabilmektir. Kadınlık; bir tencereye sıkıştırılmış, kapağı da kapatılmış gibi geliyor bana. Yoksa saat onda otobüse bindiğimizde bütün erkekler dönüp biz kadınlara neden baksınlar ki. Esasen hayattan tecrit edilmişiz, küçücük, başkalarının varlığımızı anlayamayacakları, hissetmeyecekleri, fark etmeyecekleri dar bir yer bizim dünyamız. Ne yapsak, söylesek, konuşsak suçlanıyoruz. Tüm bunlar bizi biz olmaktan çıkarıyor, ne yaptığını bilmeyen biri oluveriyoruz. Azcık bir sevgiye muhtaç, bir gün hayatımızda biri bizi sevse tanrımız oluyor. Bizlerin seçmediği hayatı yaşanılabilir duruma getirmek için ömrümüz boyunca çabalıyoruz. Bunun sonucunda da bizim ne yapmak istediğimizden çok, erkeklerin görmek isteği gibi algılanıyor her şey. Aynen, "meşin yuvarlak oyununda biz de varız," diyen kadınlar gibi..

Dünün Devrimcileri Bugünün Reformistleri

İran'da Siyasal, Kültürel ve Toplumsal Değişim

Reformist dinî aydınların uygulamaya dönük eleştirileri ve bunlara bağlı olarak şekillenen önerileri doksanlı yıllar boyunca İran içinde büyük bir dalgalanmaya, coşkulu bir hareketliliğe yol açtı. İran, hakkında dünya medyalarındaki abartılı resimlerle bütünleşirken; bu ülkeye karanlık, dışa kapalı ve güvensiz bir görünüm kazandıran söylemler bu yıllarda ya geri çekildiler ya da kendilerini yenileme ihtiyacı duydular. Doksanlı yılların reformistleri, seksenli yılların başlarında devrimcilerin keskin sloganlarla öne sürdükleri gibi, İran'ı dünyadan yalıtılmış bir ülke olarak tanımlamak istemediler. Gerçi reformist dinî aydınların büyük çoğunluğunu, devrimin başlarındaki keskin, tepkisel, aşırı sol ve anarşist söylemi geliştiren gençler oluşturmaktadır. Yaşadıkları değişimi bir gelişme olarak nitelendiren reformist dinî aydınlar, başlangıçtaki tepkisel ağırlıklı radikalliklerini yetmişli yılların siyasal söylemlerinin keskinliğine bağlarlar; şimdiki eleştiri ve önerilerini ise, savaş şartlarının mantıkî sonuçlarına kadar ilerlemesine izin vermediği bir devrimi tamamlayan zorunlu adımların bir gereği olarak açıklarlar.

kapı

Kapı Yayınları

Ticarethane Sk. No: 53, 34410 Cağaloğlu-İstanbul Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76 E-posta: bilgi@kapiyayinlari.com www.kapiyayinlari.com

Seda Arun

Hıncal Uluç'a cevap...

Bu kitabın esas adını bile okumadan, kitapta yer alan kadınlardan sadece beşinin kocaları tarafından terkedilmiş olmalarından dolayı "Aldatılan yirmi beş kadın" yakıştırması yapılması, aldatılmayan yirmi kadına yapılan büyük bir haksızlıktır.

Merhaba, İyi bir müzik dinleyicisi olduğumu sanıyorum. Sizlere bu yazıyı yazarken de müzik dinliyorum. Bau'nun "Top d'Coroa" isimli CD'sindeki müzikleri yazanların seçtikleri notaların uyumu içimi ısıtıyor. Ülkemizde bize dinlettirilmeye çalışılan, sözde müzik adı altındaki yapıtlarda da aynı notaların varolduğunu biliyorum. Bir müzik yazılırken nota seçiminde bu kadar savurgan davranmamıza üzülüyorum. Notalar arasındaki bu uyumsuzluk içimi acıtıyor. Bu savurganlık, yazı yazılırken kullandığımız kelimeler için de geçerlidir. Yazı yazarken, cümle kurarken, başlık atarken kelimeleri rastgele seçersek, müzikteki kakofoninin aynını bir metni okurken de yaşarız. Notalara gösterdiğimiz saygıyı, harflere de göstermek zorundayız. Yaşamda, kelimeler de müzik de çok önemlidir. Yeter ki bu önemi önemseyebilelim. Harflerden yola çıkarak hazırlanan, hitap edilenin yayınlayacağını sanmadığım aşağıdaki mektubu sizlere yolluyorum. Yazdıklarımı okuyan herkese teşekkür ederim.

"Sayın Hıncal Uluç
"Gazete başlıklarında yanlışlar, saçmalar!.." yazınızı tam gününde yazdığınızı düşündüm.
" Başlık gazetenin en önemli unsurudur.
Başlık atmak bir sanattır. Gazetecilik yeteneği gerektirir. Zekâ gerektirir. Pazarlama bilgisi ve duyusu gerektirir.
Başlık gazetenin onuru, namusudur." cümlelerini de okuyunca size yazmak istedim. Yukarıda alıntılarını yaptığım yazınızı 27 Kasım 2004 Cumartesi günü Sabah Gazete'sinde okudum.
Aynı gün birinci sayfanın sağ alt sütununda, Cumartesi Sabah'taki bir haberin tanıtım yazısı vardı:
"ALDATILAN 25 KADIN ANLATTI"

"Başlık gazetenin en önemli unsurudur."
Başlığı okuyan magazine meraklı herkes, bu dört kelimenin arka arkaya sıralanmasıyla hikâye edilen zavallı yirmi beş kadının perişanlığını merak eder. Başlık, başarılı olmuştur! Cumartesi Sabah'ın büyük puntolarla yazılan üst başlığı ise:
"8 AYLIK HAMİLEYKEN ALDATILDIM"

"Başlık atmak bir sanattır."
Bu sanatsal başlık da başarılıdır! Başlıkların çarpıcılığı beni de çarptı! Terkedilmiş, aldatılmış,

mahvolmuş yirmi beş kadın...

"Gazetecilik yeteneği gerektirir. Zekâ gerektirir."
Televizyonlarda yayınlanan kadın programlarındaki çaresiz kadınların yardım isteyen çırpınışlarının biçim değiştirerek, "bu ülkenin en büyük, en iddialı, en itibarlı iki gazetesi"nden birinin sayfalarına taşınmasına şaşırmadım. Oysa sözü edilmek istenen "Kıyılara Kaçan Kadınlar" isimli kitaptı. Kitabın başlığında hem kıyı, hem kaçan, hem de kadın kelimeleri olunca, yazılanları okumaya bile gerek duymadan yorum yapılabilir diye düşünenlere yanıldıklarını söylememem gerekir. Kıyılara Kaçan Kadınlar kitabının ilk sayfasını yazan Zeynep Avcı, "Önsöz" demiyor, "Bu kitabın esas adı," diyor. "Çok anlamlı üç sözcük" diyor. "Sırasıyla anlamaya çalışalım şu üç sözcüğü" diyor. "Bu kitabın esas adı"nı bile okumadan, kitapta yer alan kadınlardan sadece beşinin kocaları tarafından terkedilmiş olmalarından dolayı "Aldatılan yirmi beş kadın " yakıştırması yapılması, aldatılmayan yirmi kadına yapılan büyük bir haksızlıktır. Hülya Üstün'ün uzun zamandır hayalini kurduğu "Kıyılara Kaçan Kadınlar" kitabında yer almayı kabul eden kadınlarla birlikte bir yıla yakın bir süre, üzerinde uğraştığımız bu çalışmada bir yardım isteği, bir çare arayışı yoktur. Bu kitabın bir öğretisi de yoktur. Bu kitap, başvurulacak bir 'el kitabı' da değildir. Toplu bir kadın hareketi, hiç değildir. "Kıyılara Kaçan Kadınlar" arasında ortak bir nokta aranacaksa o, aldatılmıştık değildir.
Ortak noktaları:
*Şehirli kadınlar,
*Eğitimli kadınlar,
*Kendilerini önemseyen kadınlar,
*Yurtdışında uzun ya da kısa yaşamış kadınlar,
*Dil bilen kadınlar,
*Çalışan kadınlar,
*Çalışıp emekli olmuş ama hâlâ çalışan kadınlar,
*Çözümsüzlükleri tek başına çözen kadınlar,
*Sevmeyi bilen kadınlar,
*Sevgisizliği gören kadınlar,
*Yaşadıklarını yazacak gücü bulan kadınlar olmalarıdır.
Kitaptaki herkesin yaşamadığı için ortak noktalara koyamadığım önemli bir benzeşme daha var. Ülkemizin siyasal gerginlik ortamlarındaki çalkantılardan etkilenen kadınlar... Kimi yaşadıklarını açıkça anlattı, kimi yaşadıklarına değindi, kimi yaşadıklarını harflerin arasına gizledi. Yazınıza dönmek istiyorum.
"Pazarlama bilgisi ve duyusu gerektirir."
Yazınızdaki cümleniz devam ettiği için, başındaki 'Gazetecilik'i bir kere daha yazmak istemedim.

Pazarlama... Bilgi... Duyu...
Pazarlama: Aldatılan 25 kadın anlattı
Bilgi : 8 aylık hamileyken aldatıldım
Duyu : Özdemir Asaf'ın kızı

Bence başlık şöyle olmalıydı:
8 AYLIK HAMİLEYKEN ALDATILAN ÖZDEMİR ASAF'IN KIZI, ALDATILAN 25 KADINI ANLATIYOR!
Önce Özdemir Asaf'tan, sonra Özdemir Asaf'ı okuyanlardan, daha sonra Özdemir Asaf'ı sevenlerden, daha sonra da aldatılmayan kadınlardan, başlıklar adına özür diliyorum. "Kıyılara Kaçan Kadınlar" önemli bir kitap değil. Okuyunca hayatınızda bir şey değişmez. Özenerek hazırladığımızı sandığımız bu kitabın, bu kadar basit kelimelerle güncelleştirilerek hafife alınmasına üzüldüğümü söylemek istiyorum sadece. Kitabı derleyen olduğum için hem arkadaşlarımı, hem kitabı, hem de kendimi korumak için bu yazıyı yazmak istedim.
"Başlık gazetenin onuru, namusudur." Bilmem, bu yazı için sayfanızda durum-yer var mıdır?
Saygılarımla,
Seda Arun"

Gamze Göker

kadınlar demir yoksunu

Son günlerde kendinizi aşırı yorgun, halsiz hissediyorsanız, başınız dönüyor, çabucak yoruluyorsanız, genel olarak çalışma kapasitenizde bir azalma varsa ve sık sık hastalanıyorsanız, yani hastalıklara karşı direnciniz düşmüşse, demir eksikliğine bağlı kansızlık yaşıyor olabilirsiniz.

Tıp alanı ile uzaktan yakından ilişkim yok, ancak demir eksikliği mağduru(!) bir kadın olarak son aylarda yaşadığım sıkıntıyı ve bu hastalıktan kurtulma yollarını paylaşmak istiyorum. Geçtiğimiz kış, çabuk yorulma, sabahları yorgun uyanma, akşamları erkenden uyuyakalma şikâyetleriyle doktora gittiğimde kan tahlili yapılmış ve kandaki demir oranı 5 ng/ml çıkmıştı (Olması gereken alt sınır ise kadınlarda 10-12 ng/ml imiş. Gerçi doktorlar, kadınların ve özellikle Türkiye'deki kadınların düşük ortalamasını dikkate alarak 10-12'nin normal olduğunu söylüyorlar). Bunun üzerine her gün C ve B vitamini ile birlikte, minik şişeciklerde karamelalı bir solüsyon içmeye başladım. Doktor beslenme düzenimi de değiştirmem gerektiğini hatırlattı. Neredeyse vejetaryen biçimde beslenirken, dalak ve ciğer başta olmak üzere kırmızı et yemeye başladım. Zor oldu, ama alıştım ve tabii kolesterolüm yükseldi. Bir süre sonra artık yeterince içtiğime kanaat getirip, kendimi güçlenmiş hissederek ilacı bıraktım. Sadece kırmız et yiyip, pekmez içerek durumu idare etmeye çalıştım. Ta ki bir iki ay önce bir sabah kalktığımda yürüyemeyecek hale gelinceye kadar. Tekrar tahliller, ilaç tedavisi. Bu kez hayatım tümüyle iptal olduğundan ve artık SSK çilesi ve kurum doktorlarının ilgisizliğinden de sıkıldığım için, hastalığımı kendim araştırdım, tedavilerini de kendim uyguluyorum. Sonuçtan da çok memnunum.

Demirin vücuttaki görevleri

Demirin en önemli görevi, hemoglobin üretmek. Kandaki alyuvarlarda bulunan hemoglobin kasların çalışabilmesi için oksijen taşıyor. Aynı zamanda enerji üretimini sağlayan enzimler için de demir kullanılıyor. Vücut savunma sisteminde (lenfosit) yer alan bir tür kan hücresinin üretiminde de demir önemli bir rol oynar. Demir eksikliği anemisi denilen hastalık alyuvarların boyutlarının küçülmesi ve içlerinin boşalması durumu. Demir eksikliğinin başta saydığım belirtilerinin yanı sıra, okul çağındaki çocuklarda öğrenme güçlüğü, baş ağrısı, kilo kaybı, saç dökülmesi, saç ve deride çatlaklar ya da çocuklarda toprak, kömür duvar sıvası yeme gibi sonuçları görülür. Dünyada en yaygın görülen besin eksikliği olan demir eksikliğinin temel nedenlerinden biri vücuttaki kan kaybı. Doğurganlık dönemindeki kadınlar, erkeklere oranla yüksek risk grubunda yer alıyorlar. Kadınların her ay adet kanamasıyla kaybettikleri demiri tekrar almaları gerekiyor ki vücut dengeleri bozulmasın.

Yoksullar da demir yoksunu

Demir, kırmızı et gibi pahalı yiyeceklerde bulunduğu için Türkiye gibi ülkelerde daha sık görülüyor. Dünyada erkeklerin yüzde 20'si, kadınların yüzde 35'i, hamilelerin yüzde 50'si, çocukların ise yüzde 40'ı kansız, ancak pek azı bunu biliyor. Gelişmiş ülkelerde 0-5 yaş arası çocuklarda kansızlık oranı yüzde 4-20 iken, bu oran az gelişmiş ülkelerde yüzde 80'lere çıkıyor. Türkiye'de ise bu oran yüzde 50. Tüm yaş gruplarında kansızlığın en yaygın nedeni ise demir eksikliği.

Türkiye mutfağı demir düşmanı

Midede gaz, şişkinlik gibi şikâyetlerle alınan çeşitli antiasit tabletler ya da içinde vücuttaki demir emilimini engelleyen maddeler bulunan maden sularının çok içilmesi de demir eksikliğine neden oluyor. Bağırsak hareketlerinin hızlanması (ishal gibi), midede asit salgısının azalması bağırsaklardan demir emilimini azaltan nedenlerden birkaçı. Demir içeren yiyeceklerle birlikte ya da kısa bir süre önce veya sonra kalsiyum içeren yiyecekler tüketilmesi (süt, yoğurt vb.) de demirin emilimini azaltıyor. Kahve ve çayın bu azaltma etkisi ise yüzde 75'lerde.

Buradan bakınca, Türkiye mutfağının demire garezi olduğunu düşünebiliriz. Demir deposu olarak bilinen ıspanak başta olmak üzere hemen tüm yeşil sebzeler üzerine yoğurt dökülerek yenir bizde değil mi? Veyahut İskender kebapta olduğu gibi hemen tüm et yemeklerinin yanında yoğurt tüketilir, en azından ayran içilir. Yemeğin hemen üzerine de çay, kahve. Demir eksikliğinden muzdaripsek, bu beslenme alışkanlıklarına bir son vermek, demir düşmanı gıdaları öğün aralarına almak gerekiyor.

Karışık beslenmek önemli

Bitkilerde bulunan demir ile hayvansal gıdalarda bulunan demir yapısal olarak birbirinden farklı. Hayvansal kaynaklı olan daha iyi emilebildiği gibi karışık olarak beslenildiğinde demir emilimi de artıyor. Zaten yiyeceklerden aldığımız demirin ancak yüzde 10'u bağırsaklardan emilebiliyor.

Sıra geldi vücut tarafından emilim yüzdesi fazla olan, demir açısından zengin yiyeceklere. Yiyeceklerin içerdiği demir oranından çok ne kadarının vücut tarafından emilebildiği önemli. O nedenle demir deposu olarak bilinen ıspanak yerine dalak yemek daha yararlı. Buna göre dana eti yüzde 15-20, dana karaciğeri yüzde 9-17, balık eti yüzde 10, soya fasulyesi yüzde 5-7, buğday ve yeşil salata yüzde 4-5, mısır yüzde 3-4, kuru fasulye yüzde 2-3, ıspanak yüzde 1-2, pirinç yüzde 1 emilim oranına sahip. Bununla birlikte sırasıyla bira mayası, pekmez, dalak, buğday kepeği, kabak çekirdeği, karaciğer, yumurta, tavuk, kuru üzüm, kuru erik, kuru kayısı, fıstık, badem ve ceviz en çok demir içeren yiyecekler arasında. Özellikle keçiboynuzu pekmezi kansızlığa çok iyi geliyor. Demir eksikliği teşhisi konduktan sonra ilaçla birlikte beslenme alışkanlıklarını değiştirerek, anlattığımız biçimde beslenilmeye başlanıldığında kısa zamanda etkisi görülüyor.

YALNIZ DEĞİLSİNİZ!

Şiddete uğradığınızda arayabileceğiniz yerler

Adana

Adana Kadın Danışma Merkezi: 0 322 351 89 02 / dahili 22

Kadın Dayanışma Merkezi ve Sığınma Evi Kurma Derneği: 0 322 453 34 06

Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi 0 322 338 6081

Amasya

Türk Kadınlar Birliği - Amasya Şubesi: 0 358 212 66 06

Ankara

Kadın Dayanışma Vakfı - Danışma Merkezi (0312) 430 40 05 - 432 07 82

Antalya

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi 0 242 248 07 66

Diyarbakır

Kadın Merkezi (KA-MER): 0 412 228 10 53

Selis Kadın Danışmanlık Merkezi: 0 412 224 77 28

Diyarbakır Kadın Platformu: 0 412 228 65 16

İstanbul

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı - Danışma Merkezi 0 212 292 52 31

Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Projesi: 0 212 245 45 93 / 245 45 94

Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Vakfı: 0 212 2551 00 29

Kadınlarla Dayanışma Vakfı: 0 212 251 58 50 / 251 58 51

Şahmaran Kadın Da(ya)nışma ve Araştırma Derneği: 0 212 573 74 33

İzmir

Bornova Belediyesi - Kadın Danışma Merkezi 0 232 461 47 94

Ege Kadın Dayanışma Vakfı (EKDAV): 0 232 446 32 23

Karşıyaka Kent Meclisi Kadın Dayanışma Merkezi: 0 232 368 22 74

Mardin

KADMER - Kadın Dayanışma Merkezi: 0 482 313 21 00

Mersin

Bağımsız Kadın Derneği - Danışma Merkezi 0 324 336 50 92

Şanlıurfa

Urfa İl Kadın Platformu: 0 414 216 55 50

Barolların Kadın Hukuku Komisyonları

Kadın Hukuku Komisyonu: 0 322 351 21 21 / 0 322 359 49 88

Ankara Barosu Kadın Hakları Kurulu: 0 312 311 51 15

Kadın Hakları Komisyonu: 0 454 516 33 35

İstanbul Avrupa yakasından başvurular için 0 212 292 77 39 / 293 00 45

İstanbul Anadolu yakasından başvurular için 0 216 414 68 53 / 414 68 43

İzmir Kadın Hakları Komisyonu: 0 232 463 27 88

TUBAKKOM - Karabük Barosu Kadın Hakları Komisyonu: 0 370 424 26 13

Mardin Barosu Kadın Hukuku Komisyonu: 0 231 231 36 64